

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

REDACTIE: RIDDER RENE VICTOR. HOOFDREDACTEUR

E. BOONEN. C. CAENEPEEL

REDACTIEADRES: PROF. MR. RIDDER RENE VICTOR, BRITSELEI 40, 2000 ANTWERPEN

BESCHOUWINGEN OVER DE JONGSTE VLAAMSE RECHTSLITERATUUR 1971-1973 (1e DEEL)

Vorige jaren hadden wij er een gewoonte van gemaakt het eerste nummer van een nieuwe jaargang van het 'Rechtskundig Weekblad' te beginnen met een algemeen overzicht van de jongste Vlaamse rechtsliteratuur. Niets was aangenamer dan telkenjare de massa boeken te overzien die in ons land in het nederlands gepubliceerd werden op het gebied van het recht. Dit verschaftte steeds het genoegen vast te stellen hoe de ontwikkeling van de Vlaamse rechtsliteratuur voortdurend in stijgende lijn gaat.

De oogst van de laatste paar jaar is zo overvloedig dat wij niet aan elke publicatie een bespreking, – hoe kort ook – konden wijden daar ons overzicht dan al te uitvoerig zou geworden zijn.

Wij hebben er ons dan ook moeten toe beperken enkele van de belangrijkste werken, die van 1971 tot 1973 verschenen, meer bijzonder in het licht te stellen en voor het overige de zeer talrijke geschriften, die in deze periode van de pers kwamen, enkel te vermelden.

Dit wil geenszins betekenen dat de werken waarvan enkel de titel wordt aangeduid minder belangrijk zouden zijn dan deze waaraan een korte bespreking wordt gewijd; doch het groot aantal uitgaven heeft ons wel gedwongen een keuze te doen en meer bijzonder de aandacht te vestigen op enkele werken die als hoogtepunten van de vlaamse rechtsliteratuur der laatste paar jaar kunnen beschouwd worden.

*
**

Wanneer wij eerst onze aandacht vestigen op werken van algemeen-juridische aard dienen wij vooral in het licht te plaatsen het boek van *Prof. W. Van Gerven*, 'Het beleid van de rechter'. (Antwerpen, Standaard wetenschappelijke uitgeverij)

Het is een van die voortreffelijke werken, beknopt van omvang maar rijk aan inhoud, waarin met helle klaarheid en in een uiterst bevattelijke betoogtrant diep wordt gegraven op het gebied van één der allerbelangrijkste problemen van de algemene rechtsleer.

Waarin bestaat eigenlijk de taak die de rechter vervult en niet alleen de rechter, doch elk jurist die een rechtsprobleem tot oplossing moet brengen? De auteur kan zich niet verenigen met de algemeen verspreide gedachte dat het de jurist, en in de eerste plaats de rechter, er hoofdzakelijk zou om te doen zijn een geval te subsumeren onder een algemene rechtsregel, door het aanwenden van een syllogisme waardoor een eenvoudige toepassing van de regel op de feiten geschiedt.

Prof. Van Gerven legt er de klemtoon op dat de jurist steeds uitgaat van een concrete situatie. Hij kiest uit het arsenaal van rechtsregelen die hem ter beschikking staan diegene uit die het best bij de concrete situatie past. De jurist, en vooral de rechter, oefent dus een beleid uit. Hij heeft zijn aandacht voortdurend te spitsen op de realiteit van de maatschappelijke verhoudingen en na te gaan welke regel het best in aanmerking komt om de maatschappelijke waarden te verwezenlijken. Daaruit volgt dat de rechtsregel in wezen niet onveranderlijk is, omdat hij de uitkomst is van wat, op een bepaald ogenblik, op een zekere plaats, intersubjectief als behoorlijk geldt.

Deze zienswijze vinden wij reeds ontwikkeld in het werk van Gény, in datgene van de Duitse auteurs der school van het vrije recht en ook bij Amerikaanse juristen.

Het is de bedoeling van de auteur zijn stelling te adstrueren aan de hand van meerdere moderne denkers die zich over dat probleem gebogen hebben. Zo wordt voor Nederland de leer uiteengezet van ter

Heide en van Langemeyer, van Polak en van Wiarda, verder het Amerikaanse rechtsdenken met Hohfeld en het 'legal realisme' van Llewellyn alsook wat desaan- gaande in het midden werd gebracht door Esser, Lasswell, Perelman, Fuller en anderen.

Uit de studie van deze vele geschriften is bij de schrijver de overtuiging gegroeid dat de jurist essen- tieel aan beleid doet. Bij belangenconflicten en waar- deconflicten zal hij moeten kiezen op welke wijze de speelruimte die zich steeds voordoet binnen elke rechtsregel zal dienen opgevuld te worden. De jurist zal dus alle economische, sociologische, psychologi- sche en andere implicaties van de voorliggende belan- gen- en waardeconflicten moeten overzien en in zijn beslissing betrekken. Deze keuze wordt bepaald door een 'evenwichtsgevoelen', door zijn persoonlijk oor- deel te objectiveren en in overeenstemming te brengen met dat van anderen. Dit is natuurlijk niet gemakke- lijk wat betreft essentiële waarden die in conflict zijn, doch het is uitstekend te verwezenlijken bij de beoor- deling van belangenconflicten waarin uit de verschil- lende standpunten een gemeenschappelijke basis dient gepuurd te worden, een compromis dient gesloten, dat geen van de partijen te veel gezicht doet verliezen.

Vandaar ook dat de rechter, door de uitoefening van zijn beleid, in aanzienlijke mate een wetgevende functie vervult.

In het boek van Prof. Van Gerven, dat uitmunt door rake visie, door diepgaande analyse van de juri- dische verhoudingen en door een grondige kennis van al de moderne auteurs die in de verschillende landen over dit nijpend vraagstuk hebben geschreven, vinden wij ideeën waarover elk jurist diep zou moeten na- denken.

De auteur zegt zelf dat zijn conclusie voor betwis- ting vatbaar is. Wanneer zich desaan- gaande een debat zou ontspringen zou de vraag dienen gesteld hoe de rechtszekerheid in overeenstemming kan gebracht wor- den, met de stellingen die schrijver bijtreedt.

Het zou een passionant debat zijn, waarvoor het merkwaardig boek van Prof. Van Gerven een uitste- kende grondslag zou vormen.

*
**

Gelukkig zijn de landen waar ééntaligheid heerst en het is steeds beschouwd geworden als een handicap voor beide landsgedeelten in België dat zij af te reke- nen hebben met tweetaligheid. Dit is dikwijls gebleken bij de wetgeving. Franse en Nederlandse teksten heb- ben dezelfde rechtswaarde en toch, hoe dikwijls komt het niet voor dat er in de tekst van beide talen hinder- lijke schakeringen voorkomen of soms zelfs volstreekte tegenstrijdigheden. De juristen in het Vlaams gedeelte van het land hebben er dan ook steeds prijs op gesteld de wettelijke teksten te kunnen nagaan in de beide talen, wat aanleiding geweest is tot de monumentale uitgave van de tweetalige wetboeken gepubliceerd

door de firma Story te Gent. Men mag nochtans niet altijd de nuances die zich tussen de beide teksten voor- doen uitsluitend beschouwen als een hinder. Het komt ook dikwijls voor dat de vergelijking van de tekst in de twee talen leidt tot verduidelijking en beter begrip.

Dit is het probleem dat onderzocht werd in een uiterst interessant werk dat onlangs gepubliceerd werd door *Prof. Jacques Herbots* onder de titel '*Meertalig rechtswoord-Rijkere rechtsvinding*'. (Gent, E. Story- Scientia)

Het is een merkwaardig boekje dat aan de auteur bijzonder veel werk zal gekost hebben. De toestand zoals hij bestaat in België waar een wettelijke tekst volledige rechtskracht heeft in twee verschillende talen bestaat ook in enkele andere landen namelijk in Zwit- serland, in Canada, in Zuid-Afrika en niet minder in de Europese gemeenschap. Dezelfde problemen als diegene waarmee men hier te lande zo dikwijls te worstelen heeft doen zich ook elders voor en nu heeft Prof. Herbots een breed onderzoek ingesteld zowel op het gebied van de wetgeving als op dit van de rechts- spraak om de gevolgen na te gaan van de afwijkingen die zich voordoen tussen twee of meer onderscheiden teksten. Hoe zal deze verscheidenheid in taalversies dienen opgelost te worden?

Met een bewonderenswaardige vlijt heeft de auteur menigvuldige verschillen opgespoord in de wetten, rechterlijke beslissingen en internationale overeenkom- sten die in meerdere talen zijn opgesteld.

Men is voorzeker verrast vast te stellen hoe talrijk de voorbeelden zijn die door de auteur ontdekt wer- den, doch men zal tevens eerbied hebben voor de grondigheid met dewelke hij het Zwitsers, het Cana- dees en het Zuid-Afrikaans recht alsook dit van de internationale instanties heeft doorploegd.

Hoe worden nu de verschillen die zich voordoen tot oplossing gebracht? Gemakkelijk is dit voorzeker niet en de auteur doet opmerken hoe destijds, in de Oosten- rijks-Hongaarse monarchie, waar wel tien authentieke teksten van de wetten voorkwamen met gelijke rechts- kracht, reeds in 1869 teruggekomen werd op de gelijk- heidswet van 1849 omdat de interpretatiemoeilijk- heden zo groot waren. Sedertdien zou alleen de Duitse tekst authentiek zijn.

Prof. Herbots stippelt de mogelijkheden uit die zich bij verschil van tekst kunnen voordoen en hij gaat systematisch na welke interpretatiemethodes kunnen gebruikt worden om de verschillen weg te werken en tot een zinvolle betekenis van de tekst te komen.

Er zijn eerst de gewone interpretatieregelen waar- over juristen ontelbare boeken gepubliceerd hebben. Er is verder de verwijzing naar de voorbereidende werken en tevens de teleologische beschouwingen die het doel aanwijzen dat nagestreefd werd bij het op- stellen van de tekst. Voor de toepassing van elk van deze methodes geeft de auteur treffende voorbeelden. Hij legt er nochtans de nadruk op hoe het noodza- kelijk is dat de jurist in de eerste plaats zou streven

naar een versoepeling en een verzoening tussen de verschillende versies op grond van de context zelf.

Hoe dit mogelijk is leren ons menigvuldige voorbeelden door de auteur vermeld. Als slotsom van zijn werk wijst Prof. Herbots er op welk de grote moeilijkheden zijn die zich bij vertaling van rechtsteksten voordoen en hij illustreert dit met een reeks sprekende voorbeelden uit de verschillende landen waar twee of meertalige wetgeving met gelijke rechtskracht voorkomt. Toch is het eindbesluit van de auteur dat de meertaligheid aan de wetgever voordelen biedt en ze het hem namelijk mogelijk maakt, bij de redactie van de wet, de gedachte precieser te formuleren door het gelijktijdig gebruik van uitdrukkingen die in de verschillende talen ter beschikking staan. Ook voor de rechter biedt de meertalige tekst van de wet de gelegenheid zich te steunen op deze tekst die zich het best leent tot zijn interpretatie. De beschouwingen van schrijver leiden volledig naar hetgeen uitgedrukt wordt in de titel van zijn boek: 'Meertalig rechtswoord-Rijkere rechtsvinding'.

Het boek van Prof. Herbots is uitermate boeiend en biedt de lezer een weelde van voorbeelden die betrekking hebben op de behandelde stof. Elk jurist zal er veel bij leren en het dient voorzeker in brede kring gelezen te worden.

*
**

Wanneer we ons nu wenden tot het burgerlijk recht, dat toch nog steeds de basis blijft van heel onze rechtsordening, komt voorzeker in de eerste plaats in aanmerking het groot boek van Prof. Roger Dillemans over 'Testamenten'. (Antwerpen, Standaard wetenschappelijke uitgeverij)

Dit werk verscheen in de reeks 'Beginselen van Belgisch Privaat Recht', uitgegeven onder leiding van R. Dillemans en W. Van Gerven, waarvan het het 7e deel uitmaakt.

Het eerste 'Algemeen deel' van Prof. W. Van Gerven, waarmee deze belangrijke serie een aanvang nam werd in ons vorig overzicht besproken en de grote betekenis ervan werd onderstreept.

Wij drukten toen de hoop uit dat de volgende delen zo spoedig mogelijk van de pers zouden komen en we werden gelukkig verrast door de zo vlugge publicatie van het deel dat Prof. Dillemans aan de testamenten heeft gewijd. Het boek voldoet volledig aan wat wij van de werken, die in deze reeks verschijnen, mochten verwachten. Het werd in de Vlaamse rechtswereld met enthousiasme ontvangen en bekroond met de driejaarlijkse prijs van het Antwerps notariaat.

Het vormt een volledige summa van al wat in rechte over het testament dient gekend.

De auteur schrijft in zijn woord vooraf dat hij zijn ontleding bestemt zowel voor de studenten als voor praktijkjuristen. Beiden zullen uitermate veel nut uit dit werk trekken; de studenten doordat ze geleidelijk ingeleid worden in heel de problematiek die zich in

verband met het testament voordoet en de praktijkjuristen omdat zij er de oplossingen in vinden van zeer talrijke vraagstukken waarmee de rechtspraak worstelt.

Wij dienen voorop te stellen dat het werk ontwikkeld is in een zeer breed kader. Naast de doctrine geeft het een uitgebreide schat van jurisprudentie waarin alle rechterlijke beslissingen van enige betekenis te vinden zijn; het verwijst voortdurend naar historische voorgaanden en het laat nooit na de oplossing van de problemen, die in ons land voorkomen, te belichten door middel van de rechtsvergelijking.

Bij dit alles vinden we de jongste gegevens vermeld. Het boek is geschreven in een eenvoudige taal van bijzondere helderheid, zodat het een prachtige handleiding is voor de studerende en het laat geen jurist, die de oplossing zoekt van een fel omstreden vraagstuk betreffende het testament, in de steek.

Om de pedagogische waarde van zijn werk nog te verhogen, heeft de auteur onder elk hoofdstuk de bijzonderste arresten, die op de stof betrekking hebben, in extenso gedrukt, zodat we hier een verzameling vinden, methodisch geïnclassificeerd van de grote arresten in verband met de testamenten, en dit, zoals de auteur het zelf onderstreept, naar Frans model.

De bibliografie is uitstekend verzorgd en bij elk kapittel vindt men overvloedige bewijsplaatsen die de tekst staven en die verdere opzoeken en studie ten zeerste vergemakkelijken.

Prof. Dillemans vangt aan met een inleidend hoofdstuk waarin hij, historisch, het testament bestudeert en het zijn plaats aangeeft zowel in het Romeins recht als in de code civil, het Duits burgerlijk wetboek en in het Angelsaksisch recht.

De eerste titel heeft betrekking op de definitie van het testament en, na een aantal rechtsvergelijkende gegevens, worden de verschillende elementen ontleed die aan het testament eigen zijn, met de nuanceringen die door de wet en de rechtspraak werden uitgestippeld.

Al maakt de auteur geen jacht op controversen, die in zovele werken de zaken meer ingewikkeld maken dan ze verduidelijken, toch is er geen juridische strijd-vraag die niet duidelijk en met gezond verstand door de schrijver wordt onderzocht en waarvoor de redelijke oplossing, vooral in het licht van de jurisprudentie, niet wordt in uitzicht gesteld.

Na de uiteenzetting van de eigenschappen van het testament, wijdt de auteur een volledige titel aan de studie van de vorm. Deze vormvereisten zijn voor de testamenten zeer streng en hebben geleid tot oneindig veel betwistingen. Zij worden allen onderzocht voor de verschillende soorten van testamenten, waarbij zeer uitvoerige aandacht besteed wordt aan het eigenhandig testament, dat in de praktijk zo veelvuldig voorkomt.

In de derde titel wordt de inhoud van het testament bestudeerd met de uiteenzetting van de verschillende soorten legaten, hun voorwerp, hun bijzondere moda-

liteiten en de aanwijzing van de legataris. Verder wordt nog een afzonderlijk hoofdstuk gewijd aan testamentaire ouderlijke verdeling en aan de onterving.

Wij vinden insgelijks een studie over de extra-patrimoniale beschikkingen die in het testament voorkomen, hetzij gezamenlijk met legaten, hetzij zonder enige beschikking over goederen. In de betwisting des-aangaande is de auteur van mening dat dergelijke beschikkingen geldig zijn en dat het niet tot de essentie van het testament behoort in de overgang van goederen van de testator te voorzien. Het essentiële is dat zijn uiterste wil zou blijken, welk ook het voorwerp hiervan moge zijn.

Een afzonderlijke titel bespreekt de taak van de testamentuitvoerder, zijn aanstelling, zijn bezitsrecht, de studie van zijn plichten en bevoegdheden, zijn bezoldiging en het einde van zijn opdracht.

In de laatste titel van het boek worden de gevolgen van het testament onderzocht, de uitvoerbaarheid en de aanbieding aan de Voorzitter van de Rechtbank.

Voor de vaststelling van het beschikbaar deel is de uiteenzetting de auteur betrekkelijk summier en verwijst hij voor een meer volledige studie naar het deel dat hij voor dezelfde serie der 'Beginselen van het Belgisch Privaat Recht' zal schrijven over het erfrecht; doch al wat van belang is in verband met de vaststelling van het beschikbaar deel, de aanrekening van de legaten, de inkorting en de inbreng, wordt reeds synthetisch uiteengezet zodat men onmiddellijk voor de toepassing van het testamentair recht de nodige gegevens vindt die vereist zijn.

Nietigheid, herroeping en verval van het testament vormen de stof die in het laatste hoofdstuk behandeld wordt.

Onderstrepen wij vooral dat de uiteenzetting van Prof. Dillemans niet in het minst een saai en droog doctrinaal vertoog uitmaakt. Voortdurend worden de gegevens, die hij behandelt, toegelicht met praktische voorbeelden die de uiteenzetting zonneklaar verduidelijken.

Wanneer men daaraan toevoegt de in extenso weergegeven 'basis-rechtspraak', die onder elk hoofdstuk voorkomt, zal men moeten erkennen dat het werk van de schrijver niet enkel een merkwaardig studieboek vormt doch tevens een kostbaar werkinstrument is voor de practicus.

Talrijke malen verdedigt Prof. Dillemans, bij betwiste problemen, zijn eigen mening, die geadstrueerd wordt met bijzonder redelijke argumenten.

De Vlaamse rechtswereld moet de auteur zeer dankbaar zijn voor het merkwaardig werk dat hij ons heeft geschonken waardoor hij de Vlaamse rechtsliteratuur in aanzienlijke mate heeft verrijkt.

Wij hebben met genoegen uit de tekst vernomen dat Prof. Dillemans ook, voor dezelfde reeks, het boek over het erfrecht zal schrijven en wij kunnen slechts hopen dat deze belofte zo spoedig mogelijk zal kunnen verwezenlijkt worden.

Door een werk als dit over de testamenten wordt tegelijkertijd de rijpheid bewezen van onze Vlaamse rechtsliteratuur en de jeugdige frisheid die ervan uitstraalt. De auteur dient ermede van harte geluk gewenst.

**

Een zeer belangrijk werk waarin de laatste grondslagen van het burgerlijk recht der aansprakelijkheid zowel filosofisch als juridisch worden doorgrond is het proefschrift van de heer *Marc Van Quickenborne* 'De oorzakelijkheid in het recht van de burgerlijke aansprakelijkheid. Een methodologische en positieve rechtelijke analyse'. De auteur behaalde met dit werk de titel van geaggregeerde van het hoger onderwijs en het werd uitgegeven door de faculteit der rechtsgeleerdheid van de universiteit te Gent, met een voorwoord van Prof. J. Limpens. (Brussel, Elsevier-Sequoia)

In onze Vlaamse rechtsliteratuur zal men moeilijk een ander werk kunnen aanwijzen dat op zo diepgaande wijze één van de belangrijkste vraagstukken van het burgerlijk recht onderzoekt, namelijk datgene van de oorzakelijkheid bij burgerlijke aansprakelijkheid.

De auteur die niet enkel jurist, doch tevens een geschoold filosoof is, heeft alle middelen aangewend om zijn onderwerp volledig uit te putten. Hij heeft in een eerste deel van zijn werk grondig de algemene problematiek van de oorzakelijkheid bestudeerd en de verschillende modaliteiten nagegaan op grond van dewelke oorzakelijkheid kan aanvaard worden. Hij heeft daarna een onderzoek ingesteld naar verschillende juridische causaliteitstheorieën die in de internationale rechtsliteratuur werden uiteengezet om dan in het laatste gedeelte te komen tot wat hij noemt een 'realistische aanpak van de causaliteitsproblematiek'.

Deze indeling van het proefschrift toont reeds hoe het, zowel op theoretisch als op praktisch terrein, van grote betekenis mag genoemd worden.

Wanneer men dit boek heeft doorgewerkt stelt men met bewondering vast hoe schrijver van de ene kant de meest abstracte filosofische begrippen hanteert doch hoe hij hen van de andere kant illustreert met praktische voorbeelden die ze klaar en begrijpelijk maken.

In het eerste deel van zijn boek bestudeert de heer Van Quickenborne het eigenlijke wezen van de oorzaak. De oorzaak als noodzakelijke en als voldoende voorwaarde. In de dagelijkse omgangstaal is de oorzaak voor het gevolg noodzakelijk en voldoende. Het is het sine-qua-non-verband. In werkelijkheid neemt echter de oorzakelijkheid zeer complexe vormen aan en vormt zij een keten van voorwaarden tussen dewelke dient gekozen te worden. De conditio-sine-qua-non-test blijkt dikwijls te falen waarbij de auteur de gevallen bespreekt van cumulatieve en hypotetische causaliteiten. Ook het geval van onrechtstreeks verband tussen oorzaak en gevolg wordt nagegaan.

Wanneer nu de geïncrimineerde handeling verschillende aspecten vertoont maar het schadegebeuren nochtans voortvloeit uit een niet onrechtmatig aspect, spreekt men van het rechtmatig alternatief. Hier gaat de verweerder vrij uit omdat het causaal verband tussen het foutieve aspect van zijn handeling en het schadegebeuren ontbreekt.

De traditionele causaliteitstheorieën pogen een antwoord te geven op de vraag welke voorwaarden als oorzaak weerhouden kunnen worden. Kunnen zij aan de jurist duidelijke richtlijnen verstrekken bij het beantwoorden van de vraag hoelang de causale ketting uitgerokken mag worden?

Schrijver bespreekt in het 3e deel van zijn werk een aantal van deze causaliteitstheorieën namelijk de equivalentietheorie, de waarschijnlijkheidstheorie en enkele andere zoals de chronologische causaliteitstheorie en de kwantitatieve theorieën.

Na een zeer diepgaande ontleding van deze verschillende leerstellingen komt de auteur tot de conclusie dat alle falen en dat de vele geleerde geschriften, die eraan gewijd zijn, weinig vruchten hebben afgeworpen.

In het vierde en laatste deel van zijn boek tracht de schrijver een meer realistische benadering van juridische causaliteitsproblematiek te schetsen. Waarbij aangelegenheden zoals de fout van de derde, het eigen toedoen van diegene die schade heeft geleden en dergelijke vraagstukken aan de beurt komen en de auteur gaat na wat in de laatste tijd is voorgesteld geworden om de causaliteitsproblematiek te vereenvoudigen en hij vraagt zich af of wij gaan naar een vervanging van de burgerlijke aansprakelijkheid door een stelsel van sociale zekerheid en/of ons recht zich beweegt in de richting van fout-aansprakelijkheid naar risico-aansprakelijkheid.

Deze enkele gegevens verstrekken slechts een zeer summier beeld van dit groot boek dat 563 bladzijden beslaat, waarin de auteur een schat van gegevens heeft verwerkt uit de internationale literatuur. Ook de rechtspraak van vele landen, Nederland, Frankrijk, Engeland, Duitsland komen hierbij evenzeer in aanmerking. Het werk is een prachtige synthese van hetgeen op internationaal gebied over dit moeilijk en zeer delicaat onderwerp werd geschreven en gevonnist.

Door dit proefschrift heeft de heer Van Quickenborne zich gekwalificeerd als een eminent jurist, met een verbazende onderlegdheid, en een uitzonderlijk helder doorzicht. Hij is één van de weinigen die diep de behoefte gevoeld heeft de stellingen van het burgerlijk recht op filosofische grondslagen te steunen en deze methode geeft aan zijn boek een originele en onschatbare waarde.

**

Over een uiterst belangrijk en zeer actueel rechtsprobleem schreef de heer Marc Vanquickenborne nog een verhandeling getiteld: *'De regresvordering van de verzekeraar tegen de verzekerde wiens staat van dron-*

kenschap afzonderlijk bestraft werd'. (Brussel, Etabl. E. Bruylant)

Sedert het arrest van het Hof van Cassatie van 19 september 1968 heeft het probleem dat in het werk van de auteur wordt behandeld onafgebroken de aandacht van de juristen beziggehouden. Het arrest heeft zeer belangrijke praktische gevolgen gehad, in verband met de regresvordering die uitgeoefend wordt door de verzekering tegen haar verzekerde, doch het vraagstuk heeft ook grote theoretische betekenis omdat enkele essentiële grondvragen van het strafrecht er onmiddellijk verband mee houden.

Men kent de inhoud van de beslissing van het Hof van Cassatie, die zoveel stof heeft doen opwaaien. Wanneer een autoveroorzaker, die een ongeval heeft veroorzaakt, veroordeeld wordt tot twee afzonderlijke straffen, de ene wegens onopzettelijke doding en de andere wegens dronkenschap aan het stuur, is daardoor op definitieve wijze beslist dat er geen oorzakelijk verband bestaat tussen de dronkenschap of de alcoholintoxicatie en het ongeval. Immers, wanneer dit oorzakelijk verband wel zou bestaan zou de strafrechter verplicht geweest zijn ingevolge art. 65 van het Strafwetboek voor de twee feiten slechts één enkele straf uit te spreken, namelijk de zwaarste. Wanneer hij dit doet geeft hij daardoor onbetwistbaar te kennen dat er een causaal verband bestaat tussen de dronkenschap en het ongeval. Wanneer echter voor de twee feiten twee afzonderlijke straffen worden uitgesproken staat het even stellig vast dat in de geest van de strafrechter tussen de dronkenschap en het ongeval elk oorzakelijk verband is uitgesloten. Dit heeft vanzelfsprekend voor gevolg dat de regresvordering van de verzekering tegen haar verzekerde die zijn wagen in staat van dronkenschap zou gevoerd hebben en in die omstandigheden een dodelijk ongeval zou veroorzaakt hebben of kwetsuren zou hebben toegebracht, niet ontvankelijk dient verklaard.

Deze beslissing van het Hof van Cassatie is aanleiding geweest tot felle betwisting. Eerst en vooral in de rechtspraak, waar b.v. het Hof van beroep te Gent in meerdere arresten deze stelling niet heeft kunnen volgen en verder in een belangrijk gedeelte van de rechtsleer die het arrest aan vinnige kritiek heeft onderworpen.

Dagelijks worden nog voor onze rechtbanken en Hoven processen gepleit waarin dit probleem in al zijn aspecten wordt onderzocht. Het Hof van Cassatie heeft echter sedert 1968 op strakke wijze zijn zienswijze volgehouden.

Men kan deze rechtspraak van het Hof van Cassatie vanuit twee standpunten beoordelen, vanuit een algemeen maatschappelijk standpunt of vanuit een strikt juridisch standpunt.

Algemeen maatschappelijk gezien dient zonder enige twijfel deze jurisprudentie uiterst betreuenswaardig genoemd te worden. Zelfs, wanneer de mening van het Hof van Cassatie in strikt recht volstrekt onweer-

legbaar zou zijn heeft ze voorzeker een zeer nadelige sociale invloed. Dan wanneer in de laatste jaren de bestraffing van de dronkenschap aan het stuur steeds strenger is geworden omdat wij hier te maken hebben met een werkelijk sociale plaag, heeft het arrest van 1968 voor gevolg dat zeer talrijke dronken voerders eenvoudig volledig ontsnappen aan de gevolgen van hun burgerlijke aansprakelijkheid, en dat zij niet kunnen gehouden worden de vergoedingen die de verzekering te hunnen ontlaste heeft moeten uitbetalen aan deze verzekering terug te storten. Het komt ten slotte neer op een werkelijke aanmoediging van het dronken voeren daar de dronkaard, die aan het stuur een ongeval veroorzaakt, niet zal moeten bekommerd zijn om de geldelijke gevolgen die zijn misdrijf voor hem zou kunnen meebrengen.

Wie de overtuiging is toegedaan dat het de taak is van de jurisprudentie zich te beijveren om de wettelijke bepalingen meer en meer toe te passen in de geest van het maatschappelijk belang kan niet anders dan het arrest van 1968 betreurenswaardig noemen wegens de grote sociale nadelen die eraan verbonden zijn.

Het Hof van Cassatie heeft voorzeker de plicht te waken over de nauwgezette toepassing van de wettelijke bepalingen. Het is volkomen verantwoord dat het Hof op strenge en zelfs stugge juridische gronden oordeelt. Wanneer echter de interpretatie van de wet gedeeltelijk twee opvattingen toelaat, is het dan niet de taak van de rechter in de allereerste plaats deze te verkiezen die voor het maatschappelijk leven de grootste voordelen biedt. Dit heeft het Hof van Cassatie met zijn arrest van 1968 niet gedaan. Het heeft geoordeeld dat het gesteld probleem op de meest strakke juridische wijze diende opgelost te worden, zonder dat hierbij de sociale gevolgen van deze jurisprudentie dienden in aanmerking genomen te worden. Het is volkomen begrijpelijk dat dergelijke opvatting in heel de rechtswereld aanleiding heeft gegeven tot grondige kritiek, vooral dan wanneer het strakke standpunt op het welk het Hof van Cassatie zich geplaatst heeft wel niet zo volstrekt zeker schijnt te zijn als uit de arresten van het Hof zou blijken.

Het was dan ook uiterst nuttig dat de heer Marc Vanquickenborne een monografie heeft uitgewerkt waarin het zo betwiste vraagstuk op diepgaande wijze wordt onderzocht.

Dit werk is verdeeld in twee hoofdstukken. Het eerste is gewijd aan de grondslag van het verhaal van de verzekeraar. Schrijver ontleedt voorafgaandelijk de verschillende strafrechtelijke teksten die de beteugeling van de alcoholintoxicatie achter het stuur beheersen. Deze is van verzwarende omstandigheid uitgegroeid tot een afzonderlijk misdrijf, misdrijf van werkelijke dronkenschap en misdrijf van eenvoudige alcoholintoxicatie omdat een bepaalde verhouding van alcohol in het bloed wordt vastgesteld.

Op welke gronden kan nu de verzekeraar een

regresvordering uitoefenen tegen zijn verzekerde bij alcoholintoxicatie? Schrijver onderzoekt achtereenvolgens de artikelen van de modelpolis waarop deze vordering kan gesteund worden: artikel 25, 9 en 10 en artikel 25, 6.

Dit laatste artikel wordt bij voorkeur aangehaald omdat de rechtspraak unaniem aanneemt dat hierbij de vraag naar het causaal verband tussen de dronkenschap en het ongeval niet dient vastgesteld te worden, terwijl dit wel het geval is in de alinea's 9 en 10. De auteur licht de werkelijke betekenis van deze bepalingen van de modelpolis toe aan de hand van duidelijke voorbeelden.

In het tweede hoofdstuk wordt dan de kern van de betwisting onderzocht, namelijk het verband tussen de afzonderlijke bestraffing en de oorzakelijkheid van de intoxicatie voor het ongeval. Dit hoofdstuk begint met een ontleding van het strafrechtelijk begrip ééndaadse samenloop. Deze ontleding leidt de auteur tot de conclusie dat, in tegenstelling met de overheersende rechtsleer, de doctrine van het Hof van Cassatie in het arrest van 1968 onberispelijk is, alhoewel het Hof de beginselen inzake de ééndaadse samenloop te voren niet steeds zo strikt geïnterpreteerd heeft.

Wanneer men nu aanvaardt dat de strafrechter, wegens de onsplitsbaarheid van het feit, aan de dronken bestuurder slechts één straf mag opleggen, indien hij van oordeel is dat de dronkenschap het ongeval heeft veroorzaakt of medeveroorzaakt, dient de vraag gesteld of de burgerlijke rechter bij wie de regresvordering van de verzekeraar aanhangig werd gemaakt het causaal verband tussen de alcohol-intoxicatie en het ongeval moet ontkennen wanneer de strafrechter twee afzonderlijke straffen heeft uitgesproken.

Dit geeft aan de auteur de gelegenheid tot een grondige studie over het gezag van het strafrechtelijk gewijsde, dat hij langs verschillende wegen benadert en waarbij hij onderscheidt wat noodzakelijk, wat met zekerheid en wat werkelijk gevonnis werd. Hij komt hierbij tot het besluit dat het gezag van het strafrechtelijk gewijsde toekomt aan hetgeen de strafrechter noodzakelijkerwijze en werkelijk heeft vastgesteld. De beide criteria van feitelijkheid en noodzakelijkheid zijn onontbeerlijk. Het Hof van Cassatie neemt nu de stelling aan dat de burgerlijke rechter noodzakelijk gebonden zou zijn door het louter impliciet strafrechtelijk gevonnis. Schrijver is van oordeel dat aan de zekerheid van dit criterium kan getwijfeld worden. Hij toetst deze rechtspraak van het Hof van Cassatie aan deze van het hoogste rechtcollege in Frankrijk, dat eenzelfde strikte houding heeft opgegeven.

Als besluit van zijn onderzoek stelt de auteur dat de doctrine van het Hof van Cassatie steunt op een aantal premissen die juridisch goed gefundeerd lijken. De zwakke schakel in de redenering van het Hof wordt gevormd door het leerstuk van het gezag van het impliciet gevonnis. Op dit punt heeft het Hof blijkbaar een keuze gedaan, die voorzeker niet onverantwoord

is, maar die toch enkel een keuze blijft. De jurisprudentie van het Hof van Cassatie belet natuurlijk niet een doelmatige bestraffing van de dronkenschap aan het stuur, wanneer de strafrechter regelmatig art. 65 van het Strafwetboek toepast en slechts één enkele straf uitspreekt. De auteur is echter wel van mening dat het, op langere termijn, wellicht wenselijk zou zijn het probleem van het gezag van het strafrechtelijk gewijsde globaal in vraag te stellen en zich te bezinnen over zijn noodzakelijke beperkingen. Ware het niet wenselijk, opdat het strafrechtelijk gewijsde gehandhaafd zou blijven dat al degenen op wier burgerlijke belangen de beslissing over de publieke vordering enige invloed zou kunnen hebben mogelijkheid zouden bekomen om in het geding tussen te komen, waardoor natuurlijk het strafprocesrecht een hele ommekeer zou ondergaan.

Het boekje van de heer Vanquickenborne heeft de grote verdienste het betwiste probleem in alle duidelijkheid uiteen te zetten. Al moet men toegeven dat in strikt recht de jurisprudentie van het Hof van Cassatie verantwoord is, laat de lectuur van dit werkje des te meer de overtuiging na dat, maatschappelijk gezien, deze jurisprudentie van het Hof niet kan gehandhaafd blijven en dat wetgevende maatregelen op dit stuk zich opdringen.

*
**

In heel de juristenwereld heeft men met bijzondere voldoening vernomen dat thans een aanvang gemaakt werd met de publicatie van het groot handboek voor het gerechtelijk recht, waarin de nieuwe normen voor de burgerlijke rechtspleging, zoals ze in het Gerechtelijk Wetboek zijn uitgestippeld, breedvoerig en wetenschappelijk zullen bestudeerd worden.

Het is de bedoeling dat dit handboek wel zal bestaan uit een zestal lijvige delen, waarin de stof zal behandeld worden door een aantal van onze beste specialisten op het gebied van het procedurerecht.

Volgens het plan dat door de uitgeverij gepubliceerd werd zou dit groot werk als volgt ingedeeld worden : deel I, algemene inleiding (Fettweis en Le Paige), gerechtelijke organisatie, (Krings) en regelen der balie (Vermeulen); deel II, bevoegdheid (Fettweis); deel III, regelen van het geding (Storme en Rasir); deel IV, de rechtsmiddelen (Le Paige); deel V, de bijzondere rechtsplegingen (Bagniet en Van Dievoet), de internationale bevoegdheid (Pierre, Gothot); deel VI, de middelen tot tenuitvoerlegging (Gutt). Dit plan toont op welke brede wijze deze uitgave werd opgevat en de namen van de medewerkers aan dit verzamelwerk staan borg voor zijn hoge wetenschappelijke kwaliteiten.

Onlangs is *deel II* verschenen waarin de heer A. Fettweis, hoogleraar aan de rechtsfaculteit te Luik, het hoofdstuk over de *bevoegdheid* heeft behandeld. Het is uitgegroeid tot een lijvig werk van meer dan

350 blz. en het heeft dadelijk de voortreffelijkheid en de hoge wetenschappelijke standing van het groot handboek gevestigd. (Antwerpen, Standaard wetenschappelijke uitgeverij)

De bevoegdheid is voor de gerechtelijke praktijk een zeer uitgestrekt domein waarop 'wolfsklemmen en schietgeweren' kwistig gespreid liggen en waarop het steeds gevaarlijk is zich te wagen zonder ervaren gids. Tengevolge van het in werking treden van het nieuw gerechtelijk wetboek werden er zeer belangrijke wijzigingen aangebracht zowel aan de gerechtelijke organisatie als aan de procedure en, ten overstaan van de nieuwigheden waarmede elk jurist dagelijks geconfronteerd wordt was de behoefte aan een betrouwbare leidraad wel zeer groot.

Het boek van Prof. Fettweis is voorzeker een uitmuntende gids om dit gebied te betreden. Zoals alle grote wetenschappelijke werken munt het uit door de eenvoud van de uiteenzetting en de duidelijkheid van het betoog. Daarbij treft dadelijk de uitgebreidheid van de documentatie. Er wordt overvloedig verwezen naar de jurisprudentie en er is geen vraagstuk waarin niet, tot uitputtens toe, alle studiën en artikelen vermeld worden die over het onderwerp werden geschreven. Elk jurist kende reeds de bijzondere kwaliteiten van de vorige werken van Prof. Fettweis, doch met zijn nieuw boek over de bevoegdheid, heeft hij in zijn zo rijk wetenschappelijk oeuvre werkelijk een hoogtepunt bereikt dat wij niet genoeg kunnen waarderen.

Wie het boek van Prof. Fettweis doorwerkt krijgt niet enkel een merkwaardig overzicht over al de problemen die betrekking hebben op de bevoegdheid der rechtsmachten, doch hij wordt overstelpt door een massa wetenswaardigheden die doorheen de tekst zijn gevlochten en die van een stof die men droog en saai zou verwachten een werkelijk zeer boeiende lectuur maakt.

In de inleidende hoofdstukken van zijn boek geeft de auteur ons soliede bepalingen van de juridische begrippen en degelijke omschrijvingen van de grondbeginselen die aan de basis liggen van heel de burgerlijke rechtspleging. Onmiddellijk wordt hierbij het nieuw gerechtelijk wetboek ingeschakeld door zijn gemakkelijke regeling van de bevoegdheidsincidenten, die thans, op de eenvoudigste wijze, worden opgelost door de arrondissementsrechtbank. Er wordt uitgeweid over het karakter van openbare orde der procedure-regelen en over de uitzonderlijke mogelijkheden om ervan af te wijken.

Ook het bepalen van de waarde van de geschillen om de bevoegdheid en de aanleg vast te stellen bevat nog heel wat moeilijkheden, niettegenstaande de inspanningen die men gedaan heeft om de zaken in de grootst mogelijke mate te vereenvoudigen. Alle mogelijkheden worden hier onder het oog genomen en telkens wordt de juiste oplossing aangeduid. Juridische betwistingen die onder de vroegere wetgeving veelvuldig voorkwamen worden kortbondig in herinnering ge-

bracht met verwijzingen naar rechtsleer en rechtspraak.

Tegenvordering, vorderingen tot tussenkomst, aanhangigheid, samenhang en onsplitsbaarheid komen achtereenvolgens aan de beurt en worden in alle details behandeld, tot schrijver dan overgaat tot de grotere hoofdstukken van zijn werk namelijk de ontleding van de bevoegdheid der verschillende rechtsmachten.

Eerst komt deze van de vrederechter aan de beurt, waarbij wij vooral zouden willen wijzen op de klare behandeling van de bevoegdheid van de cantonale magistraat wat betreft de bezitsvorderingen.

Van de bevoegdheid der rechtbank van koophandel, waarbij minder nieuwe elementen voorkomen wordt een uitstekende synthese gegeven. Daarentegen is het hoofdstuk gewijd aan de bevoegdheid van de arbeidsrechtbank volkomen nieuw en worden de bevoegdheden ervan zakelijk uitgestippeld.

In een afzonderlijk hoofdstuk wordt de bevoegdheid van de rechtbank van eerste aanleg ontleed met de soms zo moeilijk te trekken scheidingslijn tussen de bevoegdheid van de rechtbank zelve en deze van de beslagrechter wanneer het gaat om geschillen betreffende de tenuitvoerlegging van vonnissen en arresten.

De bijzonderste bevoegdheden van de voorzitters der verschillende rechtsmachten wordt helder in het licht gesteld en na nog een kort overzicht gegeven te hebben van de bevoegdheid van het Hof van Beroep en van het Arbeidshof geeft Prof. Fettweis een zeer waardevolle synthese van de bevoegdheden van het Hof van Cassatie.

Aan het slot van het boek wordt uitgeweid over de verschillende problemen der territoriale bevoegdheid.

Het boek van Prof. Fettweis is een belangrijk werk, klaar ingedeeld, uitstekend geschreven en overvloedig gedocumenteerd. Het is gelukkig dat wij thans alle problemen in verband met de bevoegdheid der rechtsmachten kunnen onderzoeken aan de hand van een zo voortreffelijk leerboek.

Laten wij hopen dat de overige delen van het aangekondigde verzamelwerk zo spoedig mogelijk op hun beurt zullen verschijnen, opdat dit gezamenlijk standaardwerk aan de rechtsbeoefening de grote diensten moge bewijzen die ervan verwacht worden.

**

Over het wisselrecht bezaten wij in onze Vlaamse rechtsliteratuur geen enkel groot werk. Sedert het verouderen van het werk van raadshoor Fontaine is dit ook het geval in de Belgische franstalige literatuur. Wel zijn er sedert het in werking komen van het eenvormig wisselrecht talrijke kleinere studiën verschenen over allerlei detailpunten, doch een standaardwerk zoals dat in Nederland voorhanden is met het 'Wissel en chequerecht' van Scheltema-Wiarda ontbrak volledig. Gelukkig is dit groot leerboek thans van de pers gekomen, van de hand van Prof. J. Ronse *'Wisselbrief en orderbriefje'*. (A.P.R. Gent, Story-Scientia)

Het vormt een lijvige uitgave in twee delen van 784 blz., waarin alles wat met het wisselrecht verband houdt op systematische wijze uiteengezet wordt.

In den beginne schetst de auteur de evolutie van het wisselrecht tot aan de eenvormige wet. De verdragen van Genève die dit eenvormig wisselrecht uitmaken werden gesloten in 1930, doch werden, tengevolge van allerlei omstandigheden, slechts wet op 10 augustus 1953, met de erbijhorende wijzigingen en toevoegingen.

Prof. Ronse wijst er terecht op hoe betreurenswaardig het is dat voor België en Nederland twee verschillende Nederlandse teksten ingevoerd werden, niettegenstaande de wens die zowel in de senaat als in de Raad van State was uitgedrukt om één en dezelfde Nederlandse tekst voor beide landen in te voeren.

Na deze historische inleiding worden in een reeks hoofdstukken de verschillende modaliteiten onderzocht van het wisselrecht. Het opstellen en de uitgifte van de wisselbrief, de overdracht van de wisselrechten, de acceptatie, het aval, geven achtereenvolgens aanleiding tot een volstrekt volledige uiteenzetting van de zeer talrijke delicate problemen die erop betrekking hebben.

Het betoog van Prof. Ronse is meeslepend; hij verstaat voortreffelijk de kunst om lastige problemen eenvoudig en zakelijk voor te stellen en er belangstelling voor te wekken. Een begonnen hoofdstuk leest men met genoegen tot het einde door en men is vol waardering voor de volledigheid van de documentatie die aangewend wordt om de uiteenzetting te staven. Al wat over het wisselrecht geschreven of gevonden werd wordt door Prof. Ronse gefilterd en afgewogen. Voortdurend grijpt hij naar het middel van de rechtsvergelijking. Sedert het in werking treden van de eenvormige wet is de jurisprudentiële toepassing van haar tekst in verschillende landen van het allerhoogste gewicht zoals ook de wijzigingen die in de verschillende landen zijn aangebracht geworden aan haar tekst.

Na de eerste grote lijnen van het wisselrecht te hebben aangegeven behandelt de auteur in verschillende titels de uitoefening van wisselrecht, met de problemen die gesteld worden bij revindicatie en vermiste wisselbrieven. In titel 7 wordt een onderzoek ingesteld naar de eigenschappen van de wisselverbintenissen, hun onderlinge onafhankelijkheid, hoofdelijkheid, strengheid en formele abstractie. Titel 8 van het boek is gewijd aan de beperking van de verweermiddelen van de wisselschuldenaars waarbij de materiële abstractie van wisselverbintenissen behandeld wordt.

Betaling, regres, protest komen achtereenvolgens aan de beurt. Zeer verhelderend zijn de hoofdstukken die de auteur wijdt aan de invloed van het ontstaan en van het tenietgaan van de wisselverbintenis op de onderliggende rechtsbetrekking alsook deze betreffende het fonds.

Dit groot boek van Prof. Ronse dwingt eerbied af, niet alleen voor de geweldige som werk die het vertegenwoordigt en voor de reusachtige documentatie die

eraan ten grondslag ligt, doch tevens door de bijzondere werkwijze van de auteur, die zijn wetenschappelijke beschouwingen voortdurend in betrekking brengt met de realiteit van de handelspraktijk, zodat zijn werk tegelijkertijd een hoogstaand wetenschappelijke prestatie is, en tevens de onmisbare wegwijzer voor de praktijk van het wisselrecht.

Het verschijnen van dit werk van Prof. Ronse is in onze Vlaamse rechtsliteratuur een gebeurtenis van algemeen belang, die geestdriftig dient toegejuicht te worden.

**

Het verzekeringswezen is in de jongste Vlaamse rechtsliteratuur goed bedeed geworden.

Wij wensen in de eerste plaats de aandacht te vestigen op het groot handboek dat in losbladige vorm werd uitgegeven onder de leiding van Dr. H. Meyhi 'Kluwer's *Verzekeringshandboek*'. (Antwerpen. N.V. Belgische uitgeversmaatschappij Æ.E. Kluwer) Dit uitgebreid werk, waarvan de uitgave in 1970 begon brengt regelmatig nieuwe hoofdstukken die het voltooien en die binnen afzienbare tijd zullen leiden tot het tot stand komen van een encyclopedie van het verzekeringswezen waaraan de beste specialisten op dit gebied zullen meegewerkt hebben. Thans werden er reeds verschillende kapitels volledig gedrukt, namelijk de grondslagen van de verzekeringsovereenkomst, de levensverzekering, de brandverzekering, de motorrijtuigenverzekering en de transportverzekering.

Al deze hoofdstukken dienen nog verder aangevuld te worden met kapitels betreffende andere sectoren van de verzekering en het geheel zal een onmisbaar handboek vormen waarin al wat het verzekeringswezen betreft op exhaustieve wijze is uiteengezet.

Wij wensen de aandacht te vestigen op de grote volledigheid van de afdelingen die thans reeds verschenen zijn, op de rustige en degelijke betoogtrant van de hoofdstukken, op de menigvuldige verwijzingen die in de tekst voorkomen ter illustratie naar rechtsleer en rechtspraak.

Het is niet overdreven wanneer wij dit boek bestempelen als een monument dat onmisbaar is voor elk jurist die een vraagstuk in verband met de verzekering dient te bestuderen.

**

De heer Mathieu Vandeur gaf onlangs een monografie uit over '*Personenverzekeringen*'. (Tongeren G. Michiels) Na het onderscheid tussen personen- en zakenverzekering in het licht te hebben gesteld is het grootste gedeelte van het boek gewijd aan de levensverzekering, waarvan de historische wording wordt toegelicht, de rechten en verplichtingen van de partijen worden uiteengezet en de verschillende categorieën en combinaties van levensverzekeringen worden bestudeerd.

Van groot belang is het derde hoofdstuk van het eerste deel van het boek waarin de technische aspecten

van de levensverzekering worden besproken. De juristen zijn meestal minder thuis in de actuariële berekeningen die verband houden met de vaststelling van een koopsom, van de periodieke premies en van de wiskundige reserve. In het boek van Mr. Vandeur worden zij ingewijd in deze sfeer en al behoort deze stof minder tot hun gewone activiteit is het toch van het grootste belang dat ook de jurist een voldoende inzicht zou krijgen in deze technische aangelegenheden.

Al duizelt het hem wel eens bij de overvloed van wiskundige formules wordt hem toch door de tekst van het boek van de heer Vandeur de inwijding vrij gemakkelijk. Er zullen er meerderen zijn die, uit zuivere belangstelling, met deze materie enigszins vertrouwd zullen willen worden.

Een tweede deel van dit boek behandelt de ongevallenverzekering en geeft een breed overzicht van al wat ermede verband houdt. Het boek sluit met nog twee hoofdstukken betreffende de verzekering van hospitalisatie en heelkunde en de ziekteverzekering. Het werk van de heer Vandeur zal veel begrippen die bij sommigen in enigszins nevelachtige toestand aanwezig zijn opklaren en het boek verdient dan ook een plaats in de bibliotheek van elk jurist.

**

De grondwetsherziening die uiteindelijk door ons Parlement tot een goed einde gebracht werd heeft reeds aanleiding gegeven tot talrijke geschriften, zoals blijkt uit de lijst die onder dit artikel wordt gedrukt. Wij kunnen hier enkel een paar van deze geschriften bijzonder vermelden.

Prof. Robert Senelle der Universiteit te Gent, heeft in de laatste jaren de vrij ingewikkelde evolutie van de herziening der grondwet op de voet gevolgd. Periodiek, nadat een fase van de herziening verwezenlijkt was, verscheen van zijn hand een werkje om met nauwkeurigheid de juiste toestand op punt te stellen en wat reeds verworven werd te commentariëren.

Zoals wij het reeds meerdere malen in het Rechtskundig Weekblad hebben onderstreept waren deze geschriften uiterst zakelijk en vormden zij een zeer betrouwbare wegwijzer in de doolhof van de herzieningsprocedure, die jaren heeft aangesleept.

Nu de grondwetsherziening volledig tot stand is gekomen, is er door het Ministerie van Buitenlandse Zaken in de serie '*Teksten en Documenten*' een nieuw werk van Prof. Senelle verschenen. '*De Grondwetsherziening 1967-1971*' dat al de vorige samenvat en dat thans een volledig overzicht geeft van ons nieuw grondwettelijk statuut. (Brussel, Ministerie van Buitenlandse Zaken)

Een van de grote verdiensten van dit boek is dat het een voortreffelijke uiteenzetting geeft van de ondergrond waarop deze grondwetsherziening is opgebloeid. Het begint met de werkzaamheden van het Harmelcentrum, de verslagen van zijn verschillende afdelingen

en zijn algemene conclusies. Hierin vinden wij reeds bepaalde suggesties die bij de latere herziening van de grondwet zullen verwerkt worden.

Gezien het groot belang van de communautaire verhoudingen in België, wat betreft de uitwerking van het grondwettelijk statuut, wijdt de auteur ook een hoofdstuk aan de evolutie van de wetgeving op het gebruik der talen in de administratie en in het onderwijs en ook te Brussel en in de randgemeenten.

Hierop volgt dan een schets van de wordingsgeschiedenis en van de hoofdkenmerken van onze Belgische grondwet, die de achtergrond vormt waartegen de recente herziening zich aftekent.

Schrijver zet daarna de techniek uiteen van de grondwetsherziening naar Belgisch recht, een zware en ingewikkelde procedure die zulke herziening zo zeer bemoeilijkt. Hierbij sluit natuurlijk een overzicht aan van de herzieningen die in het verleden plaats vonden.

De auteur is in hoge mate realistisch en onderzoekt ook welke de rol van de politieke partijen geweest is bij de hervorming van onze instellingen.

Naast bijkomende aangelegenheden vormt de harmonisering van de verhouding tussen de twee taalgemeenschappen in ons land het hoofdzakelijk voorwerp van de recente grondwetsherziening.

Uitvoerig, doch syntetisch bestudeert schrijver de langdurige voorbereiding van de herziening van onze Constitutie in de schoot van de commissies die zich op verschillende gebieden hiermede hebben bezig gehouden. Zo wordt de hervorming besproken van de regering en de instelling van het ambt van staatssecretaris, de gerechtelijke hervorming en het oprichten van twee nieuwe hoven van beroep en ook de hervormingen bij de administratieve rechtscolleges en de Raad van State; de problemen van decentralisatie, deconcentratie; de economische decentralisatie, de institutionele samenwerking tussen de wetgevende en de uitvoerende macht aan de ene en de sociaal-economische pressiegroepen aan de andere kant; de aanpassing van de grondwet aan de hedendaagse internationale toestanden; de openbare vrijheden, de cultuurproblemen met de oprichting van de cultuurraden, de vaststelling van hun bevoegdheid en de bescherming van de filosofische en ideologische minderheden.

Na deze grondslagen van het herzieningswerk te hebben uiteengezet behandelt de auteur de werkzaamheden van de grondwetgevende vergaderingen waarin sedert 1965 de herziening werd besproken en uiteindelijk, na veel moeilijkheden, werd gestemd.

Nadat aldus een hel licht werd geworpen op de uitvoerige voorbereiding van de herziening komt dan het artikelsgewijze commentaar op de nieuw aangenomen teksten. Klarheid en duidelijkheid zijn de bijzondere hoedanigheden van het beknopt commentaar dat ons hier gegeven wordt, en met een minimum inspanning kan de lezer zich volkomen thuis voelen in de sfeer der bedoelingen van de wetgever. Men zal hier ook een uitstekende basis vinden voor het begrip van de

wetgevende maatregelen die nog zullen dienen genomen te worden om de grondwetsherziening tot haar einddoel te leiden.

Zeer nuttige bijlagen komen het boek aanvullen, namelijk artikelsgewijs de tabel der beslissingen van de grondwetgevende vergaderingen en dan, wat uiterst doelmatig is, de opsomming van de nieuwe grondwetsbepalingen die reeds van toepassing zijn, deze voor de tenuitvoerlegging waarvan een gewone wet is vereist en deze voor dewelke een versterkte meerderheid gevorderd is.

Het boek wordt afgesloten met de nieuwe tekst van de grondwet, de drie uitvoeringsbesluiten van de maand juli 1971, het schoolpact en het cultureel voorakkoord.

Uiteindelijk wordt nog een summiere bibliografie opgegeven.

Wij moeten het ten zeerste toejuichen dat wij thans een zo volledig overzicht bezitten van de nieuwe grondwettelijke structuur van ons land en het is gelukkig dat zowel de wordingsgeschiedenis als het commentaar op de nieuwe artikelen hier gegeven worden in alle eenvoud, op uitstekend begrijpelijke wijze, doch met grote trefzekerheid. Het boek van Prof. Senelle zou door alle juristen met de grootste belangstelling dienen gelezen te worden.

**

De recente grondwetwijziging laat nog vele juridische problemen onopgelost en er zal, op het gebied van het staatsrecht en het administratief recht, nog heel wat wetenschappelijk werk vereist worden vooraleer de nieuwe regelen volledig zullen ingeburgerd zijn. Dit is voorzeker het geval met de juridische problemen die zich voordoen voor de agglomeraties en federaties van gemeenten die door de grondwetsherziening mogelijk zijn geworden.

De heer Jozef Van Acker, afdelingschef bij het provinciaal bestuur van West-Vlaanderen heeft thans bij de uitgeverij UGA te Heule een boek laten verschijnen met als titel *'Het administratief toezicht op de agglomeraties en federaties van gemeenten en op hun samenstellende gemeenten'*. (Heule, Uitgeverij voor gemeenteadministratie) In zijn inleiding wijst de auteur er op dat de lokale bestuursorganisatie van ons land een nieuwe visie brengt op de traditionele begrippen van de autonomie der plaatselijke besturen en het administratief toezicht hierop door de hogere overheden.

Hoe zal dit administratief toezicht dienen te geschieden ingevolge de nieuwe organieke wet, zowel over de agglomeraties en federaties van gemeenten als over de gemeenten die er deel van uitmaken.

In het eerste gedeelte van het boek vinden wij een overzicht van de lokale bestuursinstellingen, zoals ze in de nieuwe grondwet zijn uitgestippeld, die gevolgd wordt door een beknopt overzicht van onze traditionele gemeentelijke instellingen om in hun kader de nieuwe bepalingen in te lassen.

De auteur komt dan tot de studie van de agglomeraties en federaties van gemeenten die noodzakelijk werden geacht door de uitbreiding van de problemen die door de gemeentebesturen moeten worden opgelost. In logische volgorde vinden wij de beginselen van hun oprichting, het onderscheid tussen agglomeraties en federaties en dan verder de studie van de organen, raad en college, met hun verschillende bevoegdheden.

Het belangrijkste gedeelte van deze studie is te vinden in deel 2 waarin in detail onderzocht wordt op welke wijze het administratief toezicht zal verwezen-

lijkt worden. Dat zich hierbij zeer delicate vraagstukken van bevoegdheid voordoen blijkt dadelijk uit de lectuur van het werk van de heer Van Acker. Dit werk vormt in elk geval een uitstekend richtsnoer voor de administratieve overheden.

De auteur gaat ook over tot een commentaar van de wet van 26 juli 1971 waardoor de nieuwe toezichtsregeling wordt uitgestippeld, commentaar dat ook een uitstekende wegwijzer zal zijn voor de belanghebbenden.

René VICTOR
(Slot in volgend nummer)

VLAAMSE RECHTSLITERATUUR VERSCHENEN IN 1971-73 (I° DEEL)

Algemeen

Van Gerven W., Het beleid van de rechter. — Antwerpen, Standaard Wetenschappelijke Uitgeverij, Zwolle, W.E.J. Tjeenk Willink, 1973, 166 blz.

Herbots Jacques, Meertalig rechtswoord, rijkere rechtsvinding. Interpretatie van rechtsteksten in meer dan één taal door middel van vergelijking der verscheidene versies. (Ten geleide door Prof. Dr. Jan Ronse). — Gent, E. Story-Scientia, 1973, 183 blz.

Recht in beweging. Opstellen aangeboden aan Prof. Mr. Ridder R. Victor — Deurne, Æ. Kluwer, 1973, 2 dl., 1377 blz.

Collin Fernand, Liber amicorum. Aangeboden ter gelegenheid van zijn 75^e verjaardag. — Brussel, Kredietbank, 1972, 268 blz.

Boreel J.J. Ken uw recht. Met medewerking van Adelaïde J. Van Reeth. 2^e geheel herziene druk. — Amsterdam-Brussel, Elsevier, 1970, 286 blz.

Storme Marcel en Van Slycken Lena, Compendium van rechtspraak. — Gent, Uitg. Gakko, 1972, losbladig.

De Pauw Frans, Natuurrecht. Verbeterde nota's uitgegeven met toelating van... — Brussel, V.U.B. uitg. 1972, 53 blz.

Dumon F., Inleiding tot het recht. Deel I-II. — Brussel, V.U.B. uitg., 1972, 370 blz.

Storme Marcel, Inleiding tot het recht. 5e geheel opnieuw bewerkte uitg. met de medewerking van Roger De Corte. — Gent, Story-Scientia, 1971, 233 blz.

Aubert V., Proeven van rechtssociologie. Sociologische opstellen over rol en reikwijdte van recht en rechtspraak. — Antwerpen, Standaard Uitgeverij, 1971, 256 blz.

XXVe Rechtskundig Congres. Brussel, 27 mei 1972. Preadviezen. — Antwerpen, Vlaamse Juristenvereniging, 1972, 192 kol.

Burgerlijk recht

Vanquickenborne Marc, De oorzakelijkheid in het recht van de burgerlijke aansprakelijkheid. Een methodologische en positief-rechtelijke analyse. (Met een woord vooraf van J. Limpens). — Faculteit der rechtsgeleerdheid Rijksuniversiteit Gent, Brussel, Elsevier-Sequoia, 1972, 564 blz.

Dekkers René, Handboek van burgerlijk recht.
I. Inleiding, personenrecht, zakenrecht, overschrijving;
II. Verbintenissen, bewijsleer, contracten, zekerheden;
III. Huwelijkstelsels, erfrecht, giften. — 2e uitg., Brussel, E. Bruylant, 1971-72, 953, 1019 en 892 blz.

Delva Willy, Personen- en familierecht. Vol. 1: Inleidende titel van het B.W. en algemene beschouwingen; Vol. 2: Staat van de persoon; Vol. 3: Bekwaamheid en de onbekwamen. 6^e geheel opnieuw bewerkte en aangevulde uitg. — Gent, Story-Scientia, 1972, 3. dl.

Delva Willy, Overzicht van het Belgisch burgerlijk recht en burgerlijk procesrecht. Vol. I: Beginselen van het Belgisch burgerlijk recht. Het personen- en familierecht, boek I. B.W.; Het vermogensrecht, boek II B.W.; Vol. II: Beginselen van het Belgisch burgerlijk recht. Over de afgeleide

wijzen waarop goederen verkregen worden, boek III B.W.; Vol. III: Beginselen van het Belgisch burgerlijk procesrecht. — Gent, Story-Scientia, 1971, 3 dln.

Christiaens A., Beknopt overzicht van het burgerlijk recht en het handelsrecht, 4^e opl. — Antwerpen, Standaard Uitg., 1972, 321 blz.

Vander Cruysse R., ABC van het burgerlijk recht en het handelsrecht. (Met de medewerking van Hendrik Onclin), 4^e druk. — Leuven, Wolters, 1972, 191 blz.

Puelinckx-Coene M.A., De echtscheidingswetgeving in evolutie. Rechtsvergelijkende beschouwingen. — Preadviezen voor het XXVe Rechtskundig Congres te Brussel, 1971, kol. 41-96.

Vandenbergh Hugo, De eer en de goede naam in het Belgisch privaatrecht. Preadviezen. (Vereniging voor de vergelijkende studie van het recht van België en Nederland). — Zwolle, W.E.J. Tjeenk-Willink, 1972, 35 blz.

Mathijs Jacques, Bedenkingen ten behoeve van een transplantatiewet. — Rede uitgesproken op de plechtige openingszitting van de Hof van beroep te Gent op 1 september 1971. — Overdruk uit het Rechtskundig Weekblad, 79 blz.

Dillemans Roger, Testamenten. — Antwerpen, Standaard Wetensch. Uitg., 1971, 514 blz.

Vullers Carlo, Erfenissen, schenkingen, testamenten. Uitgegeven met toestemming van... — Brussel, V.U.B. uitg. 2e dl., 405 blz.

Deben Leo, De erfenissen en testamenten. Wat iedereen ervan weten moet. — Brussel, Uitg. van Interbankendienst, 1970, 256 blz.

Pauwels Achiël, Handelshuur. (Met modellen van akten, door Robert Soetaert en Geert Baert), 2^e herwerkte druk. (Stof bijgehouden tot 28 februari 1971). — Brussel, F. Larcier, 1971, 263 blz.

Michel Jacques-Henri en Raes Robert, Bronnen van verbintenissen. — Brussel V.U.B. uitg. 1972, 52 blz.

Raemaekers Jos., Eigenaars en huurders. Een keuze van praktische vragen over huurovereenkomsten met de bijgewerkte lijst van de 'plaatselijke gebruiken'. — Brussel, Uitg. Interbankendienst, 1972, 190 blz.

Pauwels Albert en Raes Paul, Praktisch handboek voor privaathuur en handelshuur (2^e uitg.). Voorwoord van Robert Pirson. — Brussel, Uitg. Excelsior, 1971, 318 blz.

Het Zakenrecht. — Gent, Akademische Koöperatief, Gakko, 1972, 162 blz.

Verbintenissen. — Gent. Akademische Koöperatief, Gakko, 1971, 194 blz.

Huwelijksvermogensrecht. — Gent, Akademische Koöperatief, Gakko, 1971, 125 blz.

Voorrechten en hypotheeken. — Gent, Akademische Koöperatief Gakko, 1971, 125 blz.

Handelsrecht

Het handelsrecht. — Gent, Akademische Koöperatief, Gakko, 1971, 294 blz.

Fredericq Louis, Bijvoegend bij het 'Handboek van Belgisch handelsrecht'. Met de medewerking van Simon Fredericq. — Brussel, E. Bruylant, 1970, 543 blz.

Ronse Jan, Wisselbrief en orderbriefje Deel I-II. — (Algemene Praktische Rechtsverzameling), Gent, E. Story-Scientia, 2 dln. 1972, 784 blz.

Meyhi Dr. H., Kluwers Verzekeringshandboek. — Antwerpen, N.V. Belgische Uitgeversmaatschappij Æ.E. Kluwer, Vanaf 1970, losbladig.

Van De Rijck Jan, Verantwoordelijkheid en Verzekering. — Antwerpen, De Verzekeringswereld, 1971, 220 blz.

Vandeur Mathieu, Personenverzekeringen. — Tongeren, Michiels, 1972, 226 blz.

Ernauld Jean en Lebeau René, Levensverzekering in de praktijk. (Nederlandse versie : Louis Laga). — Brussel, Centrum voor beroepsopleiding en verzekeringsonderricht C.V.B., 1972, 197 blz.

P.R. 150 jaar verzekeringen 1821-1971. — Brussel, Verenigde Eigenaars, 1971, 181 blz.

Stasseyns Jan, Vademecum van de autoverzekeraar. — Antwerpen, 'De Verzekeringswereld', 1971, 220 blz.

Vanquickenborne Marc, De regresvordering van de verzekeraar tegen de verzekerde wiens staat van dronkenschap afzonderlijk bestraft werd. — Brussel, E. Bruylant, 1972, 84 blz.

Fredericq S., Subrogatie van verzekeraars naar Belgisch recht. — (Vereniging voor de vergelijkende studie van het recht van België en Nederland). — Zwolle, W.E.J. Tjeenk-Willink, 1971, 40 blz.

Houtekier Adolf, Vergelijkend handelsrecht. (Nota's uitgegeven met toelating van de titularis...). — Brussel, V.U.B. uitg., 1972, 66 blz.

Willame Hugo, Handelsvennootschappen, rechtsbegrippen, bedrijfseconomische overwegingen, boekhouden. — Brugge, De Garve, 1972, 157 blz.

Gustot André, De handelshuurovereenkomsten. Commentaar en rechtspraak. — 3e volledig bijgewerkte uitgave, Brussel, Economisch en Sociaal Instituut voor de middenstand, 1972, 149 blz.

Deseck Pierre, Bepaling ter voorkoming van aanvaringen op zee. — Oostende, P. Toulon, 1971, 152 blz.

Gerechtelijk Recht

Fettweis Albert, Handboek voor gerechtelijk recht (uitgegeven onder leiding van Albert Fettweis, Etienne Gutt, Ernest Krings, André Le Paige, Marcel Storme). Deel II: Bevoegdheid. — Antwerpen, Standaard Wetenschappelijke Uitg., 1971, 358 blz.

De Corte Rogier, Sancties tegen een onwillige procespartij. (Met een voorwoord van Marcel Storme). — Gent, Erasmus, 1971, 60 blz.

Mahaux Paul, Het rechterlijk gewijsde en het gerechtelijk wetboek. Rede uitgesproken op de plechtige zitting van het Hof van Cassatie op 1 september 1971. — Brussel, E. Bruylant, 1971, 71 blz.

Matthijs Jacques, De toekomst van de magistratuur op een keerpunt. Rede uitgesproken op de plechtige openingszitting van het Hof van beroep te Gent op 1 sept. 1970. — (Overdruk uit het Rechtskundig Weekblad), Antwerpen, 1970, 78 blz.

Krings Jules, Gerechtelijk privaatrecht. (Nota's uitgegeven met de toelating van...). — Brussel, V.U.B. uitg. 1972, 194 blz.

Burgerlijke rechtspleging. — Gent, Gakko, 1972, 117 blz.

Algemene modellenverzameling voor de rechtspraktijk. — Gent, E. Story-Scientia, 1972, niet gepag.

Strafrecht

De Geest André, Verbeurdverklaring (stof bijgehouden tot 1 maart 1971). — A.P.R. Brussel, F. Larcier, 1971, 76 blz.

D'Haenens J., Belgisch economisch strafrecht. Preadvies.

(Vereniging voor de vergelijkende studie van het recht van België en Nederland). — Zwolle, W.E.J. Tjeenk-Willink, 1971, blz. 41-67.

Vermeulen P., Administratieve sancties in België. — (Vereniging voor de vergelijkende studie van het recht van België en Nederland). — Gestencilde preadvies 1971, 44 blz.

Nuytinck J., De strafrechtelijke bescherming van eer en goede naam in België. Preadvies (Vereniging voor de vergelijkende studie van het recht van België en Nederland). — Zwolle, W.E.J. Tjeenk-Willink, 1972, 20 blz.

Beccaria Cesare, Over misdaden en straffen. Ingeleid, van aantekeningen voorzien en vertaald door J.M. Michiels. — Antwerpen, Standaard Wetenschappelijke Uitgeverij, 1971, 528 blz.

Van Peê Guy, Verzameling van processen-verbaal met commentaar. (Met voorwoord door L. Zuyderhoff). — Heule, Administratieve uitgeverij UGA, 1971, 850 blz.

Poté R.J., Verkeersreglement voor ruiters en voor bestuurders van gespannen voertuigen. — Heule, UGA. Uitg. voor gemeenteadministratie, 1971, 209 blz.

Strafrecht I-II. — Gent, Akademische Koöperatief, Gakko, 2 dl. 1971, 450 blz.

Bekaert Herman, Cursus van strafvordering, 4e uitg. — Brussel V.U.B. uitg., 1972, 135 blz.

Declercq Raoul, Strafvordering I. — Leuven, L. Wouters, 1972, 135 blz.

Declercq Raoul, Strafvordering II. — Leuven, L. Wouters, 1971, 102 blz.

Declercq Raoul, Grondige studie van de strafvordering. I: De rechtspleging voor het Hof van assisen. — Leuven, L. Wouters, 1972, 108 blz.

Vlaams Rechtsgenootschap Vrije Universiteit Brussel, Juridische aspecten van het begrip Goede Zeden, (XXIIe Interuniversitair Rechtscongres, 27-28 februari 1970).

Staatsrecht

De Belgische Grondwet van 1831 tot heden. (Nederlandse en Franse teksten). — Leuven Acco, 1971, 103 blz.

Grondwet van België. Nederlandse tekst van 10 april 1967. Met de wijzigingen van 15 januari 1968, 30 juni 1969, 21 april, 11 juni, 20 juli en 24 december 1970. — Brussel, E. Bruylant, 1971, 47 blz.

De Belgische Grondwet per 1 september 1970. Aangevuld met de in Kamer en Senaat goedgekeurde wijzigingen. Nederlandse en Franse tekst. — Leuven, Acco, 1970, 60 blz.

Dewael A., De grondwet met beknopte commentaar. — Heule, U.G.A. 1972, 101 blz.

Vliebergh Hubert, De Belgische Grondwet. — Antwerpen, Standaard Wetenschappelijke Uitgeverij, 1973, 350 blz.

Lenaerts Carlo, De vernieuwde Belgische Grondwet. Gelezen, gecommentarieerd en gediscussieerd. — Edegem, Moderne Instructie Methoden, 1972, 79 blz.

De Graeve Gerard en Vlaeminck J., Inleiding tot het grondwettelijk en het administratief recht (9e druk). — Gent, Uitg. Norma, 1972, 170 blz.

Mast André, Overzicht van het Belgisch grondwettelijk recht. (3de geheel opnieuw bewerkte en aangevulde uitg. In losse bijlage de tekst van de gewijzigde grondwet). — Gent, E. Story-Scientia, 1972.

Mast A., De recente grondwetsherziening en de door art. 131 van de Grondwet opgelegde procedure. — Preadviezen voor het XXVe Rechtskundig Congres te Brussel, 1971, kol. 10-20.

De Meyer Jan, Staatsrecht (8^e uitg.). — Leuven, L. Wouters, 1972, 528 blz.

De Meyer J., Hiërarchie en Conflicten van normen na de grondwetsherziening. — Preadviezen voor het XXVe Rechtskundig Congres te Brussel, 1971, kol. 21-40.

Vermeulen P., De verhouding Decreet-Wet in ons grondwettelijk recht. — R.W. 1971-72, kol. 1939-1946.

Senelle Robert, De grondwetsherziening 1967-1971. —

Brussel, Ministerie van buitenlandse zaken, buitenlandse handel en ontwikkelingssamenwerking, 1972, 275 blz.

Senelle Robert, Politieke, economische en sociale structuur van België. — Brussel, Ministerie van buitenlandse zaken en buitenlandse handel, 1970, 258 blz.

Rimanque Karel, Kanttekeningen bij een herziene grondwet. — Overdruk uit het Rechtskundig Weekblad, 1971, kol. 689-724.

Rimanque K., Aantasting van eer en goede naam in het Belgisch staatsrecht. Preadvies (Vereniging voor de Vergelijkende Studie van het recht van België en Nederland). — Zwolle, W.E.J. Tjeenk-Willink, 1972, 45 blz.

Van Assche Walter, De grondwetsherziening 1968-1971. Overzicht van de herziening en karakter van de uitvoeringsbesluiten. — Overdruk uit het Rechtskundig Weekblad, 1972, kol. 833-850.

Geens G., De Staatshervorming. — Brussel, Centrum voor politieke, economische en sociale studies. CEPESS, 1971, 65 blz.

Platel Marc, Het recht van antwoord in de communicatiemediën. — Publicaties van het seminarie voor pers- en communicatiewetenschap. Faculteit der Rechtsgeleerdheid. Rijksuniversiteit te Gent. — Brussel, Elsevier-Sequoia, 1971, 92 blz.

De Massamedia: evenwichtig spiegelbeeld van onze samenleving. Referaten van het Vierde Vlaams Congres voor Communicatiewetenschap (Gent 22 maart 1972). — 1972, 86 blz.

Van Impe Herman, De parlementaire vragen. — Administratief Lexicon. — Brugge, Die Keure, 1971, 15 blz.

De samenstelling der regeringen in België 1946-1971. — Brussel, Belgisch Parlement, Bibliotheek, 1971, 42 blz.

Spreutels Maurice, Staatsrekenplichtigheid. Bijzonder administratief recht. 4de geheel opnieuw bewerkte en aangevulde uitg. — Gent, E. Story-Scientia, 1973, 334 blz.

Dumon Frederic en Schandevyl-Lamberty Frieda, Vergelijkend Staatsrecht. Deel II, III. — Brussel, V.U.B. uitg. 1971-1972, 91 en 186 blz.

Delcroix Alfred, Verzameling der Belgische kieswetten betreffende de parlements- en provincieraadsverkiezingen, samengevoegd en aangevuld. (Voortgezet door G. Vandebulcke en E. Van Houte). — Brussel, E. Guyot, 1971, 212 blz.

Delcroix Alfred, Handboek voor de parlements- en provincieraadsverkiezingen. (Voortgezet door G. Vandebulcke en E. Van Houte). — Brussel, E. Guyot, 1971, 111 blz.

Schaumburg P.M., Stemmen, waarom, hoe? — Brussel, Belgisch Instituut voor voorlichting en documentatie, 1970, 34 blz.

Moiné Willy, De Belgische verkiezingsuitslagen tussen 1847-1914. — Brussel, Belgisch Instituut voor wetenschap der politiek, 1971, 200 blz.

Boeynaems Maurice, Dewachter Wilfried, Claeys-Van Haegendoren Mieke e.a., Belgische politiek in '68. Feiten, houdingen en mensen in politiek perspectief gesteld door 9 deskundigen tegen de achtergrond van het kronologisch tijdsgebeuren. — Brussel, Belgisch Instituut voor wetenschap der politiek, 1971.

Van Beylen A., De programmatie der openbare uitgaven: een eis van de moderne staat. — Instituut Administratie-Universiteit, z.pl.n.d., 35 blz.

Stassen J.L., Over democratie. — Antwerpen, Standaard Wetenschappelijke Uitgeverij, 1971, 209 blz.

Huyse Lucien, Passiviteit, pacificatie en verzuiling in de Belgische politiek. Een sociologische studie. — Antwerpen, Standaard Wetenschappelijke Uitgeverij, 1970, 267 blz.

Coppé A., Wartens W., Vanhove L., Hervreiding van de politieke macht. 44e Vlaamse Sociale Week 1971. — Brussel, De Arbeiderspers (Reinaert Uitgaven), 1972, 159 blz.

Jacqmot François, Een hedendaagse monarchie. — Brussel, Belgisch Instituut voor voorlichting en documentatie, 1970, 92 blz.

Van Braam A., Sociologie van het Staatsbestuur, 2 dl. 1969, 348 blz. en 1970, 290 blz. — Antwerpen, Standaard Uitgeverij.

Van Cauwelaert Frans, Uit het archief van Frans Van Cauwelaert. I: Gedenkschriften over Vlaamse Beweging en Belgische politiek 1895-1918. Inleiding en aantekeningen door Reginald De Schrijver. — Antwerpen, De Nederlandsche Boekhandel, 1971, 362 blz.

Vermeylen Piet, Mijn socialisme. (Interview door Gilbert Daeninck. — Brussel, J.L. Vernal. Vragen en antwoorden over eigentijdse problemen, 1972, 147 blz.

Van Haegendoren Maurits, Nationalisme en Federalisme. Politieke bedenkingen. — Antwerpen, De Nederlandsche Boekhandel, 1971, 288 blz.

Coppieters Franz, De communautaire problemen in België. — Brussel, Belgisch instituut voor voorlichting en documentatie, 1971, 41 blz.

Van Cauwelaert Edgar, Taalvrijheid. Een kritische motivering van de taalwetgeving. — Antwerpen, De Nederlandsche Boekhandel, 1971, 231 blz.

Vandezande Bob, Zwartboek van de Belgische taalwetgeving, witboek van de subnationaliteit. — Brussel, 1972, veelv. pag.

De Bock Eugene, Ondergang en herstel, of Het begin van de 'Vlaamse Beweging'. — Antwerpen, De Sikkels, 1970, 292 blz.

Ruys Manu, De Vlamingen. Een volk in beweging, een natie in wording. (Met een voorwoord van Gaston Eyskens). — Tielt, Lannoo, 1972, 212 blz.

Vlaamse problemen. Historisch toegelicht. Onder redactie van M. De Vroede en E. Scholliers, met medewerking van M. Claeys-Van Haegendoren, J. Craeybeckx, M. Deneckere e.a. — Antwerpen, Standaard Wetenschappelijke Uitgeverij, 1973, 122 blz.

Tindemans Leo, De culturele autonomie. — Brussel, Kabinet van de Minister van Communautaire Betrekkingen, 1971, 56 blz.

Tindemans Leo, Een handvest voor woelig België. — Lier, Van In, 1972, 154 blz.

Wils, Lode, De houding van de politieke partijen tegenover de Vlaamse beweging in de 19^e eeuw. — (Standen en Landen). — Heule, Uitgeverij voor gemeentelijke administratie U.G.A., 1972, 228 blz.

(Omvat: Gh. *Lernout*, Het Vlaams petitionnement van 1840 en de reacties in de Belgische pers. — A. *Brosens*, De strijd om de wet van 1850 op het middelbaar onderwijs. — W. *Janssens*, De strijd om een taalwet op het notariaat in 1857. — J.M. *Lermyte*, De eerste taalwet: die op de strafrechtpleging in 1873. — L. *Wils*, Elke partij trok een eigen spoor.)

Todts Herman, Hoop en wanhoop der vlaamsgezinden (3): België op de tweesprong. — Leuven, Davidsfonds, 1971, 332 blz.

Schepens L., Dagboek van een politiek conflict. — Tielt, Lannoo, 1970, 258 blz.

Lamberty Max, De Vlaamse Opstanding. Deel 1: Tot 1914. Leuven, Davidsfonds, 1971, 98 blz.

De Bruyne Arthur, De kwade jaren. — I, II, III. — Brecht-Antwerpen, Uitg. 'De Roerdomp' 1971-72, 320, 317, 311 blz.

De Jonghe Albert, Hitler en het politieke lot van België. 1940-1944. De vestiging van een Zivilverwaltung in België en Noord-Frankrijk. Deel I: Koningskwesie en bezettingsregime van de kapitulatie tot Berchtesgaden. 28 mei-19 november 1940. — Antwerpen, De Nederlandsche Boekhandel, 1972, 488 blz.

Schmook Ger, Uit Groot-Mokum werd ons een offervaardig Flamingant, Martin Rudelsheim. Amsterdam 1873 - Antwerpen 1920. — Overdruk uit Verslagen en Mededelingen van de Koninklijke Vlaamse Academie voor Taal- en Letterkunde. — 1971, blz. 80-146.

Verslag van het Algemeen Vlaams Congres. Brussel 13 juni 1971. Ingericht door het Overlegcentrum van Vlaamse

Verenigingen onder de auspiciën van de Kultuurraad voor Vlaanderen. — Antwerpen, Kultuurraad voor Vlaanderen, 1971, 93 blz.

Wilms Dirk, Diagnose Brussel. — Antwerpen Standaard Uitgeverij, 1971, 131 blz.

Monteyne Anrdé, Dossier Brussel : cijfers, prognoses. — Brussel, Dosfelinstituut, 1972, 46 blz.

Administratief recht

Mast André, Overzicht van het Belgisch administratief recht. 4e opnieuw bewerkte en aangevulde uitg. — Gent, Story-Scientia, 1971, 523 blz.

Mast André, Overzicht van het Belgisch administratief recht. Supplement bij de 4e uitg. — Gent, E. Story-Scientia, 1973, 81 blz.

Delforge J., Het openbaar ambt in België. Beschrijvende studie van de diensten belast met het beleid en de coördinatie van het openbaar ambt. — Brussel, Algemene directie voor selectie en vorming. Ministerie van Openbaar ambt, 1972, veelv. pag.

Mertens de Wilms Jos., Het legaliteitstoezicht op de impliciet afwijzende bestuurlijke beslissingen. — Openingsles gegeven aan de rechtsgeleerde faculteit te Leuven. — Rechtskundig Weekblad, 1972, kol. 1521-1534.

Van Impe Herman, Het Statuut van het rijksperoneel. — Administratief Lexicon. — Brugge, Die Keure, 1971, 37 blz.

Administratief statuut van het rijksperoneel. — Brussel, Christelijke centrale van de openbare diensten, 1970, 108 blz.

Blontrock L. en Claes J., Gemeentewet met de voornaamste wettelijke bepalingen, bijgewerkt tot 1 januari 1971. 3^e druk. — Brussel, Vereniging van Belgische steden en gemeenten, 1971, 125 blz.

Debaets Fernand, Gemeenteraadsverkiezingen. — Brugge, Die Keure (Administratief Lexicon), 1970, 175 blz.

Jonckheere Emiel, Practische handleiding voor de gemeenteraadsverkiezingen. Aangevuld met nota's over jurisprudentie door Michel Dumont en Fernand Debaets. — Heule, Uitgeverij voor Gemeenteadministratie U.G.A., 1970, 229 blz.

Jonckheere Emiel, Gemeentekieswet. Op de gemeenteraadsverkiezingen toepasselijke bepalingen van het kieswetboek. Aanvullende wetten en uitvoeringsbesluiten. — Heule, Uitgeverij voor Gemeenteadministratie U.G.A., 1970, 141 blz.

Jonckheere Emiel, Algemeen kieswetboek. Inrichtingswet der provinciale verkiezingen. Aanvullende wetten en besluiten. Aangevuld met nota's over jurisprudentie door Michel Dumont en Fernand Debaets. — Heule, Uitgeverij voor Gemeenteadministratie U.G.A., 1970, (in verzamelmap).

Cromheecke, Jan, De burgemeester : rechten en plichten. — St. Martens-Latem, Uitg. Ibis, 1971, 248 blz.

Van Outryve d'Ydewalle Pierre, De burgemeester. (Rede uitgesproken ter gelegenheid van de buitengewone zitting van de Provinciale Raad van West-Vlaanderen). — St. Andries-Brugge, Verbeke-Loys, 1971, 22 blz.

Dewael A., Agglomeraties en federaties van gemeenten. I. Wet van 26 juli 1971. Commentaar. — Heule, Uitg. voor Gemeenteadministratie, 1972, 204 blz.

Van Outryve d'Ydewalle Pierre, De fusies van gemeenten in West-Vlaanderen. — Brugge, Verbeke-Loys, 1972, 19 blz.

Van Acker Jozef, Het administratief toezicht op de agglomeraties en federaties van gemeenten en op hun samenstellende gemeenten. — Heule, U.G.A., 1973, 171 blz.

Van den Abele Andries, Dagboek van een gemeenteraadslid. September 1964 - augustus 1970. — Brugge, bij de auteur, 1970, 101 blz.

Krediet aan de gemeenten. — Brussel, Gemeentekrediet van België, 1971, 40 blz.

Musschoot Frederick, Onderzoek naar de attitudes van leidinggevende gemeentelijke ambtenaren tegenover hun functie. — Brussel, Instituut Administratie-Universiteit, 1971, 173 blz.

Vanstraelen Cyr., De Provincieraad. — Administratief Lexicon, Brugge, Die Keure, 1972, 105 blz.

Berger J.M., De gemeente en de werking van de Commissie van Openbare Onderstand. (Hoofdstuk XXII van het Praktisch Handboek van het Gemeenterecht uitgegeven door de Vereniging van Belgische Steden en Gemeenten). — Brussel, F. Larcier, 1972, losbladig.

Administratief recht. Openbare onderstand en volksgezondheid. — Gent, Gakko, 1970, 81 blz.

De psycho-sociale werking van de Commissie van Openbare Onderstand. — Brussel, Vereniging van Belgische Steden en Gemeenten, 1971, 59 blz.

De Pue W., Het ten laste nemen van de steun, verleend door de Commissies van Openbare Onderstand. — Heule, U.G.A., 1972, 214 blz.

Stine L. en Berger J.M., Het ten laste nemen van de steun verleend door de Commissies van Openbare Onderstand. Commentaar van de wet van 2 april 1965, gewijzigd door de wet van 9 juli 1971. — Brussel, Vereniging van Belgische Steden en Gemeenten, 1972, 169 blz.

Zwaenepoel Jozef en Huylebrouck Annie, De huisvesting. Wetgeving en instellingen. I. : Commentaar ; II. : Officiële coördinatie van wetteksten. — Heule, Uitgeverij voor Gemeenteadministratie U.G.A., 1970, 4 dln.

De Kock Marc, Het Statuut van de vreemdeling. — Preadviezen voor het XXVe Rechtskundig Congres te Brussel, 1971, kol. 133-150.

De Wilde Lode, Geplande wijzigingen aan de wet van 28 maart 1952 op de vreemdelingenpolitie. — Preadviezen voor het XXVe Rechtskundig Congres te Brussel, 1971, kol. 97-132.

Een eeuw vestiging in België. 1872-1972. — Brussel, Bank van Parijs en de Nederlanden, 1972, 56 blz.

Van den Abele Armand, Tien jaar toepassing van de vestigingswet. — Brussel, 1972, 32 blz.

Suetens L.P., De nieuwe wetgeving Ruimtelijke Ordening. — Monografieën Leefmilieu nu. — Antwerpen, De Nederlandsche Boekhandel, 1971, 130 blz.

Vanden Borre Filip, De Belgische Wetgeving inzake Stadsvernieuwing. — Administratief Lexicon. — Brugge, Die Keure, 1971.

Vanholder Michel, Het Belgisch milieurecht. Wetgeving en reglementering. — Antwerpen, De Nederlandsche Boekhandel, 1973, 144 blz.

Wastiels Frans, Openbare wegen. — Administratief Lexicon. — Brugge, Die Keure, 1971, 64 blz.

Leboutte J.M., Begraafplaatsen en lijkbezorging. Praktische documentatie ten gerieve van de gemeenten. — Brussel, Vereniging van Belgische Steden en Gemeenten, 1972, 100 blz.

Militiecode. — (Keurbibliotheek), Brugge, Die Keure, 1972, veelv. pag.

Cools Arnold, De Ombudsman. Een commissaris van het Parlement. — Eindverhandeling voor het Provinciaal hoger Instituut voor bestuurswetenschappen te Antwerpen. — 1972, 98 blz.

De Nationale Delcredere dienst. — Brussel, Nationale Delcredere dienst, 1972, 30 blz.

d'Arian A., Het Hoog Comité van toezicht. — Brussel, Belgisch Instituut voor voorlichting en documentatie, 1972, 25 blz.

Kinsbergen A., Zaakwaarneming ook een rechtsfiguur van administratief recht ? Rechtsk. Weekbl. 1969-70, kol. 1809-1822.

Kinsbergen Andries, Wanneer iedere seconde telt. Ongevallenvoorkoming en dringende geneeskundige hulpverlening. (Rede uitgesproken ter gelegenheid van de opening van de gewone zitting van de Provinciale Raad van Antwerpen op 2 oktober 1972. — Antwerpen, Provinciale Raad, 1972, 64 blz.

(Slot in volgend nummer)

RECHTSPRAAK

HOF VAN CASSATIE

1e KAMER— 29 MAART 1973

Voorzitter-verslaggever : de h. Valentin

Procureur-generaal : de h. Ganshof van der Meersch

Advocaten : Mrs. J. Van Ryn en G. van Hecke

1. INTERNATIONAAL PRIVAATRECHT—Buitenlands vonnis—In verband met de staat van personen—Regelmatigheid—Voorwaarden van art. 570 Ger.W.—Gevolg zonder uitvoerbaarverklaring behalve voor tenuitvoerlegging op goederen of dwang op personen—Gezag van gewijsde ten opzichte van allen—Ook bij afwijzend vonnis—Belgische rechter—Verbod een element van feitelijke aard te beoordelen.

2. ECHTSCHIEDING—Gronden—Beledigende aard van tekortkoming aan huwelijksplichten—Beoordeling—Houding van de wederpartij die het beledigend karakter wegneemt.

1. De vonnissen die regelmatig door een buitenlandse rechtbank zijn gewezen in verband met de staat van de personen, zelfs van Belgische nationaliteit, hebben in België gevolg, zonder enige uitvoerbaarverklaring, behalve indien men er zich op beroept voor daden van tenuitvoerlegging op de goederen of van dwang op de personen.

Ze worden echter in België slechts voor regelmatig gewezen gehouden indien ze voldoen aan de voorwaarden van art. 570 Ger.W.

Indien een zodanig vonnis die voorwaarden vervult, heeft het in België gezag van gewijsde, zelfs ten opzichte van derden.

Dit gezag is verbonden aan elke beslissing tot vaststelling van de staat van een persoon, ongeacht of dit door toewijzing dan wel afwijzing van een rechtsvordering betreffende deze staat geschiedt.

Ten aanzien van een element van feitelijke aard inzake vonnissen betreffende de staat van een partij mag de Belgische rechter zijn mening niet in de plaats van de beoordeling van de buitenlandse rechter stellen.

2. Het beledigend karakter van de gedraging van een echtgenoot en de ernst van dit beledigend karakter vloeien niet uitsluitend voort uit de intrinsieke tekortkoming aan de uit het huwelijk voortvloeiende verplichtingen; ze moeten beoordeeld worden op grond van alle omstandigheden van de zaak, onder meer van hun krenkend karakter ten opzichte van de andere echtgenoot.

Ook buiten het geval van koppelarij, van heimelijke verstandhouding of van een bedrieglijke daad, kan de beledigende houding van een echtgenoot een verzachting van de fouten van de andere echtgenoot uitmaken, die er het karakter van grove belediging aan ontnemt.

D. t/L.

Gelet op het bestreden arrest, op 13 maart 1972 door het Hof van beroep te Brussel gewezen;

Over het middel afgeleid uit de schending van de artikelen 3, lid 3, 231, 1319, 1320, 1322 van het Burgerlijk Wetboek en 570 van het Gerechtelijk Wetboek, doordat, nu het moest oordelen of de vroeger door een buitenlands gerecht gewezen beslissing, die had gezegd dat de gedraging van eiseres niet voldoende ernstig en beledigend was om de tegen haar ingestelde vordering tot echtscheiding te rechtvaardigen, al dan niet een beletsel was voor het instellen voor de Belgische gerechten van een nieuwe vordering tot echtscheiding die op dezelfde feiten was gegrond en aldus de niet-ontvankelijkheid van deze nieuwe vordering ten gevolge had, het bestreden arrest, om te verklaren dat deze beslissing 'die een beginsel van openbare orde overtreedt een van de voorwaarden mist om in België gezag van gewijsde te hebben', overweegt, enerzijds, dat de buitenlandse beslissing 'de afwijzing van de vordering tot echtscheiding zou hebben gemotiveerd met het feit dat er grond bestond tot compensatie van de fouten - hoewel ze zich daartegen verzet', en zou hebben verklaard 'dat een vrouw die door haar man in de steek wordt gelaten daardoor gerechtigd is bij een derde tamelijk intieme troost te zoeken', en, anderzijds, dat de buitenlandse beslissing door te zeggen 'dat men in het onderhavige geval van oordeel moet zijn dat de onvoorzichtige houding van de echtgenote die sinds meer dan een jaar in feite in de steek wordt gelaten, ten opzichte van de man niet zo ernstig en beledigend is dat de belediging tot grondslag van een vordering tot echtscheiding zou kunnen dienen', 'van het Belgisch recht is afgeweken en artikel 3, lid 3, van het Burgerlijk Wetboek heeft geschonden door de wettelijke gronden tot echtscheiding in rechte verkeerd te beoordelen', op grond 'dat de houding van gedaagde in hoger beroep niet als reden van verschoning voor appellante kan dienen', daar 'nooit werd bewezen of zelfs aangevoerd dat gedaagde in hoger beroep enig aandeel heeft gehad in het ontstaan en de instandhouding van de betrekkingen van appellante met een derde, en in het Belgisch recht alleen' de conniventie in het overspel of in andere onbehoorlijke betrekkingen met derden, de aanzetting tot de daad, de verdraagzaamheid van de gekrenkte echtgenoot aan het overspel of aan die andere betrekkingen elk beledigend karakter ontnemen,

terwijl, eerste onderdeel, het bestreden arrest de bewijskracht van de buitenlandse beslissing miskent, daar deze alleen had beslist dat, in de bijzondere omstandigheden van de zaak, de aan eiseres ten laste gelegde feiten 'ten opzichte van de man niet zo ernstig en beledigend waren dat de belediging tot grondslag van een vordering tot echtscheiding kon dienen', zonder echter de fouten te compenseren en, nog minder, zonder daardoor te verklaren dat 'een vrouw die door haar man in de steek wordt gelaten uit dien hoofde gerechtigd is bij een derde tamelijk intieme troost te

zoeken' (schending van de artikelen 1319, 1320 en 1322 van het Burgerlijk Wetboek);

tweede onderdeel, door te zeggen dat de buitenlandse beslissing, die de staat van verlating waarin eiseres had verkeerd in aanmerking had genomen als verzachtingsgrond die het beledigend karakter van de betrekkingen, die geen overspel opleverden, van eiseres met een derde deed verdwijnen, in het Belgisch recht de wettelijke gronden tot echtscheiding verkeerd had beoordeeld, op grond dat in het Belgisch recht alleen 'de conniventie in het overspel of in andere onbehoorlijke betrekkingen met derden, de aanzetting tot de daad, de verdraagzaamheid van de gekrenkte echtgenoot aan het overspel of aan die andere betrekkingen elk beledigend karakter ontnemen', het bestreden arrest zelf in het Belgisch recht de wettelijke gronden tot echtscheiding verkeerd had beoordeeld, daar elke tekortkoming, door een echtgenoot, aan de uit het huwelijk voortvloeiende verplichtingen, onder meer aan de verplichting van getrouwheid, niet noodzakelijk een grove belediging oplevert, ook al is er geen conniventie, aanzetting of verdraagzaamheid (schending van artikel 231 van het Burgerlijk Wetboek);

derde onderdeel, de feitenrechtters, onder voorwendsel van een onderzoek of de buitenlandse beslissing met de openbare orde strookte, met overschrijding van de grenzen van hun taak bij een dergelijk onderzoek, de zaak ten gronde hebben herzien door in de plaats van de feitelijke beoordeling het buitenlandse gerecht hun eigen beoordeling inzake het ernstig en beledigend karakter van de onvoorzichtige houding van eiseres te stellen (schending van de artikelen 23, 25 en 570 van het Gerechtelijk Wetboek en 3, lid 2, van het Burgerlijk Wetboek);

Overwegende dat de vonnissen die regelmatig door een buitenlandse rechtbank zijn gewezen in verband met de staat van de personen, zelfs van Belgische nationaliteit, in België gevolg hebben, zonder enige uitvoerbaarverklaring, behalve indien men zich erop beroept voor daden van tenuitvoerlegging op de goederen of van dwang op de personen;

Dat ze echter, in België, slechts voor regelmatig gewezen worden gehouden indien ze voldoen aan de voorwaarden van artikel 570 van het Gerechtelijk Wetboek;

Overwegende dat een dergelijk vonnis, indien het die voorwaarden vervult, in België gezag van gewijsde heeft, zelfs ten opzichte van derden;

Dat dit gezag verbonden is aan elke beslissing tot vaststelling van de staat van een persoon, ongeacht of dit door toewijzing dan wel afwijzing van een rechtsvordering betreffende deze staat geschiedt;

Overwegende dat het beledigend karakter van de gedraging van een echtgenoot en de ernst van dit beledigend karakter niet uitsluitend voortvloeien uit de intrinsieke tekortkoming aan de uit het huwelijk voortvloeiende verplichtingen, doch beoordeeld moeten worden op grond van alle omstandigheden van de zaak, ondermeer van hun krenkend karakter ten opzichte van de andere echtgenoot;

Dat, ten deze, de buitenlandse beslissing, na ontleding van de gegevens van de zaak, erop wijst dat op het moment dat ten laste van eiseres verdachte feiten

werden vastgesteld, haar man haar sinds meer dan een jaar in de steek had gelaten en haar had te kennen gegeven dat hij het gemeenschappelijk leven helemaal niet meer wilde hervatten;

Dat het buitenlands vonnis, door te wijzen op deze beledigende omstandigheid voor de echtgenote die aldus in de steek gelaten werd, zoals het dat zelf zegt, hieruit niet het bestaan van een of andere compensatie van de fouten afleidt, doch zich ertoe beperkt een beoordelingselement inzake het krenkend karakter voor verweerder van de houding van eiseres in het licht te stellen;

Dat het bestreden arrest in dit opzicht ten onrechte beslist dat, buiten het geval van koppelarij, van heimelijke verstandhouding of van een bedrieglijke daad, elke tekortkoming aan de getrouwheid die de echtgenoten elkaar verschuldigd zijn een grove belediging oplevert die door de verbreking van de huwelijksband moet worden gesanctioneerd;

Dat de beledigende houding van een echtgenoot, buiten de in het arrest limitatief opgesomde gevallen, een verzachting van de fouten van de andere echtgenoot kan uitmaken welke eraan het karakter van grove belediging ontnemt;

Dat de beoordeling van dit element van feitelijke aard is en dat inzake vonnissen betreffende de staat van een partij de Belgische rechter zijn mening niet in de plaats van de beoordeling van de buitenlandse rechter mag stellen;

Dat het middel gegrond is;

Om die redenen

Vernietigt het bestreden arrest;

Beveelt dat van dit arrest melding zal worden gemaakt op de kant van de vernietigde beslissing;

Houdt de kosten aan opdat hierover door de feitenrechter worde beslist;

Verwijst de zaak naar het Hof van beroep te Luik.

NOOT—Dit arrest vernietigt een arrest van het Hof van Beroep te Brussel van 13 maart 1972 (*J.T.*, 1972, 553), dat gewezen werd op het hoger beroep tegen een vonnis van de rechtbank van eerste aanleg te Bergen van 11 september 1969 (*J.T.*, 1969, 586).

In verband met het probleem van de erkenning van een buitenlands vonnis zie men Cass., 16 januari 1953, *R.W.*, 1952-53, 1408 m.n., *Arr. Verbr.*, 1953, 304, met de conclusie van eerste advocaat-generaal *Hoyoit de Termicourt*; Cass., 4 oktober 1956, *Pas.*, 1957, I, 88, *R.C.J.B.*, 1957, 23, met noot van *G. van Hecke*.

Het probleem van de beoordeling van de beledigende aard van de in een echtscheidingsprocedure aangevoerde feiten wordt behandeld in de volgende arresten: Cass., 1 februari 1957, *Pas.*, 1957, I, 647; Cass., 19 juni 1958, *Pas.*, 1958, I, 1168; Cass., 24 december 1959, *Pas.*, 1960, I, 845; Cass., 6 april 1962, *Pas.*, 1962, I, 883; Cass., 10 mei 1963, *Pas.*, 1963, I, 964; Cass., 5 november 1965, *Pas.*, 1966, I, 302.

HOF VAN CASSATIE

2e KAMER—27 MAART 1973

Voorzitter: de h. Louveaux

Raadsheer-verslaggever: de h. Naulaerts

Advocaat-generaal: de h. Depelchin

Advocaten: Mrs. A. Houtekier en A. Bayart

VERZEKERING—Civielrechtelijke aansprakelijkheid—Motorrijtuigen—Wegens tijdelijke onbruikbaarheid van de verzekerde wagen huurt de verzekeringsnemer een vervangende wagen—Art. 4-1-a van het modelcontract—Uitbreiding van de dekking—Voorwaarden.

De in art. 4-1-a van het modelcontract betreffende de verplichte aansprakelijkheidsverzekering inzake motorrijtuigen bedoelde uitbreiding van de dekking is van toepassing voor zover vaststaat: 1) dat het in het contract omschreven motorrijtuig tijdelijk onbruikbaar is; 2) dat het vervangend motorrijtuig tot hetzelfde gebruik bestemd is; 3) dat de vervanging niet langer dan een kalendermaand duurt.

Daartoe is bovendien niet vereist, dat de verzekeringsnemer zijn voornemen het onbruikbaar motorrijtuig tijdelijk door een ander te vervangen heeft bekendgemaakt door uitwendige tekens, zoals het aanbrengen van de nummerplaat van het ene rijtuig op het andere en het bezit van de vereiste autopapieren.

Belgische Verzekeringsmaatschappij van de Middenstand t/La Royale belge e.a.

Gelet op het bestreden arrest, op 31 oktober 1972 door het Hof van beroep te Gent gewezen;

I. Wat de voorziening van de naamloze vennootschap 'Belgische Verzekeringsmaatschappij van de Middenstand' betreft:

Overwegende dat de voorziening enkel gericht is tegen de beslissing over de civielrechtelijke voordeelingen;

Over het middel afgeleid uit de schending van de artikelen 6 en 11 van de wet van 1 juli 1956 betreffende de verplichte aansprakelijkheidsverzekering inzake motorrijtuigen, 1134, 1319, 1320 en 1322 van het Burgerlijk Wetboek,

doordat het bestreden arrest eiseres in solidum met de naamloze vennootschap 'Royale Belge' en Vanlerberghe veroordeelt om aan de burgerlijke partijen Dewaele Gustaaf, De Volder Yvonne, Tuytens Marie-Jeanne en Hoste Bertha de toegekende schadevergoedingen te betalen om de reden dat, na vastgesteld te hebben dat de wagen Taunus van Vanlerberghe minder dan een maand onbruikbaar was op het ogenblik van het ongeval en de door Vanlerberghe bij 'Rent a Car' gelijkaardige gehuurde 'Simca 1501' voor eenzelfde soort gebruik bestemd was, 'aldus tot zover én de naamloze vennootschap 'Royale Belge' én de naamloze vennootschap 'De Middenstand' de burgerlijke aansprakelijkheid van de door de Simca 1501 onder het sturen van Vanlerberghe in het ongeval van 31 maart 1970 veroorzaakte schade dekken, mogelijks de ene bij gebreke aan de andere, maar toch voor het geheel; dat beide dus de hoedanigheid van verzekeraar ter zake hebben en vatbaar zijn om door rechtstreekse vordering op grond van artikel 6 van de wet van 1 juli 1956 ten einde schadevergoeding aangesproken te worden; dat het feit dat zij slechts suppletief aan de naamloze vennootschap 'Royale Belge' het schadebe-

drag zou moeten afdragen niet wegneemt dat de naamloze vennootschap 'De Middenstand', eens de Simca 1501 onder het sturen van Vanlerberghe vereenzelvigd, van dan af ten aanzien van de schadelijders de medeverzekeraarster van het gehele risico is geworden, dit is vanaf het ogenblik zelf dat de Simca 1501 op die manier vereenzelvigd was; dat er niet moet overwogen worden nopens een 'bedoeling te vervangen' of 'zich als verzekerd aanzien' in hoofde van Vanlerberghe, evenmin over welkdanige 'aanwezigheid van boordpapieren' (deze van de Ford Taunus in de Simca 1501) noch over 'aanbrengen van nummerplaat' (van de nummerplaat van de Ford Taunus op de Simca 1501); dat dit immers begrippen of feiten zijn die nergens terzake als voorwaarde van de uitbreiding van dekking overeengekomen geweest zijn, en evenmin per se zulke voorwaarden zijn,

terwijl, 1) eiseres gerechtigd is tegenover de burgerlijke partijen, die schade ondergaan hebben tengevolge van het ongeval, het feit in te roepen dat het risico niet door de verzekeringspolis gedekt is; dat het verweer volgens hetwelk de Simca 1501, waarmee Vanlerberghe het ongeval veroorzaakte, geen vervangend voertuig was in de plaats van de door eiseres verzekerde Taunus inhoudt dat het risico niet door de polis gedekt was en derhalve door eiseres aan de derden kon tegengesteld worden (schending van de artikelen 6 en 11 van de wet van 1 juli 1956),

2) eiseres in haar conclusie staande hield dat 'de vervanging niet slaat op het voertuig dat door de personenvennootschap met beperkte aansprakelijkheid 'Rent a Car' in huur werd gegeven; dat de vervanging waarvan spraak in artikel 4-1-a niet ontstaat door het enkel feit dat het bij conluante verzekerd voertuig onbruikbaar was en dat de verzekerde Vanlerberghe met een ander voertuig reed; dat 'de vervanging' maar zou bestaan indien dit de bedoeling van Vanlerberghe ware geweest onder andere dat hij zich bij het besturen van het voertuig 'Rent a Car' als verzekerd aanzag bij conluante; dat de vervanging dan aangetoond en bewezen wordt door uitwendige tekenen onder andere het aanbrengen van de nummerplaat van het ene voertuig op het andere en het bezit van de vereiste boordpapieren onder andere het verzekeringsbewijs zoals voorgeschreven door de wet; dat in casu Vanlerberghe nimmer blijkt heeft gegeven dat hij zich bij conluante als verzekerd aanzag, wel integendeel dat uit zijn verklaring blijkt dat hij het voertuig bestuurde op grond van een huurcontract waarbij hem tegen vergoeding het tijdelijk genot van een ander voertuig werd verschaft en waarbij contractueel het bestaan van een verzekeringskontraakt eigen aan het gehuurd voertuig werd bepaald', en het arrest ten onrechte oordeelt dat er met deze gedraging en inzicht van Vanlerberghe het voertuig Simca 1501 niet als vervangend voertuig te beschouwen geen rekening kan gehouden worden (schending van artikel 1134 van het Burgerlijk Wetboek),

3) het tussen eiseres en Vanlerberghe gesloten bedding volgens hetwelk de dekking van het contract zich uitstrekt tot een voertuig dat, in de gegeven omstandigheden een ander onbruikbaar voertuig vervangt, inhoudt dat de gebruiker het inzicht heeft om dit voertuig als vervangend te aanzien en te gebruiken en het

bestreden arrest door te oordelen dat zulks geen belang heeft, zowel de draagkracht als de bewijskracht van dit beding miskend heeft (schending van de artikelen 1134, 1319, 1320 en 1322 van het Burgerlijk Wetboek) :

Overwegende dat het arrest niet beslist dat eiseres niet gerechtigd is om tegenover de burgerlijke partijen tegen te stellen dat het risico door haar verzekering niet gedekt is ; dat het echter beslist dat, om de redenen welke het vermeldt, het risico ten deze door eiseres wel gedekt is ;

Overwegende dat, luidens artikel 4 van de algemene voorwaarden van de polis van eiseres, de dekking van de verzekering zich onder meer uitstrekt, zonder dat hiervoor een verklaring vereist weze, tot de civielrechtelijke aansprakelijkheid van de verzekeringsnemer als bestuurder van een motorrijtuig, dat aan een derde toebehoort en tot hetzelfde gebruik bestemd is als het in het contract omschreven motorrijtuig, indien het motorrijtuig gedurende niet langer dan een kalendermaand het omschreven motorrijtuig, dat om welke reden ook tijdelijk onbruikbaar zou zijn, vervangt ;

Overwegende dat de uitbreiding van de dekking derhalve van toepassing is voor zover het vaststaat 1) dat het in het contract omschreven motorrijtuig tijdelijk onbruikbaar is, 2) dat het vervangend motorrijtuig tot hetzelfde gebruik bestemd is, 3) dat de vervanging niet langer dan een kalendermaand duurt ;

Overwegende dat daartoe bovendien niet vereist is dat de verzekeringsnemer zijn voornemen het onbruikbaar motorrijtuig tijdelijk door een ander te vervangen zou hebben bekendgemaakt door uitwendige tekenen, zoals het aanbrengen van de nummerplaat van het ene rijtuig op het andere en het bezit van de vereiste boordpapieren ;

Overwegende dat het arrest vaststelt : dat de Ford-Taunus, eigendom van de verzekeringsnemer van eiseres, tijdelijk onbruikbaar was ; dat de Simca 1501, eigendom van 'Rent A Car', tot hetzelfde gebruik was bestemd ; en dat de vervanging van de Ford-Taunus door de Simca 1501 niet langer dan een kalendermaand heeft geduurd ;

Overwegende dat, door te beslissen dat het vervullen van deze voorwaarden volstaat voor de toepassing van artikel 4 van de algemene voorwaarden en dat het kenbaar maken van het voornemen te vervangen door uitwendige tekenen een begrip of een feit is dat nergens als voorwaarde van de uitbreiding van de dekking overeengekomen werd en evenmin uiteraard zulke voorwaarde uitmaakt, het arrest van bedoeld artikel 4 een uitlegging geeft welke met de termen ervan niet onverenigbaar is en door aan de overeenkomst het gevolg toe te kennen dat zij, volgens de uitlegging welke het ervan geeft, wettelijk tussen partijen heeft, de bindende kracht ervan niet miskent ;

Dat het middel niet kan aangenomen worden ;

II. Wat de voorziening van de naamloze vennootschap 'Royale Belge' betreft :

Overwegende dat uit geen stuk waarop het Hof vermag acht te slaan blijkt dat de voorziening betekend werd aan de partijen tegen wie zij is gericht ; dat zij derhalve niet ontvankelijk is ;

Om die redenen

Verwerpt de voorzieningen ;
Veroordeelt de eiseressen in de kosten.

NOOT—Betreffende de interpretatie van art. 4-1-a van het contract zie men nog Cass., 22 oktober 1971, *R.W.*, 1971-72, 1117 (de uitbreiding van de dekking geldt enkel ten voordele van de verzekeringsnemer, zijn echtgenote en zijn kinderen, voor zover ze een eigen aansprakelijkheid als bestuurder of enige aansprakelijkheid als meester of aansteller van de bestuurder oplopen).

RAAD VAN STATE

6e KAMER—14 DECEMBER 1972

Voorzitter : L. Moureau

Staatsraden : hh. Remion en Tapie

1e Auditeur : dhr Debra

Pleiters : Mr. W. Lambrechts en dhr. Fassiau

Openbare ambtenaren en beambten - Statuut.

Artikel 6 van de wet van 22 april 1958 houdende oprichting van het Fonds voor schoolgebouwen en gebouwen in schoolverband van het rijk, bepaalt dat het statuut van het personeel in gemeen overleg wordt vastgesteld door de Minister van openbaar onderwijs en door de Minister van openbare werken.

Ofschoon het door evengenoemd artikel 6 bedoelde statuut tot dusver niet is opgemaakt, mag die verdraging echter niet tot gevolg hebben dat het personeel van het fonds, zeker het vast benoemde, iedere waarborg inzake bevordering zou ontberen. De toestand van die personeelsleden wordt, bij het ontbreken van een volledig statuut, geregeld volgens de algemene beginselen die voor al het personeel in rijksdienst gelden. Het ontbreken van een statuut neemt niet weg dat de benoemende overheid kan vragen een beoordeling aan het personeel van het fonds te geven, zich de beoordeling van kandidaten uit andere administraties te laten meedelen of zich te laten voorlichten door een advies van de hiërarchische meerderen of van het adviserend comité, ingesteld bij de evengenoemde wet van 22 april 1958.

De persoonlijke bekendheid met de betrokkenen die de tegenpartij beweert te bestaan, gesteld dat zij mogelijk is tussen de Minister en personeelsleden die niet zijn rechtstreekse ondergeschikten zijn, zou niet noodzakelijk impliceren dat hij een objectieve kennis heeft van eenieders gedraging afzonderlijk in het uitoefenen van zijn ambt. Het blijkt derhalve niet dat de verdiensten van de kandidaten objectief zijn vergeleken.

Delbrouck / Belgische Staat (Minister van Nationale Opvoeding). Arrest nr 15.617.

Gezien het op 29 december 1971 ingediende verzoekschrift, waarbij André Delbrouck de nietigverklaring vordert van het ministerieel besluit houdende benoeming, bij het Fonds voor schoolgebouwen en gebouwen in schoolverband van het Rijk, van :

- Adelin Nicolay, Joseph Poncelet en Madeleine Leroy, tot bestuurschef,
- Suzanne Poelmans en Yvonne Chaufoureau tot adjunct van het secretariaat ;

Overwegende dat de Minister van Nationale Opvoeding bij nota's van 30 september 1971, bij het Fonds voor schoolgebouwen en gebouwen in schoolverband van het Rijk, Franse sector, een reeks betrekkingen vacant heeft verklaard, « toe te wijzen bij » mutatie, bevordering of aanwerving » ;

Overwegende dat verzoeker, onderbureauchef bij het Fonds, zich op 4 oktober 1971 kandidaat heeft gesteld voor de betrekkingen van « bestuurschef te Luik », van « bestuurschef te Brussel » en van « adjunct van het secretariaat te Brussel » ;

Overwegende dat de Minister bij nota's van 28 en 29 oktober 1971 aan de directeur-generaal van het Fonds kennis heeft gegeven van de benoemingen bij aanwerving van A. Nicolay en J. Poncelet, tot bestuurschef bij het gewestelijk bestuur van Luik-Luxemburg (Noord), van M. Leroy tot bestuurschef, en van S. Poelmans en Y. Chaufoureau tot adjunct van het secretariaat ; dat die benoemingen zijn bevat in een ministerieel besluit van 29 oktober 1971 ; dat niet wordt betwist dat verzoeker er op 4 november 1971 kennis van heeft gekregen ;

Overwegende dat verzoeker tot staving van zijn beroep onder meer zegt « dat de Minister nagelaten heeft » het nodige te doen om een echte en objectieve beoordeeling mogelijk te maken van de waarde en geschiktheid van de kandidaten om de vacante betrekkingen » te bekleden », dat « die werkwijze ingaat tegen het » beginsel, dat de overheid die tot plicht heeft de meest » geschikte kandidaat te benoemen, zich op de meest » passende manier moet laten voorlichten om een objectieve beoordeling over de waarde van de kandidaten te verkrijgen », dat « het bij het ontbreken van » gegevens niet mogelijk is geweest een werkelijke vergelijking van de kandidaten te maken », « uit te maken wie de meest geschikte was », of « te constateren » dat geen enkel lid van het personeel geschikt was om » het ambt te bekleden » ;

Overwegende dat de tegenpartij antwoordt dat « verzoeker niet bewijst dat de Minister de waarde en de » geschiktheid van de kandidaten niet objectief zou » hebben beoordeeld », dat « de Minister er integendeel zorg voor heeft gedragen dat in de instelling » zelf een zo ruim mogelijke oproep tot gegadigden » werd gedaan, waardoor iedere kandidaat de kans » kreeg zijn aanspraken en verdiensten voor elk van » de te verlenen ambten te doen gelden, wat verzoeker » trouwens heeft gedaan in de brieven waarbij hij kandideerde », dat « de Minister bij ontstentenis van een » statuut en, in het bijzonder, van enigerlei beoordelingsprocedure bij het Fonds, geen andere beoordelingsgegevens had kunnen aanwenden dan die welke » hij heeft gebruikt » ; dat zij voorts in haar laatste memorie zegt dat het Fonds « een administratieve eenheid » is « onder het rechtstreeks en uitsluitend gezag » en beleid van de Minister van Nationale Opvoeding » die ten aanzien van die administratie « geen overheid » op afstand is ... maar wel de rechtstreekse chef van » een administratieve ploeg waarmee hij op alle » niveau's rechtstreekse en doorlopende contacten »

heeft », waardoor hij, anders dan het geval is bij andere administraties, de leden van het overigens ten tijde van de bestreden benoemingen beperkte personeel, bijzonder goed kende ; dat zij voorts een aantal feitelijke omstandigheden relateert waardoor de Minister de verzoeker en drie van de vijf personen die bij de bestreden benoemingen werden benoemd, « bijzonder goed moest kennen » ;

Overwegende dat het Fonds voor schoolgebouwen en gebouwen in schoolverband van het Rijk is opgericht bij de wet van 22 april 1958, waarvan artikel 6 stelt :

« De Ministers van Openbaar Onderwijs en van » Openbare Werken mogen, ieder wat zijn departement betreft, en ten laste van het Fonds voor schoolgebouwen en gebouwen in schoolverband van het » Rijk :

» 1° overgaan tot de aankoop van het materieel en de » uitrusting nodig voor de werking van het Fonds ;

» 2° het technisch en administratief personeel aanwerven, waarvan de medewerking noodzakelijk blijkt » voor de goede werking van het Fonds.

» Deze aanwervingen zijn niet onderworpen aan de » voorschriften aangaande de administratieve en begrotingscontrole in de Rijksbesturen.

» Het statuut van dit personeel wordt in gemeen » overleg vastgesteld door de Minister van Openbaar » Onderwijs en door de Minister van Openbare Werken » ; dat diezelfde wet in artikel 4 bij dat Fonds een adviserend comité opricht, dat meer bepaaldelijk advies moet verstrekken over :

»

» 4° de aanwerving van het in artikel 6 bedoeld personeel » ;

Overwegende dat die laatste bepaling de Minister niet verplichtte het advies van het adviserend comité in te winnen alvorens de bestreden benoemingen te doen ;

Overwegende dat het in het laatste lid van evengenoemd artikel 6 bedoelde statuut tot dusver niet is opgemaakt ; dat die verdraging echter niet tot gevolg mag hebben dat het personeel van het Fonds, zeker het vastbenoemde, iedere waarborg inzake bevordering zou ontberen ; dat de toestand van die personeelsleden bij het ontbreken van een volledig statuut wordt geregeld volgens de algemene beginselen die voor al het personeel in Rijksdienst gelden ;

Overwegende dat het administratief dossier niets zegt over de wijze van dienen van de gegadigden, terwijl de manier waarop zij zich van hun taak kwijten toch mede doorslaggevend is voor de beslissing ; dat de persoonlijke bekendheid met de betrokkenen die de tegenpartij beweert te bestaan, gesteld dat zij mogelijk is tussen de Minister en personeelsleden die niet zijn rechtstreekse ondergeschikten zijn, niet noodzakelijk zou impliceren dat hij een objectieve kennis heeft van eenieders gedraging afzonderlijk in het uitoefenen van zijn ambt ; dat het ontbreken van een statuut niet wegnam dat de benoemende overheid kon vragen een beoordeling aan het personeel van het Fonds te geven, zich de beoordeling van kandidaten uit andere administraties kon laten mededelen, of zich kon laten voorlichten door een advies van de hiërarchische meerderen of van het adviserend comité, in-

gesteld bij de evengenoemde wet van 22 april 1958 ; dat uit de aan de Raad van State overgelegde stukken niet blijkt dat de verdiensten van de kandidaten objectief zijn vergeleken ; dat het middel gegrond is ; dat het op zichzelf volstaat om de bestreden benoemingen nietig te doen verklaren, zonder dat op de overige middelen van het verzoekschrift gelet hoeft te worden,

Besluit :

Het ministerieel besluit van 29 oktober 1971 wordt vernietigd in zover het Adelin Nicolay, Joseph Poncelet, Madeleine Leroy, Suzanne Poelmans en Yvonne Chaufoureau benoemt bij het Fonds voor schoolgebouwen en gebouwen in schoolverband van het Rijk, de eerste drie tot bestuurschef en de laatste twee tot adjunct van het secretariaat.

HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL

JEUGDKAMER—14 JUNI 1973

Voorzitter : de h. J. Delva

Advocaat-generaal : de h. P. De Cant

Advocaat : Mr. R. Schollen

HUWELIJK—Minderjarige—Toestemming geweigerd—Vordering van de procureur des Konings op grond van art. 160bis B.W.—Minderjarige geen procespartij—Hoger beroep van de minderjarige niet ontvankelijk.

De in art. 160bis B.W. bedoelde rechtsvordering ingeval de toestemming tot het huwelijk van een minderjarige wordt geweigerd, berust alleen in handen van de procureur des Konings. Conform dat artikel werden ten dele enkel de ouders gedagvaard. De minderjarige is geen procespartij en heeft evenmin de hoedanigheid om hoger beroep in te stellen.

V.A. t/V.A.

Gezien, in behoorlijke vorm, de door de wet vereiste processtukken en meer bepaald het op 28 maart 1973 door de jeugdrechtbank te Leuven gewezen vonnis waartegen bij op 10 april 1973 ter griffie neergelegd verzoekschrift binnen de wettelijke termijn hoger beroep werd ingesteld ;

Overwegende dat de bij toepassing van artikelen 148 tot 150, 160 en 160 bis van het Burgerlijk Wetboek en 13 van de wet van 8 april 1965 op verzoek van de heer Procureur des Konings ingestelde vordering ertoe strekte aan appellante, toestemming te horen verlenen om het huwelijk aan te gaan, meer bepaald met de genaamde Wauters Joseph Cornelius, geboren te Rotselaer op 25 maart 1950, wonende te Rotselaer, steenweg op Betekom, 24, huwelijk waartegen de ouders van appellante zich verzetten ;

Overwegende dat de eerste rechter de vordering als ongegrond heeft afgewezen ;

Overwegende waar in het raam van de door artikel 160 bis van het Burgerlijk Wetboek ingestelde proce-

dure de rechtsvordering alleen in handen van de procureur des Konings berust, bij uitsluiting van elke andere partij, inclusief de belanghebbende minderjarige, en waar voornoemde magistraat ter zake, conform met dit wettelijk voorschrift, enkel de ouders van appellante, geïntimeerden, vóór de jeugdrechtbank heeft gedagvaard, zodat het geding uiteraard tot deze partijen was beperkt, het bestreden vonnis ten onrechte de minderjarige Van Aerschot Albertine, appellante, als aanleggende partij vermeldt ; dat waar laatstgenoemde niet gerechtigd was tot het instellen van de vordering en niet als procespartij in het geding optreden kon, zij evenmin de hoedanigheid had om hoger beroep in te stellen ;

Om deze redenen,

Gelet op artikel 24 van de wet van 15 juni 1935 ; Gehoord de heer Advocaat-generaal De Cant in zijn eensluidend ter openbare terechtzitting gegeven mondeling advies ;

Verklaart het hoger beroep niet ontvankelijk ;

Verwijst appellante in de kosten van hoger beroep.

ARBEIDSHOF TE GENT

(AFDELING BRUGGE)

1re KAMER—14 JUNI 1973

Voorzitter : de h. J. Lefèvre

Advocaten : Mrs. I. Dewever en A. Van Eeckhout

ARBEIDSONGEVAL—Eis tot herziening—Berekening van de termijn.

De in het Gerechtelijk Wetboek gestelde bepalingen betreffende de berekening van de termijnen zijn van toepassing op de termijn van de eis tot herziening bepaald in art. 28 van de gecoördineerde wetten betreffende de vergoeding van de schade voortspruitend uit de arbeidsongevallen.

Nu in casu de overeenkomst tussen partijen op 18 juli 1968 werd gehomologeerd, kon de eis tot herziening ervan, daar 18 juli 1971 een zondag was, tijdig op 19 juli 1971 ingesteld worden (art. 53, lid 2, Ger.W.).

Verschatse t/D'Haeyere

Gezien de stukken, onder meer de uitgifte van een vonnis gewezen op 5 juni 1972 door de arbeidsrechtbank te Kortrijk, afdeling Roeselare, zesde kamer ;

Overwegende dat het hoger beroep regelmatig en tijdig werd ingesteld ;

Gelet op het overeenkomstig advies van het openbaar ministerie dat op de openbare terechtzitting van 10 mei 1973 schriftelijk werd gegeven door eerste advocaat-generaal Vincent Vandermeersch ;

Overwegende dat appellant op 21 maart 1967 in dienst van de firma d'Haeyere het slachtoffer werd van een arbeidsongeval ;

Overwegende dat hem bij een overeenkomst tussen partijen, die op 18 juli 1968 door de vrederechter van het kanton Meulebeke werd gehomologeerd, uit hoofde van de blijvende traumatische sekwellen van dit ongeval een blijvende arbeidsongeschiktheid van 17 t.h. werd toegekend ;

Overwegende dat appellant bij dagvaarding van 19 juli 1971 een eis tot herziening van dit akkoord heeft ingesteld gegrond op een verergering van zijn arbeidsongeschiktheid, dewelke hij thans op 25 t.h. raamt ;

Overwegende dat bij deze proceshandeling, in ondergeschikte orde, appellant de aanstelling van een deskundige vordert ten einde de graad van de bedoelde verergering te zien bepalen ;

Overwegende dat de arbeidsrechtbank de door appellant ingestelde eis tot herziening niet ontvankelijk heeft verklaard. nu hij – volgens haar niet werd ingesteld binnen de termijn bepaald door het artikel 28 van de toen van kracht zijnde samengeordende wetten betreffende de vergoeding van de schade voortspruitend uit de arbeidsongevallen, d.w.z. binnen de drie jaren die volgden op de datum van de homologatie van de gezegde overeenkomst ;

Overwegende dat de vervalldag voor het verrichten van de bedoelde proceshandeling, namelijk de achttiende juli 1971, een zondag was ;

Overwegende dat door artikel 53, tweede lid, van het gerechtelijk wetboek wordt bepaald dat : ‘wanneer de vervalldag voor het verrichten van een proceshandeling een zaterdag, een zondag of een wettelijke feestdag is, de vervalldag op de eerstvolgende werkdag wordt verplaatst’ ;

Overwegende dat door artikel 48 van het gerechtelijk wetboek wordt bepaald dat : ‘tenzij de wet anders bepaalt, de termijnen voor het verrichten van proceshandelingen onderworpen zijn aan de regels van dit hoofdstuk (namelijk van hoofdstuk VIII)’ ;

Overwegende dat door artikel 2 van dit wetboek wordt bepaald dat ‘de in dit wetboek gestelde regels van toepassing zijn op alle rechtsplegingen, behoudens wanneer deze worden geregeld door niet uitdrukkelijk opgeheven wetsbepalingen of door rechtsbeginselen waarvan de toepassing niet verenigbaar is met de bepalingen van dit wetboek’ ;

Overwegende dat in de samengeordende wetten betreffende de vergoeding van de schade voortspruitende uit de arbeidsongevallen geen regels worden gesteld betreffende de berekening van de termijn omschreven in het aangehaald artikel 28 ;

Overwegende dat blijkt uit het verslag Van Reepin ghen dat de regels gesteld voor de berekening van de termijnen in hoofdstuk VIII van het gerechtelijk wetboek, en meer bepaald deze vervat in artikel 53, tweede lid, ook van toepassing zijn op de vervaltermijnen die van openbare orde zijn of niet (Verslag Van Reepin ghen, blz. 66) ;

Overwegende dat, nu de meervermelde proceshandeling op de op zondag 18 juli 1971 eerstvolgende werkdag, namelijk op maandag 19 juli 1971, werden verricht, onder die voorwaarden dient te worden besloten dat de bedoelde eis tijdig werd ingesteld, en derhalve ontvankelijk is ;

.....

BURGERLIJKE RECHTBANK TE TURNHOUT

1e KAMER—2 MEI 1973

Voorzitter : de h. R. Verhoeven

Rechters : de hh. Ch. De Clercq en R. Boes

Advocaten : Mrs. A. Demet, J. Van Rooy loco H. Van Gorp en J. Heerman loco L. Pauchenne

**OPENBARE ORDE EN GOEDE ZEDEN—Le-
gaat of schenking aan concubine—Nietig indien de
determinerende beweegreden een ongeoorloofd karak-
ter heeft—Bewijs.**

*Een schenking of een legaat aan een concubine is nietig wanneer een van de determinerende beweegredenen een ongeoorloofd karakter heeft, wat het geval is als de schenker of testateur met zijn schenking of le-
gaat het concubinaat wil doen ontstaan, in stand hou-
den of belonen. Maar de eiser tot nietigheid moet het
bewijs leveren van de ongeoorloofde beweegreden en
van het determinerend karakter ervan.*

*Ten deze werd dat bewijs niet geleverd en blijkt
integendeel dat de erflater door zijn enig bezit, een
huis, aan zijn bijzit te vermaken haar en haar kinde-
ren uit belangloze genegenheid en om een gewetens-
plicht te vervullen in de toekomst een zekerheid, name-
lijk een vaste woning, heeft willen verschaffen.*

V. t/B.

Overwegende dat de eis van aanleggers ertoe strekt :

1. te horen zeggen voor recht dat het eigenhandig testament van 3 februari 1969 van wijlen V., een ongeoorloofde oorzaak heeft, en derhalve zonder gevolg zal blijven, en als nietig dient beschouwd, alsmede de beschikking van 22 juni 1970, waarbij verweerster B. zich de inbezitstelling zag verlenen van de goederen, toebehorende aan de nalatenschap van wijlen V.

2. te horen zeggen voor recht dat de goederen van voormelde nalatenschap aan de wettige erfgenamen zullen toekomen en de vereffening-verdeling dezer nalatenschap te horen bevelen.

3. verweerders te horen veroordelen de goederen van voormelde nalatenschap, waarvan zij het bezit hebben, ter vrije en volle beschikking te stellen van aanleggers, en bij weigering hieraan te voldoen te horen zeggen voor recht dat verweerders zullen uitgedreven worden uit de onroerende goederen die verweerders betrekken, en hen te veroordelen tot het betalen van een schadevergoeding aan aanleggers van 1.000 frank per maand voor betrekking zonder recht noch titel van het onroerend goed van de nalatenschap, dit vanaf 1 oktober 1970.

Feiten :

Overwegende dat V., ongehuwd, geboren te H. op 5 september 1921, te H. op 24 februari 1969 overleden is ; dat een eigenhandig testament werd teruggevonden, gedagtekend op 3 februari 1969, waarbij verweerster B. als algemene legatarisse werd aangesteld, en in ondergeschikte orde de kinderen B. Josée, Marcel, Annie en Willy ; dat de tekst van het kwestieus

testament de volgende is : 'Ik ondergetekende A. V., werkman, wonende te H., maak mijn testament als volgt : Ik stel aan als mijn enige en algemene legatarisse J. B., geboren te R. op 1 februari 1936. Indien om welke reden ook deze J. B. niet tot mijn nalatenschap zou komen, stel ik aan als mijn enige en algemene legatarissen, de vier kinderen van dezelfde J.B., namelijk B. Josée, Marcel, Annie en Willy. Aldus eigenhandig geschreven te H. op 3 februari 1969. (get.) V. A.

Overwegende dat het testament werd aangeboden en er een beschikking werd verleend op 22 juni 1970, waarbij de inbezitstelling aan verweerster B. werd toegestaan, dit nadat zij bij notariële volmacht (notaris Naets te Westerlo) van 20 mei 1970 hiertoe gemachtigd was geworden door haar echtgenoot Hendrik Arthur B., van wie ze sedert 1956 in feite gescheiden leefde.

Overwegende dat uit een voorgelegd getuigschrift van de gemeente H. blijkt, dat V. en B. te H. hebben samengewoond (officieel ingeschreven) in de woning van V. gelegen in de Wijk K nr. 26 van 2 juli 1957 tot 6 december 1965, en van 6 mei 1966 tot op het ogenblik van het overlijden van V. ; dat insgelijks uit een getuigschrift van de gemeente H. blijkt, dat B. tijdens deze perioden, te weten op 5 januari 1958 en 30 mei 1959 te Herselt bevallen is en de aangifte van deze kinderen, te weten Br. Anny en Willy, telkens gedaan werden door V.

Overwegende dat aanleggers verder een eensluidende kopie voorbrengen van een vonnis van de Correctionele Rechtbank te Turnhout van 23 april 1965, waarbij verweerster B. en V. veroordeeld werden wegens overspel en medeplichtigheid aan dit overspel te H. op 5 december 1964.

In rechte :

Overwegende dat uit het relaas der feiten voldoende blijkt dat verweerster B. en V., een overspelig en ongeoorloofd concubinaat hebben gevormd gedurende ongeveer elf jaren in totaal, en meer bepaald op het ogenblik van het opmaken van het testament in kwestie ;

Overwegende dat concubinerenden evenwel bekwaam zijn om elkaar te begiftigen (artikel 902 van het Burgerlijk Wetboek), maar de nietigverklaring van dergelijke schenkingen of legaten verantwoord is, wanneer één van de beslissende beweegredenen van de beschikking om niet een ongeoorloofd karakter heeft ; dat dit het geval is wanneer de vrijgevege met zijn schenking of legaat het concubinaat wil doen ontstaan, in stand houden of belonen.

Overwegende dat, bij ontstentenis van een wettelijk vermoeden, de eiser in nietigheid van een schenking of legaat tussen ongeoorloofde concubinerenden het bewijs dient te leveren van het bestaan van een ongeoorloofde beweegreden en van het determinerend karakter ervan. (Hof van Beroep Luik : 3 april 1968 ; Pas. 1968, 2, 190).

Overwegende dat aanleggers, zijnde de zuster en broers van V., in gebreke blijven dit bewijs te leveren.

Overwegende dat V. het kwestieus testament een drietal weken voor zijn overlijden heeft opgemaakt, blijkbaar wanneer hij zijn einde voelde naderen ; dat uit het feit dat hij aan B. in hoofddorde, en in onderge-

schikte orde aan de vier kinderen, zijn bezittingen bestaande uit omzeggens niets anders dan de woning, door hen bewoond, op dat ogenblik heeft overgemaakt, blijkt dat hij zich bijzonder bekommerde, niet enkel om B., maar ook om de vier kinderen, met wie hij jaren had samengewoond, en die hij van kleinsaf heeft zien opgroeien ; dat het niet meer dan normaal is en geenszins ongeoorloofd dat een band van genegenheid ontstaan was tussen V. enerzijds en B. en de vier kinderen anderzijds.

Overwegende dat hieruit kan worden afgeleid, dat V., uit belangloze genegenheid B. en de vier kinderen in de toekomst een zekerheid, namelijk een vaste woning, heeft willen verschaffen ; dat het de Rechtbank voorkomt dat de impulsieve, uitsluitende en beslissende oorzaak van het litigieus legaat kan te vinden zijn in die belangloze genegenheid van V. voor B. en de vier kinderen, en in het vervullen van een gewetensplicht ten behoeve van deze personen, wier bestaansmiddelen hij zoveel mogelijk wilde verzekeren ; dat een algemeen legaat, bij ontstentenis van wettelijke reservataire erfgenen, met deze bedoeling van V. geenszins strijdig voorkomt.

Overwegende dat derhalve geen redenen voorhanden zijn om het litigieus testament te vernietigen ; dat de eisen van aanleggers ongegrond voorkomen, en dienen afgewezen.

Tegenvordering :

Overwegende dat verweerster B. bij tegeneis vordert, dat voor recht zou worden gezegd dat zij de enige en rechtsgeldige algemene legatarisse is, en zij derhalve gebruik kan maken van de rechten door de Wet toegekend aan de algemene legataris ; dat deze tegenvordering om hogervermelde redenen gegrond voorkomt.

Om deze redenen,

Verklaart de eisen van aanleggers ontvankelijk, doch ongegrond.

Wijst aanleggers af van de door hen ingestelde vorderingen.

Zegt voor recht dat verweerster B. de enige en rechtsgeldige algemene legatarisse is van V., en zij derhalve gebruik kan maken van de rechten door de Wet toegekend aan de algemene legataris.

Verwijst aanleggers tot de kosten van het geding.

NOOT—Zie o.m. H. Vandenbergh, de juridische betekenis van het concubinaat, 1971, nr. 77 V en de aldaar geciteerde rechtspraak.

ARBEIDSRECHTBANK TE BRUSSEL

2e KAMER—8 FEBRUARI 1973

Voorzitter : de h. F. Craninx

Advocaten : Mrs. A. Claeys en E. Lens

TAALGEBRUIK—In bestuurszaken—Bedrijfsleven—Art. 52 van de gecoördineerde wetten—Niet toepasselijk op bediendencontract op proef—Eventuele sanctie.

Art. 52 van de gecoördineerde wetten op het gebruik der talen in bestuurszaken is niet toepasselijk op een bediendencontract op proef.

De sanctie van een verkeerd taalgebruik zou trouwens niet de nietigheid van de overeenkomst zijn, maar het verplicht vervangen ervan door stukken die met de bepalingen van art. 52 in overeenstemming zijn.

Schoofs t/P.V.B.A. Servia

In feite.

Eiser werd door verweerster aangeworven als handelsvertegenwoordiger vanaf 14 juni 1971 – Zijn kontrakt bevat een proefbeding van drie maanden – Hij wordt uitsluitend bezoldigd met kommissieloon berekend aan 8 t.h. op de rechtstreekse en onrechtstreekse verkopen in de provincies Antwerpen en Limburg.

Bij aangetekende brief van 20 augustus 1971 wordt aan de arbeidsovereenkomst van eiser een einde gesteld zonder opzegging.

In rechte.

Verweerster erkent volgende bedragen schuldig te zijn en is bereid deze te betalen :

- 1° – 2.717 F als kommissieloon van 21 tot 31 augustus 1971 ;
- 2° – 1.250 F als autoschadevergoeding ;
- 3° – 3.327 F als vakantievergoeding.

Opzeggingsvergoeding.

Eiser stelt dat het proefbeding d.d. 14 juni 1971 opgesteld in de *Franse taal nietig* is als zijnde strijdig met de beschikkingen van artikel 41 van de wet van 2 augustus 1963 op het gebruik der talen in bestuurszaken ; dat dit proefbeding in het Nederlands diende opgesteld te worden, waaruit geconcludeerd wordt dat het in casu gaat over een overeenkomst van onbepaalde tijd.

Het door eiser ingeroepen artikel 41 van de wet van 2 augustus 1963 (thans artikel 52 van de op 18 juli 1966 gecoördineerde wetten op het gebruik der talen in bestuurszaken) is niet toepasselijk op bovenvermelde overeenkomst op proef. De voorbereidende werken zijn op dat punt heel duidelijk – de bedoeling van de toenmalige wetgever was de officiële betrekkingen van de bedrijven met de openbare diensten te regelen, ten einde te vermijden dat deze openbare diensten, in het bijzonder in de ééntalige gebieden te veel zouden gehinderd worden (cfr : Pasinomie 1963, Verslag Kamerkom. Binnenl. zaken, blz. 959, 60 ; Verslag Senaatkom., blz. 999.1, blz. 1000 ; Openb. Vergadering Senaat, Verkl. van Minister Gilson, blz. 1032) ; daarenboven vergist eiser zich wat de eventuele sanctie betreft : de sanctie van een verkeerd taalgebruik is niet de nietigheid van de overeenkomst, maar het verplicht vervangen ervan door stukken die met de beschikkingen van voornoemd artikel 52 in overeenstemming zouden zijn (cfr : Artikel 59 van dezelfde gecoördineerde wetten).

Eiser heeft derhalve geen recht op een opzeggingsvergoeding van drie maanden doch slechts van zeven dagen.

NOOT—1. Het vonnis gaat van de vreemde stelling uit, dat de wet op het taalgebruik in bestuurszaken, meer bepaald art. 52 van de op 18 juli 1966 gecoördineerde wetten niet toepasselijk is op een overeenkomst op proef. Dat is volledig in strijd met de tekst van art. 52, omdat het proefcontract een akte is, voorgeschreven door de wet, en bovendien een akte, bestemd voor het personeel. Om twee redenen valt een proefcontract dus wel onder art. 52.

Om die zonderlinge beslissing te motiveren steunt het vonnis op de voorbereidende besprekingen van de wet, o.m. de verslagen van de Kamer en van de Senaat. Iedereen is het er echter over eens, dat die verslagen tendentieus zijn en soms rechtstreeks in strijd met de tekst van de wet. Die verslagen worden niet gevolgd door de Vaste Commissie voor Taaltoezicht, en ook niet door de gewone rechtbanken. Op de motivering van het vonnis dient eenvoudig het volgende te worden geantwoord : wanneer een wettekst duidelijk is, is het niet nodig en ook niet geoorloofd een beroep op de voorbereidende besprekingen te doen om hem in een andere zin te interpreteren.

2. Het vonnis zegt verder, dat de sanctie niet de nietigheid van de overeenkomst is, maar het verplicht vervangen ervan door stukken die met de bepalingen van art. 52 in overeenstemming zijn. Dat is juist, maar zolang er geen vervanging is geschied, is de akte *niet-tegenstelbaar* aan derden, in casu aan de werknemer, en moest de rechtbank een opzeggingsvergoeding toekennen ofwel de procedure van art. 59 doen, nl. door een verzoekschrift bij de vrederechter een vertaling bekomen.

Hieruit blijkt nogmaals, dat de sanctie van de wet veel te zwak is. Wij hebben daar reeds herhaaldelijk op gewezen (zie *I. de Weerdt*, 'De bevoegdheid van de kultuurraden i.v.m. de taalregeling in het bedrijfsleven', *R.W.*, 1971-72, 1873). Gezien de nieuwe bevoegdheden van de kultuurraden op dit gebied moet het niet moeilijk zijn om in deze materie tot een nieuwe, sterke tekst te komen.

I.D.W.

RECHTSPRAAK IN KORT BESTEK

Hof van Cassatie (1e Kamer), 15 december 1972

PACHT—Voorkoop—Verkoop aan een openbaar bestuur, een openbare instelling of een instelling van openbaar nut—Art. 1778 sexies 3° B.W.—Geen recht van voorkoop—Voorwaarde—Aanwending ten algemenen nutte—Begrip.

De verweerders in cassatie verkochten op 30 oktober 1969 een aan eiser verpacht perceel aan de coöperatieve vennootschap 'Plaatselijke maatschappij tot het bouwen van goedkope woningen' zonder eiser de gelegenheid te geven zijn recht van voorkoop uit te oefenen. Eiser dagvaardde hen tot betaling van de bij art. 1778 quinquies B.W. bepaalde schadevergoeding wegens miskenning van het recht van voorkoop. Bij vonnis van 29 juni 1971 werd zijn vordering door de Rechtbank van eerste aanleg te Antwerpen afgewezen op grond van art. 1778 sexies 3° B.W. Dit artikel, ingevoerd door de Wet van 1 februari 1963, bepaalde dat de pachter geen recht van voorkeur had in geval van verkoop aan een openbaar bestuur, aan een openbare instelling of aan een instelling van openbaar nut, wanneer het goed werd gekocht om ten algemenen nutte te worden aangewend.

Betreffende de toepassing van dit artikel zegt het Hof :

'Overwegende dat voormelde wetsbepaling een uitzondering op het recht van voorkoop van de pachter vormt ; dat zij derhalve op beperkende wijze dient uitgelegd te worden ; 'Overwegende dat uit de tekst van bedoelde wetsbepaling blijkt dat, opdat de pachter geen recht van voorkoop zou genieten in geval van verkoop aan een openbaar bestuur,

een openbare instelling of een instelling van openbaar nut, vereist is dat het verkochte goed zelf 'materialiter' tot een doeleinde van openbaar nut wordt aangewend; dat die interpretatie door de voorbereidende werken van voormelde wet van 1 februari 1963 wordt bevestigd namelijk door het verslag, namens de Verenigde Commissie voor de landbouw en voor de Justitie van de Senaat, op 22 maart 1962 uitgebracht;

'Overwegende dat door bedoelde uitzondering aan te nemen ingeval het goed aangekocht wordt om door een instelling van openbaar nut geruild te worden voor een ander eigendom, hetwelk dan zelf voor de uitbreiding van een reeds aangelegde woonwijk zou worden aangewend, het vonnis zijn beslissing niet wettelijk rechtvaardigt; dat immers in dit geval het aangekochte landeigendom zelf niet werkelijk voor gezegd doeleinde van openbaar nut wordt aangewend.'

Volgt vernietiging van het vonnis.

(Voorzitter: Ridder Rutsaert—Raadsheer-verslaggever: de h. Gerniers—Advocaat-generaal: de h. Depelchin—Advocaten: Mrs. A. Houtekier en A. Bayart—In de zaak: Wachters t/Wachters en Van Looy).

NOOT—Art. 52 van de nieuwe Pachtwet bepaalt, dat de pachter geen recht van voorkoop heeft in geval van verkoop van het goed aan een openbaar bestuur of een publiekrechtelijke persoon wanneer het goed wordt gekocht om voor doeleinden van algemeen belang te worden aangewend.

Hof van Cassatie (1e Kamer), 9 maart 1973

PACHT—Pachtoverdracht overeenkomstig art. 35 Pachtwet—Verzet van de verpachter, publiekrechtelijke rechtspersoon—Ernstige redenen van verzet—Art. 37, § 1, 6°—Voornemen om het goed binnen een termijn van minder dan vijf jaar voor doeleinden van algemeen belang aan te wenden—Limitatieve interpretatie.

Ter gelegenheid van een pachtoverdracht overeenkomstig art. 35 Pachtwet kwam de verpachster op tegen de daaruit voor de overnemer voortvloeiende pachtervernieuwing. De rechter verklaarde het verzet gegrond omdat de verpachster, de Commissie van Openbare Onderstand van de stad Diest, de bedoeling had het verpachte goed te verkopen en de opbrengst te besteden aan de opbouw van een nieuw openbaar ziekenhuis. Volgens het vonnis viel zulke financiële operatie onder toepassing van art. 37, § 1, 6°, Pachtwet, waarvan de tekst luidt: 'Als ernstige redenen van verzet kunnen uitsluitend worden aanvaard: (...) 6° het voornemen van het openbaar bestuur of de publiekrechtelijke rechtspersoon die het betrokken goed hebben verpacht om het binnen een termijn van minder dan vijf jaar voor doeleinden van algemeen belang aan te wenden.'

Het Hof vernietigt het vonnis op de volgende grond:

'Overwegende dat uit de tekst van voormelde wetsbepaling blijkt dat de redenen van verzet limitatief zijn opgesomd en dat het verpachte goed zelf voor doeleinden van algemeen belang daadwerkelijk moet worden aangewend en niet de opbrengst ervan na verkoop.'

(Voorzitter: Ridder Rutsaert—Raadsheer-verslaggever: de h. Gerniers—Eerste advocaat-generaal: de h. P. Mahaux—Advocaat: Mr. A. Bayart—In de zaak: Buvens Jozef en Buvens Valler t/Commissie van Openbare Onderstand der stad Diest).

Hof Brussel (9e Kamer), 31 januari 1973

TUSSENKOMST EN VRIJWARING—Huurder dagvaardt eigenaar tot vermindering van de huurprijs op grond dat het dak lekt—Eis tot vrijwaring van de eigenaar tegen de aannemer die de waterdichtheid van het dak gegarandeerd heeft—De aannemer is geen vrijwaring verschuldigd.

De echtgenoten Van den Broeck waren eigenaars van een pand met atelier, waarvan zij het dak hadden laten leggen door het aannemersbedrijf Lambrechts, dat de waterdichtheid van het dak gedurende tien jaar had gegarandeerd. Het pand werd aan de N.V. Diesel Service verhuurd.

Nadat bij een expertise, die tussen de eigenaars en de aannemer plaats had, gebleken was dat het dak lekte, dagvaardden de eigenaars de aannemer voor de rechtbank van koop-handel.

Na een andere expertise, tussen de huurster en de eigenaars, dagvaardde de huurster de eigenaars voor de vrederechter ten einde vermindering van de huurprijs te bekomen zolang het dak lekte. De eigenaars riepen hierop de aannemer in vrijwaring. De vrederechter voegde de twee voor hem ingeleide zaken en verwees ze naar de rechtbank van koophandel wegens samenhang met de voor deze rechtbank ingeleide zaak.

Daar intussen het dak hersteld werd, vorderde de huurster geen vermindering van de huur meer en eiste ze enkel betaling van de gerechtskosten. De eigenaars vroegen dat de aannemer veroordeeld werd om hen daartegen te vrijwaren en hun de herstellingskosten te betalen.

In hoger beroep oordeelde het Hof dat de aannemer de herstellingskosten verschuldigd was. Over de eis tot vrijwaring werd beslist:

'dat nochtans de contractuele verplichtingen van de P.V.B.A. Lambrechts geen rechtsgrond konden uitmaken, waarop de echtgenoten Van den Broeck een eis in vrijwaring konden doen steunen voor de verwaarlozing door henzelf van hun eigen verplichtingen tegenover hun huurster, de N.V. Diesel Service, zodat die eis in vrijwaring, in zover hij thans nog staande blijft hoofdens de kosten der procedure ingeleid door de N.V. Diesel Service, dient afgewezen te worden met veroordeling van de echtgenoten Van den Broeck tot de kosten van de eis in vrijwaring zelf.'

(Voorzitter: de h. Liard—Raadsheren: de hh. Boon en Wauters—Advocaten: Mrs. Van Nieuwenburgh, De Groodt loco Le Paige en Van Dorpe loco Van Baarle—In de zaak: P.V.B.A. Lambrechts & C° t/Van den Broeck-Bogaerts en N.V. Diesel Service).

Hof Brussel (10e Kamer), 14 juni 1973

VERZEKERING—Civielrechtelijke aansprakelijkheid—Motorrijtuigen—Regresvordering van de verzekeraar op grond van art. 25/2 van het modelcontract—Risicoverzwarende van bestendige aard—Lichamelijke ongeschiktheid om te rijden—Te hoge bloeddruk en aandoening van de hartbloedvaten—Waarvan de verzekeringsnemer zich bewust is—Verzuim van kennisgeving—Regresvordering gegrond.

In art. 9 van de motorrijtuigenpolis is o.m. bedongen, dat de verzekeringsnemer aan de verzekeringsmaatschappij moet kennis geven van de in de loop van het contract ingetreden wijzigingen van ieder essentieel kenmerk van het risico, die dit laatste kunnen verzwaren (zie art. 31 Verzekeringswet).

De artikelen 24 en 25/2 van het contract geven de verzekeraar in geval van tekortkoming aan deze verplichting een recht van verhaal op de verzekeringsnemer voor de schadevergoeding die hij krachtens art. 6 van de Wet van 1 juli 1956 rechtstreeks aan de schadelijder moet betalen.

De verzekeringsnemers verliezen te vaak uit het oog, dat er gevallen van risicoverzwarende zijn, die betrekking hebben op de persoon van de bestuurder, met name als hij de lichamelijke geschiktheid om te rijden verliest (zie Kluwers Verzekeringshandboek, Tw. Motorrijtuigenverzekering, blz. 46).

Een dergelijk geval werd door het Hof van Beroep te Brussel behandeld:

'Overwegende dat geïntimeerde met het oog op de toepassing van art. 25/2 modelcontract, krachtens hetwelk zij haar

door art. 24 van dit contract toegekend recht van verhaal uitoefenen kan, bewijzen moet dat zij niet of ten minste niet op dezelfde voorwaarden zou gecontracteerd hebben indien zij de wijziging van een der essentiële kenmerken van het verzekerde risico had gekend, in de bij art. 9 bedongen voorwaarden, luidens welke de verzekeringsnemer de maatschappij van dergelijke risicoverzwaarings kennis geven moet;

'Overwegende dat waar zij, eensdeels, terecht uitgaat van de stelling dat de toepassing van meergemeld artikel 25/2 in hoofde van de verzekerde een risicoverzwaarings van bestendige aard en het verzuim van kennisgeving van zulke misdien bewust ervaren toestand onderstelt, terwijl zij, anderdeels, aanleunend bij de oordeelkundige motivering van de eerste rechter, die noodzakelijke bewustheid ter zake pertinent afleidt uit de drievoudige beschouwing:

1. - dat wijlen Libens Vital, blijkens het verslag van de op 25 november 1968 aangestelde parketdeskundige, Dr. H. Van de Voorde, aan een hypertensie van 27/15 onderhevig bleek en hiervan bezwaarlijk onwetend kon zijn;

2. - dat naar het advies van voornoemde deskundige, deze materialiter vaststaande toestand sinds vier à vijf jaar bestond en dat hij in dat zelfde tijdbestek door drie hartbloedvatenaandoeningen getroffen werd;

3. - dat blijkens de door verbalisanten bij gelegenheid van het ongeval van 12 oktober 1968 beschreven gedraging van betrokkene, deze laatste zich terdege rekenschap gaf of geven moest van zijn stuntelige toestand en de hieruit volgende risicoverzwaarings;

geïntimeerde hiermede, tevens gelet op de omstandigheid dat wijlen Libens binnen een tijdsverloop van nauwelijks drie en half jaar (16.12.1966-6.4.1969) aansprakelijk werd bevonden voor vijf verkeersongevallen, naar eis van recht bevoogt dat de vereiste bewustheid van de risicoverzwaarings bij haar verzekerde aanwezig moet worden geacht in de voor toepassing van art. 25/2 beoogde zin en dit m.b.t. de ganse litigieuze periode.'

(Voorzitter: de h. Paës—Raadsheren: de h. Delva en Mevr. de Man—Advocaten: Mrs. R. Demal, G. Lambrechts en J.M. Nelissen loco Nelissen-Grade—In de zaak: Weduwe Libens e.a. t/N.V. Union & Phenix Espagnol).

BOEKBESPREKING

Helmuth Coing, Handbuch der Quellen und Literatur der neueren europäischen Privatrechtsgeschichte. Veröffentlichung des Max Planck Institute für europäische Rechtsgeschichte. Band I. Mittelalter (1100-1500). Die gelehrten Rechte und die Gesetzgebung. Verlag C.H. Beck, München, 1973, XXIV+911 blz.; 118 DM.

De nieuwste geschiedenis van het privaatrecht wijst in alle landen van Europa op verregaande gemeenzame trends. De gemeenzame basis is de middeleeuwse kennis van het romeinse en kanonieke recht. Het Natuurrecht van de Aufklärung schiep door de codificatiedachte en de systematiek een nieuwe vorm. Bij de oplossing van de problemen van de industriële consumptiemaatschappij profiteerde elk land van de ervaringen der andere, zodat vrij nieuwe, aan elkaar verwante instellingen ontstonden. Het resultaat van de ontwikkeling is een groep aan elkaar verwante rechtstelsels door de rechtsvergelijking als 'burgerlijk recht' bestempeld. Wanneer het er dan op aankomt

de nieuwe privaatrechtsgeschiedenis als een Europese geschiedenis te behandelen, dan dient de eerste stap een vergelijkende beschrijving van de bronnen te zijn, waarin men de rechtsontwikkeling van de nieuwste tijd kan terugvinden. Dit was de doelstelling van dit monumentale 'Handbuch der Quellen', dat uit drie delen zal bestaan.

Het eerste thans verschenen inleidende deel behandelt de bronnen van de twee 'geleerde rechten' van de Middeleeuwen, het romeinse en het kanonieke recht, evenals de vroege wetgeving van de zich vormende 'vorstenstaat' (1400 tot 1500).

Het is evident dat bepaalde bronnen van de late Middeleeuwen de tijdslimite, die men traditioneel voor de Nieuwe en Nieuwste Tijden aanvaardt, aldus overschrijden. Dit valt te verklaren door de speciale positie van de nieuwere rechtsgeschiedenis op het Europese continent. De rechtsontwikkeling gedurende deze periode is bepaald daardoor beïnvloed, omdat in de laatste eeuwen van de Middeleeuwen het romeins-kanonieke recht de positie had bereikt van een *Ius commune*. In dit *Ius commune* zocht men de oplossing van de gestelde en van nieuw opduikende problemen: de verdere uitbouw van het recht was daarmee een probleem van interpretatie van het *Ius commune* geworden en was geen originele schepping. Daarom is de kennis van het laatmiddeleeuwse romeins-kanonieke recht een noodzakelijke infrastructuur voor de studie van de nieuwste privaatrechtsgeschiedenis, vooral van de 16de tot de 18de eeuw. Het aangeven van de literatuur en van de verzamelingen van de jurisprudentie werden dan ook verder doorgetrokken.

Na een algemene inleiding van Prof. Helmut Coing zelf is het boek in vier grote delen ingedeeld: in het eerste deel wordt de juridische wetenschap behandeld, o.i. de juridische fakulteiten en hun leerprogramma (H. Coing), de legistische literatuur van de tijd der glossatoren (Peter Weimar), de legistische literatuur van de commentatoren en de uitbreiding van het 'geleerde' recht (Norbert Horn), de kanonieke literatuur (Knut Wolfgang Nörr); in het tweede deel, getiteld: Instellingen, behandelt Gunther Gudian de voornaamste instellingen van de landen, Winfried Trusen de geleerde gerechtsstructuur van de Kerk en Armin Wolf het openbare notariaat; in het derde deel, getiteld: De wetgeving, behandelt Armin Wolf de wetgeving der groeiende territoriaalstaten, Hansjörg Pohlmann de bronnen van het handelsrecht en Knut Wolfgang Nörr de ontwikkeling van het *Corpus iuris canonici*. In het vierde en kleinste deel, getiteld: De rechtsspraak, behandelen Gero Dolzalek en Knut Wolfgang Nörr de jurisprudentieverzamelingen van de middeleeuwse Rota.

De bijzonderste bronnen voor de ontwikkeling van het rechtsonderwijs, van de wetenschappelijke literatuur en de wetgeving en van de rechtsspraak worden uiteengezet, samen met de opgave van de bijkomende literatuur, onder gemeenschappelijke categorieën geordend, getypologiseerd en gekarakteriseerd. Men kan natuurlijk hier en daar op lacunes en vergetelheden in de literatuur wijzen, maar het handboek biedt een zo schitterend overzicht van het rijke bronnenmateriaal, wijst op de gemeenschappelijkheid en op de verscheidenheid ervan, en biedt daarmee een efficiënte

oasis voor vergelijkende werken op het gebied van de Europese privaatrechtsgeschiedenis dat deze kleine vergetelheden geen zin hebben.

Een personen- en zakenregister, een *initia operum et legum* en een handschriftenlijst voltooien dit eerste deel.

Een tweede deel, dat einde 1973 zal verschijnen, zal de bronnen van de tijd van de vorstenstaat van ca. 1500 tot de Franse Revolutie behandelen, terwijl het derde deel, dat in de herfst 1974 verschijnt, aan de periode tot de Eerste Wereldoorlog gewijd zal zijn.

Het is een uitstekend en briljant naslagwerk, het *Max Planck Institut für europäische Rechtsgeschichte* te Frankfurt waardig!
L. Th. Maes

Victor Petitjean, Le statut de l'huissier de justice—
Brussel, Etabl. E. Bruylant, 1973.

Enkele maanden geleden verscheen bij de bekende Ets. E. Bruylant het boek 'Le statut de l'huissier de justice', van de hand van gerechtsdeurwaarder Victor Petitjean, lid van de vaste raad van de Nationale Kamer van Gerechtsdeurwaarders en gewezen verslaggever van de arrondissementskamer te Brussel.

Genoemd werk (216 pp. - 8°) is een commentaar op boek IV (gerechtsdeurwaarders) van deel II van het Gerechtelijk Wetboek en is het eerste geschrift waarin op omstandige wijze wordt gehandeld over een relatief nieuw onderwerp, aangezien het nieuw statuut van de gerechtsdeurwaarders bij de wet van 5 juli 1963 werd vastgesteld.

Het geldt de eerste algemene studie die gewijd is aan de artikelen 509 t/m 555 van het Gerechtelijk Wetboek en die gemaakt is, zoals uit het bovenstaande voldoende blijkt, door een zeer bevoegd practicus; overigens is hij de auteur van het 'Manuel pratique de droit commercial' en van—in samenwerking met Mr. R. de Hénau—'Le Code judiciaire et les nouveaux modes de signification'.

Zijn studie, die een werkelijke leemte aanvult, zal dan ook uiterst nuttig zijn voor advocaten, griffiers, ambtenaren en zelfs voor studenten in de rechten, want laatstgenoemden hebben, in het laatste deel van het boek, een niet te versmaden mogelijkheid om hun juridische vorming te verruimen. Ook zij die geregeld af te rekenen hebben met praktische problemen in hun betrekkingen met gerechtsdeurwaarders, kunnen dankbaar gebruik maken van de interessante studie van de heer Victor Petitjean.

In het besproken boek komt, buiten het hierboven omschreven deel van het Gerechtelijk Wetboek, voormelde wet van 5 juli 1963 aan de orde. Bovendien bevat het werk, als bijlagen, de tekst van een vijftal koninklijke besluiten (o.m. dat van 23 september 1963 tot uitvoering van bovengenoemde wet, dat van 13 januari 1964 betreffende de inwerkingtreding van sommige bepalingen van dezelfde wet en dat van 13 januari 1964 betreffende de stage en het examen van kandidaat-gerechtsdeurwaarder).

Gelet op de in de publikatie talrijk voorkomende verwijzingen naar rechtspraak en naar rechtsleer gaat het hier om een voor velen beslist nuttige documentatie.

Prof. Dr. F. Amerijkx

EUROPEES RECHT

Weekoverzicht van het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen
(Week 9-13 juli 1973) (No. 16/73)

In de laatste week van het rechterlijk jaar 1972-1973 heeft het Hof negen arresten gewezen (waarvan twee in ambtenarenzaken). Het heeft tevens de conclusie van de advocaat-generaal in twee prejudiciële zaken en de opmerkingen van partijen in drie andere prejudiciële zaken gehoord.

Arresten

Zaak 70/72 - Commissie tegen B.R.D.
Commissie tegen Bondsrepubliek Duitsland

In deze zaak was door de Commissie beroep ingesteld tegen de Bondsrepubliek Duitsland krachtens artikel 93 EEG-Verdrag. Dit artikel bepaalt dat de Commissie tezamen met de Lid-Staten in die staten bestaande steunregelingen onderwerpt aan een voortdurend onderzoek. Zij stelt de dienstige maatregelen voor, welke de geleidelijke ontwikkeling of de werking van de gemeenschappelijke markt vereist. De staten moeten binnen de door de Commissie vast te stellen termijn de maatregelen opheffen of wijzigen, die niet verenigbaar zijn met de gemeenschappelijke markt. Indien de betrokken staat dat besluit niet binnen de gestelde termijn nakomt, kan de Commissie of iedere belanghebbende Lid-Staat zich rechtstreeks en zonder nadere procedure tot het Hof van Justitie wenden.

Bij de Duitse wet inzake steunmaatregelen in de kolensector, verlengd bij een latere wet betreffende investeringspremies, werd indirecte steun in de vorm van fiscale voordelen toegekend.

Eerst geruime tijd na de kennisgeving van het wetsontwerp door de Duitse regering en de uitvaardiging van de betrokken wet richtte de Commissie een aanmaning tot deze regering om de steunmaatregelen te staken en de reeds verleende steun terug te vorderen.

Toen de Bondsrepubliek geen uitvoering gaf aan dit besluit der Commissie van 17 februari 1971, stelde de Commissie het onderhavig beroep in.

De Duitse regering betoogde dat noch de Commissie noch het Hof bevoegd is een Lid-Staat nauwkeurig voor te schrijven welke maatregelen hij moet nemen om een einde te maken aan de niet-nakoming van de krachtens het EEG-Verdrag op hem rustende verplichtingen. Volgens de Duitse regering is dit onderdeel van het beroep dus niet-ontvankelijk.

Op dit laatste punt heeft het Hof van Justitie de redenering van de Duitse regering niet gevolgd. Het oordeelde dat, waar het Verdrag ten doel heeft de facto een einde te maken aan met het Verdrag strijdige handelingen en hun gevolgen in het verleden en de toekomst, de met de zorg voor de naleving van het Verdrag belaste gemeenschapsautoriteiten moeten nagaan in hoeverre de op de betrokken Lid-Staat rustende verplichting eventueel kan worden geconcretiseerd in overeenkomstig het Verdrag vastgestelde, met redenen omklede adviezen of beschikkingen of in aan het Hof gericht verzoekschriften.

Ten principale constateert het Hof dat de Commissie heeft gevorderd dat de Bondsrepubliek Duitsland een eind maakt aan de niet-selectieve toekenning van steun en investeringspremies zonder aanduiding van het tijdvak en de criteria op basis waarvan verweerder die steunmaatregelen had moeten opheffen of wijzigen. Deze gegevens zijn echter onmisbaar om een Lid-Staat in staat te stellen de besluiten van de Commissie uit te voeren. Op deze grond heeft het Hof de Com-

missie in het ongelijk gesteld en verwezen in de kosten van het geding.

**Zaak 8/73 - Massey-Ferguson (prejudiciële zaak)
De douanewaarde van goederen**

De firma Massey-Ferguson te Kassel (BRD) had tussen 3 juli en 25 oktober 1968 121 landbouwtractoren ingevoerd in Duitsland; de verkoper was de zusteronderneming van de firma in het Verenigd Koninkrijk. Als datum van betaling was de 15e van de vierde maand volgend op de transacties overeengekomen. Het Duitse douanekantoor hief invoerrecht op basis van de gefactureerde prijs en weigerde rekening te houden met een korting van 3 % die de firma had gedeclareerd als kredietkosten. Daarbij verwees zij naar verordening (EEG) nr. 803/68 van de Raad, luidens welke verordening de voor het bepalen van de douanewaarde van rechtstreeks tot verbruik aangegeven goederen een contantprijs is, waarvan de betaling moet geschieden op het tijdstip waarop zij ten verbruik in het verkeer worden gebracht. Als contantprijs wordt echter aangemerkt de prijs waarvan de betaling *nà* dit tijdstip moet geschieden, indien geen enkele korting voor contante betaling is overeengekomen of indien niet ten genoegen van de douane wordt *aangeetoond* dat een afwijkende prijs voor contante betaling *bestaat*.

De importeur betoogde voor de Duitse rechter in eerste aanleg dat de prijs was verhoogd met 3 % kredietkosten en dat dit bedrag slechts behoefde te worden afgetrokken om de werkelijke contantprijs te verkrijgen. Hij werd in eerste aanleg in het gelijk gesteld doch de douanediens, gesteund door de Bundesfinanzminister, verzocht het Bundesfinanzhof om herziening van dit vonnis.

Het Bundesfinanzhof besloot het geding te schorsen en het Hof van Justitie te verzoeken om een prejudiciële beslissing over de uitlegging van de gemeenschapsverordening.

Het ging daarbij om twee vragen:

De eerste betreft de rechtsgrondslag van de verordening. De Raad heeft zich gebaseerd op artikel 235 van het EEG-Verdrag waarin staat: indien een optreden van de Gemeenschap noodzakelijk blijkt om, in het kader van de gemeenschappelijke markt, een der doelstellingen van de Gemeenschap te verwezenlijken, zonder dat dit Verdrag in de daartoe vereiste bevoegdheden voorziet, neemt de Raad met eenparigheid van stemmen op voorstel van de Commissie en na raadpleging van de Vergadering de passende maatregelen.

De firma Massey-Ferguson stelde in de loop van de procedure voor het Hof van Justitie dat zij zich geenszins had behoeven te baseren op de in artikel 235 gegeven bijzondere bevoegdheden, omdat een aantal andere artikelen voldoende grondslag vormden; het Hof van Justitie besliste echter dat ofschoon met het oog op het deugdelijk functioneren van de douaneunie een *ruime uitlegging* geboden is van de artikelen 9, 27, 28, 111 en 113 van het Verdrag en van de in die bepalingen aan de instellingen verleende bevoegdheden, ten einde deze instellingen in staat te stellen het externe handelsverkeer op harmonische wijze te regelen, de Raad niettemin mocht aannemen dat gebruikmaking van de procedure van artikel 235 gerechtvaardigd was in het belang van de rechtszekerheid, temeer omdat deze verordening is vastgesteld in de overgangperiode.

De tweede vraag betreft de definitie van de contantprijs en de termijnprijs. Het Hof van Justitie besliste dat de *nationale rechter* van geval tot geval moet nagaan of het bewijs van het bestaan van een afwijkende prijs al dan niet is geleverd. Het Hof voegde hieraan toe dat een bepaalde afwijkende prijs aangetoond moet worden, die de koper of andere kopers in analoge omstandigheden gerechtigd zouden zijn te betalen in geval van betaling vóór het verstrijken van de overeengekomen termijn.

Het Hof van Justitie heeft voorts arrest gewezen in de volgende zaken:

Zaak 3/73 Schöttler tegen Einfuhr- und Vorratsstelle für Getreide. Verzoek van het Hessische Verwaltungsgerichtshof om een prejudiciële beslissing. – Uitlegging van verordening no. 172/67 en verordening no. 1403/69 – denaturering van granen.

Zaak 11/73 Getreide-Import tegen Einfuhr- und Vorratsstelle. Verzoek van het Hessische Finanzgericht om een prejudiciële beslissing. Uitlegging van verordening no. 19 van de Raad houdende de geleidelijke totstandkoming van een gemeenschappelijke ordening der markten in de sector granen.

Zaak 59/72 Wünsche tegen Commissie. Schadevergoeding. Verlies door verkoop van tomatenpuree, ingevoerd uit Griekenland, onder de aankoopprijs die gelijk was aan de door de Commissie vastgestelde minimumprijs.

Zaak 2/73 Riseria Geddo Luigi tegen Ente Nazionale Risi. Verzoek van het kantongerecht te Milaan om een prejudiciële beslissing. Uitlegging van de artikelen 5 en 40 van het EEG-Verdrag (restituties bij uitvoer van rijst).

Zaak 13/73 Firma Agénieux en anderen tegen Hakenberg. Verzoek van de Cour de Cassation de France (chambre sociale) om een prejudiciële beslissing. Uitlegging van verordening no. 3 van de Raad betreffende de sociale zekerheid van migrerende werknemers.

**

Na het zomerreces zal het Hof zijn werkzaamheden hervatten op maandag 17 september.

BALIELEVEN

Orde der Advocaten bij het Hof van Cassatie Samenstelling van de Raad der Orde

Stafhouder: Mr. Arnould Bayart; leden: Mr. Henry De Bruyn, Mr. Jean Faurès, Mr. Jules Fally, Mr. René Philips.

Orde der Advocaten bij de Balie te Antwerpen Samenstelling van de Raad der Orde

Stafhouder: Mr. Georges Franck; Leden: Mr. Emiel Ooms, Mr. Edgar Boonen, Mr. Marc Vaes, Mr. Jos Marck, Mr. André Van der Donckt, Mr. Henry Vroman, Mr. Filip Lambrechts, Mr. Francis Lambrechts, Mr. Jos Van Goethem, Mr. Fernand, C. Colin, Mr. Edmond Lauwers, Mr. Willy Hendrickx, Mr. Jan Valvekens, Mr. Magda Claesen.

Orde der Advocaten bij de Balie te Kortrijk Samenstelling van de Raad der Orde

Stafhouder: Mr. Jacques D'Hulst; Leden: Mr. Roose Pierre, Mr. Maurice Claeyss, Mr. Achille De Gryse, Mr. Albert De Gryse, Mr. Pierre Gillon, Mr. Joris De Clerck, Mr. Jos Beele, Mr. André Malfait, Mr. Guy Van den Berghe, Mr. Michel Albers, Mr. Jozef Vandenbulcke, Mr. Alberic Van Eeckhout, Mr. Willy Lietaer, Mr. Charles Leysen.

Orde der Advocaten bij de Balie te Mechelen
Samenstelling van de Raad der Orde

Stafhouder : Mr. Jozef Van de Werf ; leden : Mr. Karel Van den Heuvel, Mr. Lucien Van den Eede, Mr. André Pouppez de Kettenis, Mr. Victor Dewachter, Mr. Joris Lens, Mr. Jozef Verhavert, Mr. Wilfried Neefs, Mr. Jozef Wuyts.

Orde der Advocaten bij de Balie te Leuven
Samenstelling van de Raad der Orde

Stafhouder : Mr. Joseph Legrand ; leden : Mr. Wilfried Baete, Mr. Paul Vertessen, Mr. Karel Hubrechts, Mr. Frans De Clerck, Mr. Armand Mombaerts, Mr. Jules Verlooy, Mr. Luc Willemaers, Mr. Florent Huybens, Mr. Ewald Vlassak, Mr. Hugo Carnoy, Mr. Pierre Vandenberg, Mr. Lode Vandereyden, Mr. Walter Bosmans, Mr. Jacques Vermeersch.

Orde der Advocaten bij de Balie te Turnhout
Samenstelling van de Raad der Orde

Stafhouder : Mr. Marcel Van Damme ; Leden : Mr. Herman Van Gorp, Mr. Frans Wouters, Mr. Francis De Vel, Mr. Jacques De Cannière, Mr. Paul Levrie, Mr. André Demet, Mr. Robert Van Rompaey, Mr. Hugo Schrijvers ; secretaris : Mr. André Demet.

Conferentie der Jonge Balie te Brugge
Samenstelling van het bestuur voor het gerechtelijk jaar 1973-1974

Voorzitter : Mr. Robert T'Jonck ; Onder-Voorzitter : Mr. Antoon Lust ; Secretaris : Mr. Ralf Micholt ; Adj. Secretaris : Mr. Colette Gryson ; Schatbewaarder : Mr. Daniel Vandelacluzo ; leden : Mr. Magda Sabbe, Mr. Joseph Van der Perre, Mr. Paul Boudolf, Mr. Rudi Vanneste, Mr. Jean-Pierre Dumolyn, Mr. Hendrik Danneels.

MEDEDELINGEN

Cyclus voordrachten voor de Magistratuur
van het Hof van beroep te Gent

Een initiatief dat wij van harte toejuichen !

Door de Heren Eerste-Voorzitter en Procureur-generaal bij het Hof van beroep te Gent werd de hieronderstaande omzendbrief verzonden aan al de magistraten van het rechtsgebied van het Hof van beroep te Gent.

Moge dit voorbeeld ook door de andere hoven van beroep nagevolgd worden.

Geachte Collega,

Met de goedkeuring van de heer Minister van Justitie nodigt het Hof van beroep te Gent de magistraten van het rechtsgebied uit tot een cyclus voordrachten over actuele problemen in verband met de rechtsontwikkeling.

Deze cyclus zal ingezet worden op donderdag 13 september 1973, 16 u., met een voordracht van de heer Van Gerven, professor aan de Universiteit te Leuven, over 'Het beleid van de rechter'.

Komen daarna aan het woord :

- de heer Suetens, professor aan de Universiteit te Leuven, over 'Actuele ontwikkelingen in het administratief recht', donderdag 11 oktober 1973, 16 u.
- de heer Ronse, professor aan de Universiteit te Leuven, over 'De nieuwe vennootschapswetgeving', woensdag 14 november 1973, 16 u.
- de heer Dalcq, professor aan de Universiteit te Leuven, over 'Jurisprudence récente et évolution du droit de la responsabilité civile', donderdag 13 december 1973, 16 u.
- de heer Van Ommelslaghe, professor aan de Universiteit te Brussel, over 'La responsabilité du banquier envers le crédit ou envers les tiers à l'occasion des ouvertures de crédit', woensdag 9 januari 1974, 16 u.
- de heer Delva, professor aan de Universiteit te Gent, over 'Nieuwe strekkingen in het huwelijksvermogensrecht', donderdag 14 februari 1974, 16 u.

Het programma voor de verdere maanden van het gerechtelijk jaar 1973-74 zal later worden medegedeeld. Hebben reeds hun medewerking toegezegd de professoren Baeteman, De Gavre, Dhaenens, Gotzen, Schrans, Screvers. Anderen zullen later gecontacteerd worden indien ons initiatief bijval bij de magistraten geniet.

De voordrachten zullen door een debat gevolgd worden. Voor sommige ervan wordt verwacht dat de spreker ons in 't bezit stelt van een korte syllabus met aanduiding van de te bespreken wetgeving. In dit geval zal een afschrift van deze syllabus aan de korpsoversten, tot verdere mededeling, opgestuurd worden.

De voordrachten gaan door in de academieraadzaal van de Universiteit, Volderstraat te Gent. Er zal voor parkeergelegenheid gezorgd worden vóór het gerechtsgebouw aan het Koophandelsplein.

We hopen dat deze gelegenheid om met vooraanstaande figuren uit de universitaire wereld contacten te leggen, door de magistratuur van het rechtsgebied Gent naar waarde zal geapprecieerd worden.

De Procureur-generaal,
J. Matthijs

De Eerste Voorzitter,
E. Verougstraete

Verbond van Belgische Advocaten
Congres te Charleroi van 6 oktober 1973

Hieronderstaande omzendbrief met het programma van het jaarlijks Congres van het Verbond van Belgische advocaten werd aan al de leden der Balie toegezonden.

Geachte Confrater,

Het is een gemeenplaats te wijzen op de evolutie die ons beroep doormaakt. Deze evolutie is een evidentie.

Elke aanpassing van het beroep is echter slechts denkbaar in de mate dat de advocaten zelf eraan deelnemen of - beter nog - de aanpassing leiden.

Er is een probleem dat reeds sedert enkele tijd het voorwerp uitmaakt van de bezorgdheid van de overheden van de Orde maar nog zonder oplossing is gebleven. Het is het probleem van de specialisatie.

Anderzijds is men, met de bedoeling het gerecht meer toegankelijk te maken - een voortdurende betrachting van het Verbond van Belgische Advocaten - een hervorming van de wet van 1874 op de verzekeringen aan het bestuderen.

'Specialisatie' en 'Rechtsbijstandsverzekering' zullen de thema's uitmaken van ons volgend Congres dat gehouden wordt onder de auspiciën van de Nationale Orde van Advocaten.

Het is van essentieel belang dat zoveel mogelijk adviezen, kritiek en voorstellen worden uitgebracht. Daarom moeten op 6 oktober de advocaten talrijk aanwezig zijn te Charleroi.

Bij voorbaat dankt het Verbond U.

Zoals U zal zien wordt, in tegenstelling met het Congres van vorig jaar dat wegens de manifestaties ter gelegenheid van het eeuwfeest van de Balie van Mechelen een tweedaags verloop kende, voor het Congres van 1973 slechts één dag voorzien. Daarom ook werd een precieze uurregeling vastgesteld waarmee U zal willen rekening houden.

PROGRAMMA VAN HET CONGRES

Zaterdag 6 oktober 1973

in het auditorium van het Palais du Verre, boulevard de Fontaine te Charleroi (naast het Gerechtsgebouw); er is voor simultaanvertaling gezorgd.

- 9 u Begroeting van de deelnemers.
9 u 30 Verwelkoming door de Stafhouder van de Balie van Charleroi.
Toespraak van de Voorzitter.
Algemene statutaire vergadering
- Verslagen van de Secretarissen-Generaal en van de Penningmeester-Gen.
- Statutaire verkiezingen.
10 u - 12 u 30 *Werkvergadering.*
1ste thema: Rechtsbijstandsverzekering.
Bespreking.
12 u 45 Lunch in het Palais des Beaux Arts (bovenstad, nabij Stadhuis), in de zaal 'La Braserie'.
14 u 30 - 18 u Toespraak door Stafhouder Ch. Radelet, Deken van de Nationale Orde van Advocaten.
Werkvergadering:
2de thema: De specialisatie.
Bespreking.
18 u 30 Ontvangst ten stadhuize door het College van Burgemeester en Schepenen.
21 u Diner en dansavond in de feestzaal van het Palais des Beaux Arts (avondkledij) Het diner zal opgeluisterd worden door opvoering van fragmenten uit de Revue du Jeune Barreau de Charleroi.

Het gedetailleerd programma van de werkvergaderingen evenals praktische inlichtingen volgen hierna.

De kandidaturen voor de vrijkomende mandaten worden, met het oog op de statutaire verkiezingen, verwacht bij de Secretaris-Generaal, Mr. Jaak Van Waeg, Bronstraat 113, te 1050 Brussel.

Wij hopen het genoegen te hebben U te mogen verwelkomen, samen met uw echtgenote (echtgenoot) of andere leden van uw familie, voor wie een programma is voorzien gedurende de werkvergaderingen.

Immiddels verblijven wij, Geachte Confrater, met dienstwillige gevoelens,

De Secretarissen-Generaal,	De Voorzitter,
Marcel Chardon	J. Van Waeg
Secretariaat van het Verb. v. Belgische Advocaten -	Jean Massaux
Gerechtsgebouw - 1000 Brussel - Tel. 02/12.56.82	

Programma van de werkvergaderingen

Eerste thema: De financiële aspecten van 'Recht voor allen'. Is de Rechtsbijstandsverzekering een oplossing?

Inleiding door: Mr. J. Van den Heuvel van de Balie Antwerpen, rapporteur, en Mr. A. Tossens, van de Balie Charleroi.

Tweede thema: De specialisatie.

Opportuniteit - Wenselijkheid - Verwezenlijking.

Inleiding door: Mr. Marc Baltus van de Balie Brussel, rapporteur, en Mr. F. Collin van de Balie Antwerpen.

500ste Verjaardag oprichting 'Grote Raad' te Mechelen Tentoonstelling te Mechelen 'Van Karel de Stoute tot Keizer Karel' 1473-1973

Drie belangrijke rechtshistorische congressen gaven aan het parlement/Grote raad van Mechelen een Europese dimensie.

Tijdens de maand mei 1973 vonden drie belangrijke rechtshistorische congressen plaats, waar telkens de 500e herdenking van de oprichting van het Parlement van Mechelen door Karel de Stoute in december 1473 centraal stond.

Het eerste, door ca. 50 'bourgondicisten' bijgewoond, georganiseerd door het 'Centre Européen d'Etudes Bourgondo-Médianes' (Bazel) vond, onder voorzitterschap van professor Jean Richard (Dijon) plaats in Aosta (Italiaanse Alpen). Onze medewerker, L.Th. Maes (UIA) behandelde er vooral het wetgevend aspect van Karel de Stoute, dat tot nog toe al te veel verwaarloosd werd.

Op het tweede, ingericht te Perpignan (Franse Pyreneën) door de Société d'Histoire du Droit van Parijs en voorgezeten door professor A. Dumont (Sorbonne) en dat door 150 rechtshistorici uit drie verschillende continenten (West- en Oost-Europa, Afrika, Amerika) werd bijgewoond, werd tijdens de openingsvergadering het woord gevoerd door professor H. Thieme (Freiburg) die het thema van de 'Continuité et discontinuité de l'histoire du droit' behandelde, door onze medewerker professor L.Th. Maes over de filiatie van het Parlement van Parijs op het Parlement van Mechelen, o.a. door het edict van Montils-lès-Tours (1454) van Karel VII, in feite het eerste wetboek van procedure in Frankrijk, terwijl professor A. Gouron (Montpellier) de vrijmaking der lijfeigenen in Zuid-Frankrijk, vooral in Avignon en Narbonne, uiteenzette. Nadien vergaderde dit 'reizend congres', dat 30 uiteenzettingen van al de takken van de rechtsgeschiedenis bracht, in afdelingen: de eerste dag in Perpignan, de tweede dag in het Cultureel Centrum van Elne en het kasteel van Collioure, de derde dag in de abdij van Saint-Michel de Cuxa en in Andorra.

Het derde congres, ingericht door de Société d'Histoire du Droit des pays flamands, picards et wallons, vond in Doornik plaats. Voorgezeten door professor M.J.A. Ankum (Amsterdam) bracht dit colloquium, met 13 uiteenzettingen, een overzicht van de laatste bevindingen op het rechtshistorisch terrein der Lage Landen. Hier behandelde onze medewerker de betekenis en de rol van de Ordonnantie van Thionville in het kader van de evolutie van de nationale en internationale situatie. Zoals te Perpignan deed hij een oproep tot de rechtshistorici van West-Europa tot oprichting van een internationale werkgroep van specialisten, die de jurisprudentie der oude Europese 'Parlementen' (Parlementen van Parijs en van Mechelen, het Reichskammergericht, e.a.) bestuderen.

Deze drie congressen bewijzen dat de belangstelling voor de rechtsgeschiedenis groot blijft, mits men themas en onderwerpen behandelt, zowel op nationaal als op internationaal plan, die van aard zijn om grootst mogelijk aantal specialisten te interesseren.

Ter gelegenheid van de 500^e verjaardag van de oprichting van de 'Grote Raad' wordt te Mechelen van 16 sept. tot 4 nov. 1973 een belangrijke tentoonstelling ingericht 'Van Karel de Stoute tot Keizer Karel', die als volgt werd aangekondigd:

Mechelen is de oude hoofdstad van de Nederlanden. Het Stadsbestuur herdenkt in de herfst van 1973 het feit dat, in december 1473, Karel de Stoute de beslissing nam, door het 'Edict van Thionville', om de 'Grote Raad' of 'Parlement' te Mechelen te vestigen. Aldus ontstonden nauwe banden tussen onze stad en diverse Franse steden, o.m. met Parijs, Dijon, Beaune en Dôle.

De vestiging van deze 'Grote Raad' was voor Mechelen van kapitaal belang; als juridische hoofdstad van de Nederlanden kende Mechelen in de 15e en 16e eeuw tegelijk

een enorme economische en culturele bloei (Margareta van York, Margareta van Oostenrijk, Renaissancepaleizen, enz.). Deze unieke tentoonstelling zal enerzijds een evocatie brengen van de historische en juridische betekenis van de 'Grote Raad' en anderzijds het kunst- en cultuurleven in het Europa van de 15e en 16e eeuw met uiterst waardevolle kunstwerken illustreren.

**Taaltoestanden in België, mede in Europees Verband
Colloquium te Brussel op 24 november 1973**

De afdeling Fundamenteel Onderzoek van de V.Z.W. 'Mens en Ruimte' richt op zaterdag 24 november 1973, in het Congresgebouw te Brussel (Zaal Dynastie A), een colloquium in met als promotoren Prof. Dr. F. Van Mechelen, Prof. Dr. H. Draye, Prof. Dr. W. Pée en Prof. Dr. M. Neiryck.

De evolutie van de taaltoestanden in België, alsmede de factoren van taalverandering en taalstabilisering die aanleiding gaven tot de toestand, zullen het voorwerp van bespreking uitmaken.

PROGRAMMA

Voormiddag:

- 9 u. 45 Inleiding door de Voorzitter.
- 10 u. 00 *Dr. P. van der Plank* (Leiden):
Factoren van verandering en stabilisering bij taalgroepen in West-Europa.
- 10 u. 30 *Prof. Dr. H. Draye* (Faculteit van de Wijsbegeerte en de Letteren, Katholieke Universiteit Leuven):
Taaltoestanden in Nederlandstalig België.
- 11 u. 00 *Pauze*
- 11 u. 30 *Prof. Dr. M. Piron* (Faculteit van de Letteren en Wijsbegeerte, Rijksuniversiteiten Gent en Luik):
Taaltoestanden in Wallonië.
- 12 u. 00 *Discussie* tot 13 u. 00

Namiddag:

- 14 u. 30 *Em. Prof. Dr. W. Pée* (Faculteit van de Letteren en Wijsbegeerte, Rijksuniversiteit Gent):
Taaltoestanden in Frans-Vlaanderen.
- 15 u. 00 *Dr. A. Verdoodt* (Faculteit der Economische, Sociale en Politieke Wetenschappen, Katholieke Universiteit Leuven):
Taaltoestanden in Duitstalig België.
- 15 u. 30 *Discussie* tot 16 u. 30
- 16 u. 30 *Pauze*
- 17 u. 00 *Slotzitting*
Algemeen Besluit: Verslaggever *Prof. Dr. M. Neiryck*, Faculteit der Sociale Wetenschappen, Katholieke Universiteit Leuven, Beheerder Mens en Ruimte.
Slotwoord.
Zijne Excellentie C. Hanin, minister van Wetenschapsbeleid.

Vergelijkend Bouwrecht

Studiedagen te Brussel 16-17 november 1973

ingericht door het 'Tijdschrift voor aannemingsrecht'

Door de redactie van het 'Tijdschrift voor aannemingsrecht' (Violetstraat, 5, 1000 Brussel) werd aan de belangstellenden de hieronderstaande omzendbrief toegezonden met het programma van de Studiedagen over 'Vergelijkend bouwrecht', die zullen plaats hebben op 16-17 november 1973 met als thema's: 'Bouwpromotie' en 'Het plaatsen van overheidsopdrachten'.

Of het nu de bouw van alleenstaande woningen of van flatgebouwencomplexen betreft, in de meeste landen lijkt de klassieke procedure van individuele bouwbedrijvigheid, waar-

bij het aan het initiatief van de toekomstige eigenaar overgelaten wordt kontrakten van huur en werk met een architect en een aannemer af te sluiten, er konstant op achteruit te gaan.

Een nieuwe activiteit ontwikkelt zich: deze van de 'bouw-promotors' die – naar de bewoordingen van een vonnis van het Hof van Beroep te Parijs – kontraktueel het initiatief nemen en er in hoge mate voor zorgen dat bouwwerken worden opgetrokken waarover zij in feite de controle uitoefenen, door de kontrakten die zij met de aannemers van hun keuze hebben afgesloten, terwijl zij toch zelf de werkelijke animators van de gehele zaak blijven.

Verscheidene schandalen en heel wat controversen in verband met de nieuwe aansprakelijkheidsverdeling die de tussenkomst van deze 'promotors' met zich brengt, hebben nu eens aanleiding gegeven tot hevige reacties van de rechtbanken, dan weer tot tussenkomst van de wetgever. Het is dus bepaald nuttig de oplossingen die in de verschillende E.E.G.-landen worden toegepast, te confronteren.

Op een volledig ander gebied, dat van het publiek recht namelijk, hebben twee recente kommunautaire richtlijnen (van 26 juli 1971) met betrekking tot de *overheidsvereenkomsten voor werken* de aandacht van de practici getrokken op de vaak uiteenlopende oplossingen die de E.E.G.-lidstaten geven aan het dikwijls moeilijke – men spreekt soms van 'vergiftigde'! – probleem van de controle over de regelmatigheid der openbare bestellingen.

Dit is wel een voldoende verklaring voor het opnemen van deze twee thema's die beide even brandend aktueel zijn – het ene behoort tot het domein van het privaatrecht, het andere tot dat van het administratief recht – in de agenda van de 'studiedagen' die op 16 en 17 november 1973 te Brussel georganiseerd worden door het 'Tijdschrift voor Aannemingsrecht', onder de bescherming van de Nationale Conferentie van het Bouwbedrijf.

De nationale referenten behoren tot de beste Europese specialisten van de te behandelen thema's.

Aan de discussies zal worden deelgenomen door ervaren practici (magistraten, advocaten, professoren, ambtenaren, architecten, ingenieurs, aannemers en promotors) uit vele landen; dit waarborgt het niveau en het belang van het debat.

PROGRAMMA

Vrijdag 16 november 1973

- 09.00 Verwelkoming van de deelnemers.
- 09.15 Welkomstrede.
- 09.20 Voordracht van de verslagen over het *bouwpromotierecht*
 - Frankrijk: Ph. Jestaz, professor in het bouwrecht aan de Universiteit van Parijs XII
 - Nederland: P. Zonderland, hoogleraar aan de Nederlandse Economische Hogeschool te Rotterdam
 - Duitsland: H. Locher, doctor iuris, advocaat
- Na elke uiteenzetting volgt een 'vragenuurtje'.
- 12.30 Onderbreking van het debat.
- 13.00 Lunch - Koud buffet.
- 14.30 Herneming van de uiteenzettingen en van het debat over het *bouwpromotierecht*
 - Italië: M. S. Nicci, directeur van de 'Società Generale Immobiliare'
 - Groot-Brittannië: J. Croft, F.R.I.C.S.
 - België: M.-A. Flamme, professor aan de Brusselse Universiteit.
- 17.00 *Kontrolle over de regelmatigheid der bestellingen van openbare werken*
 - Duitsland: W. Heiermann, doctor iuris, advocaat
 - Groot-Brittannië: J. Nisbett, F.R.I.C.S.
 - Italië: M. Pallotino, assistent administratief recht aan de Universiteit van Rome.
- 18.30 Onderbreking van het debat.
- 20.00 Avondlunch.

Zaterdag 17 november 1973

09.00 Herneming van de uiteenzettingen en van het debat over de *kontrole over de regelmatigheid der bestellingen van openbare werken*.

- Luxemburg : J.Hoss, doctor iuris, advocaat, G. Mergen, doctor iuris, advocaat
- Nederland : P. Zonderland, hoogleraar aan de Nederlandse Economische Hogeschool te Rotterdam
- Frankrijk : J. Montmerle, advocaat bij het Hof van Parijs
- België : M.-A. Flamme, professor aan de Brusselse Universiteit.

12.30 Einde van de studiedagen.

Pro Civitate

Prijs Recht en Economie 74

REGLEMENT

Artikel 1—Door het Gemeentekrediet van België wordt een prijs '*Pro Civitate*' ingesteld, bestemd om waardevolle, oorspronkelijke, gepubliceerde of onuitgegeven werken te bekronen :

- van Belgische of vreemde auteurs, omtrent het administratief, juridisch, sociaal en economisch leven van de Belgische gemeenten en provinciën, alsook van de Belgische regionale en lokale publiekrechtelijke organismen ;
- van Belgische auteurs, omtrent het administratief, juridisch, sociaal en economisch leven van de lokale of regionale overheden of publieke organismen, in het algemeen.

Artikel 2—De prijs wordt om de twee jaar toegekend, beurtelings aan een in het Frans en een in het Nederlands opgesteld werk. De jury kan eventueel werken bekronen die door Belgische auteurs in een andere taal werden opgesteld.

Artikel 3—De prijs bedraagt 65.000 F in specien. Hij mag niet worden verdeeld. Hij zal niet vermeerdert worden indien hij voor één of meer tweejaarlijkse periodes niet toegekend werd.

Op voorstel van de Commissie belast met het beoordelen van de ingezonden werken kan het Gemeentekrediet van België eventueel beslissen het bekroonde werk, op zijn kosten, uit te geven in de verzameling '*Pro Civitate*'.

Artikel 4—Komen niet in aanmerking voor het toekennen van de prijs :

- de werken die reeds in een officiële wedstrijd werden bekroond ;
- de werken bekroond tijdens universitaire wedstrijden of tijdens proeven tot het bekomen van reisbeurzen ;
- de werken uitgegeven vóór de periode van vier jaar die de uiterste datum voor het indienen der werken voorafgaat.

Artikel 5—Drie exemplaren van de werken moeten worden gezonden aan het Gemeentekrediet van België, Pachecola 44, 1000 Brussel, met de vermelding '*Prijs Pro Civitate - Recht en Economie*', vóór de datum welke voor elke tweejaarlijkse periode door affiches en anders zal worden bekendgemaakt.

Artikel 6—De beoordeling van de werken wordt toevertrouwd aan een beoordelingscommissie, te dien einde aangesteld voor elke periode van twee jaar.

Artikel 7—De Commissie zal werken mogen bekronen die door leden werden opgemerkt doch die niet werden ingediend in de voorwaarden voorzien in art. 5 ; deze werken zullen nochtans moeten gepubliceerd zijn binnen de periode van vier jaar die de uiterste datum voor het indienen der werken voorafgaat.

Artikel 8—Eld lid van de Commissie brengt voor de Commissie een geschreven verslag uit over de ingezonden werken.

De Commissie komt dan bijeen, voor de vergelijking van de verslagen van haar leden en spreekt zich uit over de toekenning van de prijs. Een collectief verslag van de Com-

missie, met haar voorstellen, wordt dan voorgelegd aan de Directie van het Gemeentekrediet van België.

Artikel 9—Van de al dan niet bekroonde werken mag de inzender een exemplaar terugvorderen. De andere worden niet teruggegeven.

Artikel 10—Over alle bij dit reglement niet voorziene toepassingsgevallen wordt, na raadpleging van de beoordelingscommissie, beslist door het Gemeentekrediet van België.

Krachtens artikel 2 van het Reglement is de prijs in 1974 voorbehouden aan werken opgesteld in het Frans.

Krachtens artikel 5 van het Reglement werd de uiterste datum voor het indienen der werken vastgesteld op 1 juli 1974.

VIIèmes Journées d'Etudes Juridiques Jean Dabin

Louvain-la-Neuve, les 22-23 novembre 1973

De rechtsfaculteit van de Université Catholique de Louvain-la-Neuve organiseert op 22-23 november 1973 de 7e reeks der Journées d'Etudes juridiques Jean Dabin.

Voor de eerste maal zullen deze studiedagen plaats hebben te Louvain-la-Neuve. Zij zullen als thema hebben 'Le contrat économique international. Stabilité et évolution'. Er zal vooral aandacht gewijd worden aan de bijzonderste oriëntaties van de praktijk der internationale contracten in de Belgische zakenmiddelen.

Eerste Internationaal Congres over Rechtsinformatiek te Straatsburg op 8-9 oktober 1973

In het 'Maison de l'Europe' te Straatsburg zal op 8-9 oktober 1973 het eerste internationaal congres voor rechtsinformatiek plaats hebben.

De thema's die er zullen behandeld worden zijn de volgende :

- I. Geautomatiseerde rechtsdocumentatie en menigvuldigheid der rechtsbronnen
- II. Rechtstheorie en rechtspraktijk in verschillende rechtssystemen, in verband met de informatiek.

Preadviseurs zijn voor het eerste thema : M. Bryan Niblett (Engeland), Prof. Dr. Spiros Simitis (Duitsland) en Prof. Colin Tapper (Engeland); en voor het tweede thema : M. Lucien Mehl (Frankrijk), Mevr. Bauer-Bernet (Commissie der Europese gemeenschappen) en Mr. Houtart (België).

Vrije Universiteit Brussel

Specialisatiemogelijkheden voor licentiaten en doctors in de rechten

De Faculteit der Rechtsgeleerdheid van de Vrije Universiteit Brussel biedt licentiaten en doctors in de Rechten volgende aanvullende studies en specialisatiemogelijkheden in het Nederlands :

- Licentie in de criminologische wetenschappen
- Licentie in het zee- en luchtrecht
- Bijzondere licentie in het verzekeringsrecht
- Bijzondere licentie in het internationaal recht
- Bijzondere licentie in het economisch recht
- Bijzondere licentie in het sociaal recht
- Bijzondere licentie in de fiscale wetenschappen
- Program on International legal Cooperation

De faculteit van de Rechtsgeleerdheid organiseert eveneens volgende licenties :

- Speciale Licentie Europees Recht
- Speciale Licentie Administratief Recht.

Verdere inlichtingen kunnen bekomen worden op het secretariaat van de Faculteit der Rechtsgeleerdheid, bij de heer A. Swinnen, tel. 49.98.30, toestel 3149-3159.

In de brochure 'In Dienst van de Student' die gratis kan bekomen worden bij de Dienst Pers en Voorlichting, 105 A. Buyllaan, 1050 Brussel, tel. 49.98.30, toestel 3160, worden eveneens gegevens verstrekt.

TIJDSCHRIFTEN

(Nederland)

Data Juridica—jg. 1973—nr. 6

Bibliografie gerangschikt onder volgende rubrieken :

Algemeen.—Auteursrecht / Industriële eigendom.—Belastingrecht.—Bestuursrecht.—Burgerlijk procesrecht.—Burgerlijk recht.—Economisch recht.—Europees recht.—Handelsrecht.—Internationaal privaatrecht.—Internationaal recht.—Sociaal recht.—Staatsrecht.—Strafrecht/Strafprocesrecht.

Nederlands Juristenblad—jg. 1973—nr. 24

Prof. mr. M.C. Burkens, Kabinetsformatie en politieke meerderheidsvorming.—Mr. A.W.H. Meij, 1972: Keerpunt in de ontwikkeling van de Europese gemeenschappen?—Prof. mr. P. Zonderland, Het milieu en het burgerlijk recht.—Mr. G.A. Offerhaus, Drempelverlaging.—Mr. E.H. Hondius, Publikatie van rechterlijke uitspraken; een kanttekening bij het rapport van de commissie-Wiersma.—Mr. H.J. Marius Gerlings, De deur van de raadkamer opengebarsten.

nr. 24/A (Bijzonder nummer.—NBN/7.—Bijzondere contracten).

Mr. E. Fischer-Keuls, Inleiding.—Mr. R. Herrmann, Koop en ruil.—Prof. mr. W.M. Kleyn, Schenking.—Prof. mr. H.C.F. Schoordijk, Opdracht.—Prof. mr. H. Cohen Jehoram, Uitgave van werken.—Prof. mr. J.M.M. Maciej, Vennootschap.—Prof. mr. C.J. van Zeben, Mr. H.A.M. Aaftink, Vaststellingsovereenkomst.—Prof. mr. H. Schuttevâer, Levensverzekering.—Mr. H.M. Voetelink, Schadeverzekering.

nr. 25

Prof. mr. W. Duk, Politieschappen.—Jhr. mr. W.W. Feith, Aansprakelijkheid voor uitzonderlijk langdurende neurotische depressie, veroorzaakt door aanrijding (H.R. 9 juni 1972; N.J. 1972 no. 360).—Mr. P. Boeles, Onder meer: het advocateninkomen en de schaarste aan full-time rechters.—Mr. L. Hardenberg, Nederlandse vereniging voor zee- en luchtrecht.—Mr. H. Singer-Dekker, Justitiële documentatie. Adres van de reclassering.—Prof. mr. J. Leyten, Proces-verbaal van zwaarigheden.—Rechtspraak.

Weekblad voor Privaatrecht, Notaris-ambt en Registratie—jg. 73—nr. 5221

Mr. J.G.M.L. Schiffeleers, Enige opmerkingen over de vergoeding van ideële schade in het Ontwerp B.W.—Mr. D.J.H.W. Spanjaard, Pensioenrechten van gewezen deelnemers van vrijgestelde ondernemingen, m.o.v. mr. H.K. Faber.—Ontvangen boeken.—Tijdschriften.—Berichten en mededelingen.

nr. 5222

Mr. C. Venemans, Vereffening en overgang van het vermogen van een ontbonden rechtspersoon, met onderschrift van prof. mr. J.H. Beekhuis.—Ontvangen boeken.—Tijdschriften.—Berichten en mededelingen.

nr. 5223

Mr. A.L. Croes, De ruime Pauliana naar geldend en naar komend recht (I).—Mr. A.G. Lubbers, Overzicht der Nederlandse rechtspraak: Erfrecht (I).—Tijdschriften.—Rechtsvragenrubriek.—Berichten en mededelingen.

Rechtsgeleerd Magazijn Themis—jg. 1973—nr. 2

De vernieuwing van ons privaatrecht.—Mr. Th.S. IJsselmuiden, Witte-boorden criminaliteit in ondernemingen.—Boekbeschouwingen.—Aankondigingen.—Kroniek van het privaatrecht, onder redactie van Prof. mr. J.C. Schultsz.

Ars Aequi—jg. 1973—nr. 6

Arthur Modderkolk, De vrijheid van meningsuiting, binnen de krijgsmacht.—Bart Heijning, Aantekeningen bij de afschaffing van de verplichte comparitie ex. art. 818 Rv.—Hans Thoolen, Ongelijkheid voor de wet in Zuid Afrika.—Peter Hustinx, Schadevergoeding wegens het onderbreken van onderhandelingen.—Rechtsvraag.—Boekaankondigingen.—Tijdschriften.—Wetgeving.—Jurisprudentie.—Ad valvas.

T.V.V.S.-Maandblad voor Ondernemingsrecht—jg. 1973—nr. 6

Mr. J.J. Goudsmit, Bescherming tegen overvallen en preferentie aandelen.—Mr. C.W.A. Timmermans, De structuur van de naamloze vennootschap en het voorstel voor een vijfde EEG richtlijn.—Drs. J.B.J. Bollerman, Fusieproblemen in de praktijk.—Mr. W.P. van Sikkelerus, De fiscale positie van holdings.—Fiscaal rechtspraakoverzicht.—Vragenrubriek.—Boekbespreking.—Ontvangen boeken.—Mededeling.

Bestuurswetenschappen—jg. 1973—nr. 3-4

J.M. Kan, Woord vooraf.—Mr. P. van Dijk, Een burge-meester is ook maar een mens.—Drs. J. Reehorst, Wethouder What's is a name?—Jhr. mr. dr. O.F.A.H. van Nispen tot Pannerden, De commissaris der Koningin in zijn relatie met het ambtelijk apparaat.—Mevrouw mr. Chr. A. de Ruyter-de Zeeuw, De provincie en de invloed van het ambtelijk apparaat.—ir. C.S. Knotnerus, Het vormen, het voeren en het uitvoeren van het beleid bij het landbouwschap.—mr. dr. J. Winsemius, Een Janus in het Waterschap?—Sociaal-wetenschappelijke kroniek.—Buitenlandse kroniek.—Boekbesprekingen.

De Gerechtsdeurwaarder—jg. 1973—nr. 6

P. Velthuys, Op zoek naar nieuwe wegen.—J.R. Bierman; Rechtsontwikkeling.—Bureau voor rechtshulp.—C. Nieuwenhuis, Kosteloze inschrijving echtscheidingsvonnis.—C. Nieuwenhuis, Cessie ter incasso.—P.A. Neve, Wat gebeurt er met Uw exploit.—P.A. Neve, Huis aan Huis verkoop.—Uit het staatsblad.—Van de deurwaarders.—Bijzonder reglement Kantongerecht Winschoten.